

ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย



ว่าที่ร้อยตรีรัฐณรงค์ ใจกันทา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย



ว่าที่ร้อยตรีรัฐณรงค์ ใจกันทา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

IMPLEMENTATION ACHIEVEMENTS OF THE MORAL COMMUNITY POLICY BASE ON
PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY DRIVEN BY THE BOWON (HOME TEMPLE
SCHOOL) POWER ACCORDING TO THE 1ST NATIONAL MORAL PROMOTION MASTER
PLAN(2016–2021):A CASE STUDY OF BAN SRI DON CHAI COMMUNITY, SRI DON CHAI
SUBDISTRICT, CHIANG KHONG DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE



ACTING SUB LT. RATTHANARONG JAIKANTHAR

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Public Administration Degree
in Public Policy

May 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ของ ว่าที่ร้อยตรีรัฐณรงค์ ใจกันทา

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ)

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ เลิศสมพร)

อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณภา ทองแดง)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรา พงษ์นิล)

- เรื่อง:** ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
- ผู้ศึกษาค้นคว้า:** ว่าที่ร้อยตรีรัฐณรงค์ ใจกันทา, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2565
- อาจารย์ที่ปรึกษา:** รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ เลิศสมพร
- คำสำคัญ:** ผลสัมฤทธิ์ การนำนโยบายไปปฏิบัติ ชุมชนคุณธรรม บวร ชุมชนบ้านศรีดอนชัย

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติ และ 3) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 3 กลุ่มตามหลักบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) จำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำพลังบวร ผู้นำกลุ่มอาชีพและปราชญ์ชาวบ้าน ผลการศึกษพบว่า 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านศรีดอนชัย เป็นหมู่บ้านที่ชนเผ่าไทลื้ออาศัยอยู่ เดิมมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่แคว้นสิบสองปันนา ประเทศจีนตอนใต้ ได้ทำการอพยพข้ามแม่น้ำโขงมาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านศรีชัยมงคล ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในปัจจุบัน 2) ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ด้วยกิจกรรม 3 มิติ คือการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อของชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน การบริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบายและติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายอย่างต่อเนื่อง และ 3) สภาพปัญหาและอุปสรรค มีดังนี้ (1) งบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐจัดสรรให้ไม่เพียงพอและมีความล่าช้า (2) การไม่ได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนอย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม

Title: IMPLEMENTATION ACHIEVEMENTS OF THE MORAL COMMUNITY POLICY BASE ON PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY DRIVEN BY THE BOWON (HOME TEMPLE SCHOOL) POWER ACCORDING TO THE 1ST NATIONAL MORAL PROMOTION MASTER PLAN(2016–2021):A CASE STUDY OF BAN SRI DON CHAI COMMUNITY, SRI DON CHAI SUBDISTRICT, CHIANG KHONG DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

Author: ACTING SUB LT.Ratthananarong Jaikanthar, Independent Study: M.P.A. (Public Policy), University of Phayao, 2022

Advisor: Associate Professor Dr. VEERA LERTSOMPORN

Keywords: Achievement Policy Implementation Moral Community Bowon Ban Sri Don Chai Community

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to elucidate the history of the Ban Sri Don Chai Community, Sri Don Chai Subdistrict, Chiang Khong District, Chiang Rai Province 2) to investigate the factors affecting the achievement of the moral community policy's implementation, and 3) to study the problems and obstacles in driving the moral community policy. This study was qualitative research. It identified groups of key informants by the purposive selection method, amounting to 12 people from 3 groups according to the Bowon principle (home, temple, and school). The results revealed that 1) Sri Don Chai Village is the Tai Lue tribe settlement, the original habitation was in the Xishuangbanna region, south China, and then they migrated across the Mekong River to the present location; Sri Chai Mongkhon, Sri Don Chai, Chiang Khong Chiang Rai Province. 2) Factors Affecting Achievement consisted of driving moral community policies with 3-dimensional activities, the use of Buddhist principles, Sufficiency Economy Philosophy, and Tai Lue culture in the community, and the participation of relevant people from the government, private sector, and community where management drives policy and continuously monitors and evaluates policy-driven results and 3) Problems and obstacles: (1) the budget allocated by the government is insufficient and delayed; and (2) the lack of cooperation among all groups of people in the community

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่เสียสละเวลาและช่วยเหลือให้คำปรึกษา คำแนะนำ แนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่อย่างดี ส่งผลให้การศึกษาครั้งนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้นทั้งยังให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ ผู้วิจัยจนงานประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ตลอดระยะเวลาที่ได้ ศึกษาและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนทุกท่าน ในการอำนวยความสะดวกด้านเอกสารและด้านอื่น ๆ รวมไปถึงขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย การปรึกษา การแนะนำต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เป็นอย่างดียิ่ง นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากนายกเทศมนตรีตำบลศรีดอนชัย ผู้นำพลัง บวร ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มอาชีพ ประชาชนชาวบ้านตลอดจนสมาชิกของชุมชนคุณธรรมบ้านศรี ดอนชัยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา รวมถึงญาติทุกคนและขอขอบคุณ เพื่อนร่วมรุ่นการศึกษาทุกท่านที่มีมิตรภาพที่ดีต่อกันเสมอมา คอยให้กำลังใจและสนับสนุนการ ทำศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้ ขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้ ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาตราบนับเท่าทุกวันนี้

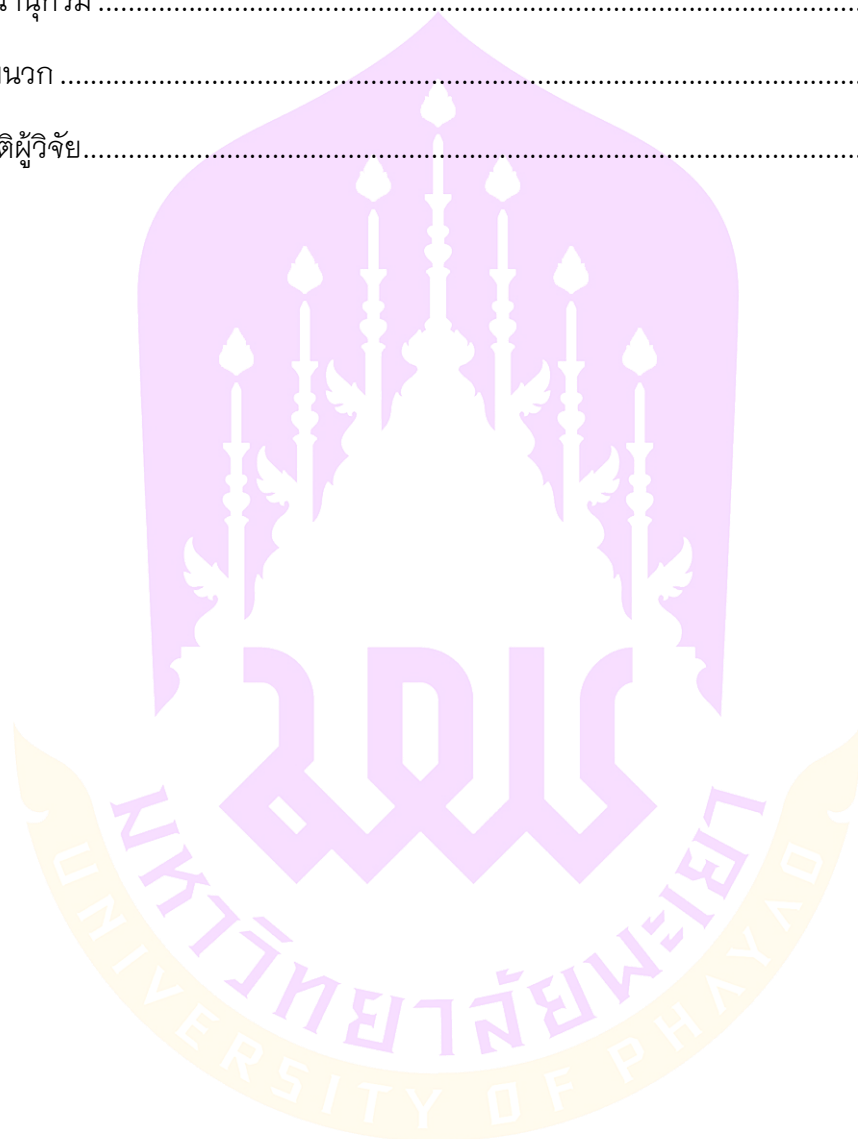
รัฐณรงค์ ใจกันทา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การศึกษา	6
ขอบเขตของการศึกษา	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา.....	9
บทที่ 2	10
1. แนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	11
2. แนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	30
3. แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ	39
4. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	42
5. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	47
7. แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564)	60
8. ข้อมูลพื้นฐานชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย	67

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	73
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	99
บทที่ 3	101
1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	102
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ	103
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	104
4. การเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	104
5. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	106
บทที่ 4.....	108
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย	108
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ	115
1. ภาวะผู้นำพลัง “บวร” (บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน) ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย	115
2. การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย	122
3. การยึดหลักกิจกรรมดำเนินงาน 3 มิติ	132
4. การบริหารจัดการการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม	138
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ไปปฏิบัติ	158
บทที่ 5	160
1. สรุปผลการศึกษา.....	161

2. อภิปรายผลการศึกษา.....	164
ข้อเสนอแนะ.....	176
องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา.....	177
บรรณานุกรม	180
ภาคผนวก	190
ประวัติผู้วิจัย.....	194



สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย แยกตามหมู่บ้าน.....	70
ตาราง 2 แผนพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมของชุมชน เกี่ยวกับปัญหาที่ยากแก่ และความดีที่ยากทำของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย.....	129
ตาราง 3 กิจกรรมที่มีวัดท่าข้ามศรีดอนชัยเป็นศูนย์กลางดำเนินงาน.....	134



สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวนมิเตอร์และแวนฮอร์น	17
ภาพ 2 ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	18
ภาพ 3 ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)	20
ภาพ 4 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางการเมืองของระบบราชการของลิปสกี (Lipsky)	22
ภาพ 5 ตัวแบบการวิเคราะห์องค์การในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน.....	23
ภาพ 6 ตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง (The Model of Structure)	24
ภาพ 7 ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ	26
ภาพ 8 ตัวแบบเชิงบูรณาการ (Integrative Model)	28
ภาพ 9 พีระมิดขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม 4 ด้าน	57
ภาพ 10 กรอบแนวคิดการศึกษา	100
ภาพ 11 ธรรมนูญชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย	126
ภาพ 12 กลยุทธ์การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย	128
ภาพ 13 LUE MODEL	178

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปหลากหลายและรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แพร่หลายอย่างรวดเร็วส่งผลให้แนวคิด วิถีชีวิต ค่านิยมของบุคคลในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เน้นการบริโภควัตถุต่าง ๆ จนเกิดความสับสน ระบบสังคมวิถีไทยที่เคยดั้งเดิม ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อันสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าพัฒนาสังคมในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนในสังคมไทย เกิดปัญหาศีลธรรมเสื่อมและปัญหาอื่น ๆ ติดตามมา อาทิ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหายาเสพติด ครอบครัวแตกแยก การหลงมัวเมาในอบายมุข ขาดระเบียบวินัย ใช้ชีวิตฟุ่มเฟือย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขาดความสามารถในการกลั่นกรองและเลือกใช้ผลจากวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาพร้อมกับเทคโนโลยีสารสนเทศอันทันสมัย จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนในชาติเรียกร้องในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น ทุกภาคส่วนในสังคมจำเป็นต้องระดมพลังกันในการให้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาคนให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนมีความรู้ความสามารถรวมถึงความพร้อมในการปรับตัวให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม(กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมา รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เพื่อให้คนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและคุณธรรม ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนเป็นผลสัมฤทธิ์ รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามโมเดลพัฒนาประเทศไทย 4.0 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยปัญญา สร้างความเข้มแข็งจากภายในเชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยสู่โลก สร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีคุณธรรม

มีจิตสำนึก คำนึงถึงประโยชน์ของชาติและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกลไกประชารัฐให้ประชาชน “อยู่ดีมีสุข” (สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2560) โดยประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559– 2564) อันเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของไทยเพื่อขับเคลื่อน ให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” มีเป้าหมายพัฒนาชุมชน องค์กร หน่วยงานให้มีคุณธรรม เพื่อก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม” ที่ยึดมั่นและเคารพเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2559) ซึ่งเป็นแผนระดับชาติ ด้านการส่งเสริมคุณธรรมอย่างเป็นระบบฉบับแรกของไทยที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ในสังคมได้มีส่วนร่วมปลูกฝังคุณธรรม สร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชน ด้วยการ สร้างความเข้มแข็งจากภายในและใช้คุณธรรมเป็นหลักในการพัฒนาเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ สังคมให้มีคุณธรรมเป็นพื้นฐานผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกัน ขับเคลื่อนสังคมไทยและผลักดันให้ประเทศไปข้างหน้า “ร่วมมือกันสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม” ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ นั่นคือการสร้างสรรค์และพัฒนาที่ตรงต่อความต้องการของ ประชาชนในสังคม ยังผลให้ประชาชนในประเทศเกิดความสุข สามารถหาแนวทางสร้างรายได้ เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เกิดสังคมที่สงบสุข เป็นการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2561)

เพื่อสนองตอบนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล กระทรวงวัฒนธรรมจึงมีนโยบาย ใช้มิติทางวัฒนธรรม สร้างคนดี สังคมดี พร้อมไปกับการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในทุกพื้นที่โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคประชารัฐทุกภาคส่วน ทุกกระทรวง ทุกจังหวัดรวมทั้ง พลัง “บวร” ในการพัฒนา โดยกำหนดนโยบาย “ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร” ให้เกิดขึ้นทั่ว ประเทศเพื่อให้ชุมชนสงบสุข มีเศรษฐกิจฐานรากที่แข็งแกร่ง เป็นไทยนิยมที่นิยมทำแต่สิ่งที่ดี งามและถูกต้อง ด้วยการนำหลักคุณธรรมมาขับเคลื่อนชุมชนด้วยพลังสำคัญของชุมชนหรือที่ เรียกว่า “พลังบวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อผลักดันไปสู่การเป็นสังคมที่มีคุณธรรมอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามกรอบของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการขับเคลื่อนดังกล่าวเป็นไปตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ของรัฐบาลไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2559)โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรมาเป็น

แนวทางปฏิบัติอันเป็นหนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมีคนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา อาจถือว่านโยบายที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเสมือนเป็นนโยบายอันสำคัญยิ่งของกระทรวง วัฒนธรรม กล่าวคือ วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการร่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (ราชกิจจานุเบกษา, 2559) ทั้งนี้ เพื่อความสุขของประชาชนในชาติ ในส่วนของกระทรวงวัฒนธรรมนั้น ดำเนินยุทธศาสตร์ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของ กระทรวงคือ “วัฒนธรรมไทยเข้มแข็ง เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคน สังคมและ เศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างคนดี สังคมดี มีคุณธรรมจริยธรรม” ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมได้ริเริ่มการส่งเสริมสร้างชุมชนคุณธรรม องค์การที่มีคุณธรรม (ศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ), 2561) ตลอดจนสร้างสรรค์ สืบสาน ต่อยอดผลงานทางด้าน ศิลปะ ด้านวัฒนธรรม ตลอดจนด้านศาสนาด้วยการนำประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดจน หลักศาสนา และศิลปะของสังคมมาหลอมรวมกันเพื่อการสร้างคุณค่าและสร้างความยึดเหนี่ยวให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสถาบันหลักในสังคม คือครอบครัว ชุมชน สังคม ตลอดจนประเทศไทยให้เกิดความค่านิยมอันดีงาม ความเข้มแข็ง ตลอดจนการ ดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างสมัครสมานสามัคคี

กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากชุมชนคุณธรรมจากทั่วประเทศ ล่าสุดได้ดำเนิน โครงการ “เที่ยวชุมชน ยลวิถี” โดยประกาศ 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ “เที่ยวชุมชน ยลวิถี” เป็นชุมชนที่มีศักยภาพและมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวในทุกมิติ และมีผลการ ดำเนินงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์โดยมีชุมชนคุณธรรมฯ ที่มีความพร้อม 228 แห่งทั่วประเทศ เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ซึ่ง 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ประจำปี 2564 ได้แก่ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านโนนบุรี จ.กาฬสินธุ์ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านโคกเมือง ต.จระเข้มาก อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านสามช่องเหนือ จ.พังงา ชุมชนคุณธรรมฯ วัดศรีดอนคำ จ.แพร่ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านผาป่อง จ.แม่ฮ่องสอน ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านเก่าริมน้ำประแส จ.ระยอง ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านท่ามะโอ จ.ลำปาง ชุมชนคุณธรรมฯ วัดบางไผ่ จ.สุราษฎร์ธานี ชุมชนคุณธรรมฯ เมืองลับแล จ.อุตรดิตถ์และชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย จ.เชียงราย (ข่าวทำเนียบรัฐบาล, 2564)

หมู่บ้านศรีดอนชัย ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นหนึ่งใน 10 สุดยอดชุมชนต้นแบบ “เที่ยวชุมชน ยลวิถี” ประจำปี พ.ศ. 2564 (กรมประชาสัมพันธ์, 2564) ซึ่งชุมชนบ้านศรีดอนชัยมีความโดดเด่นเป็นชุมชนชาวไทลื้อที่ยังคงรักษาภาษาไทลื้อ การแต่งกายด้วยผ้าทอไทลื้อและวัฒนธรรมประเพณีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ดังสโลแกน “เที่ยวศรีดอนชัย เหมือนได้ไปสิบสองปันนา” นอกจากนี้ชุมชนยังมีเสน่ห์วิถีชีวิต ทุ่งพญาแม่ น้ำอิง สายน้ำแห่งวัฒนธรรม เช่น พิธีบวงสรวงศาลเจ้าป่อหรือพิธีเข้ากรรมเจ้าป่อ พิธีสืบชะตา ประเพณี 12 เดือน โดยเฉพาะ ประเพณี “จุลกฐินถิ่นไทลื้อศรีดอนชัย” รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ อาทิ วัดท่าข้ามศรีดอนชัย ศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อ ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ลื้อลายคำ เฮือนคำแพง บ้านไทลื้อร้อยปี (เฮือนเอี้ยยคำ) ศูนย์สตรีผ้าทอศรีดอนชัย ศูนย์เรียนรู้ผ้าทอไทลื้อบ้านแม่ครูดอกแก้ว ชีระโคตร และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น (กรมประชาสัมพันธ์, 2564) ในการเข้าร่วมเป็นชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ได้เกิดจากความร่วมมือจาก บ้าน วัด และโรงเรียนของหมู่บ้านศรีดอนชัย มาหลอมรวมกับการดำเนินวิถีตามวิถีคุณธรรมที่ดั่งงามแบบชาวพุทธ ประกอบอาชีพผ้าทอและการเกษตรในแบบวิถีแห่งความพอเพียง จนได้รับการพิจารณาให้เป็น 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ “ท่องเที่ยวชุมชน ยลวิถี” ของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ. 2564 ซึ่งได้คัดเลือกจากชุมชนคุณธรรมทั่วประเทศ 228 ชุมชน โดยเมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เป็นประธานในพิธีมอบโล่เชิดชูเกียรติ 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ “เที่ยวชุมชน ยลวิถี” ตลอดจันทรูมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ผู้บริหารกระทรวงวัฒนธรรม ผู้ว่าราชการจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด และผู้แทนชุมชนร่วมเป็นเกียรติ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่, 2564)

ทั้งนี้ การบูรณาการความร่วมมือเพื่อผลักดันให้ชุมชนบ้านศรีดอนชัยได้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบนั้น ได้ดำเนินการตามแนวทางวิถีชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนอย่างยั่งยืนให้คนในชุมชนมีความสุข โดยมีผู้นำชุมชนบ้านศรีดอนชัย/ประธานชุมชนท่องเที่ยวไทลื้อเป็นแกนนำร่วมกับสมาชิกชาวไทลื้อศรีดอนชัยในส่วนของบ้าน เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยพร้อมด้วยผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นแกนนำในส่วนของวัด ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยเป็นตัวแทนจากโรงเรียน ได้บูรณาการความร่วมมือในการผลักดันชุมชนบ้านศรีดอนชัยให้เป็น

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบโดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) จนประสบความสำเร็จ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมได้นำรูปแบบการดำเนินงานของชุมชนบ้านศรีดอนชัยไปขยายผลการพัฒนาต่อในรูปแบบการดำเนินงานของชุมชนบ้านศรีดอนชัยไปสู่ชุมชนคุณธรรมตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ทั่วประเทศ (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการน้อมนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ เป็นประเด็นที่น่าสนใจอีกทั้งข้อมูลที่ได้จากการศึกษายังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาคือชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เนื่องจากเป็นพื้นที่อันมีความโดดเด่นหลายด้าน อาทิ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ด้านชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ตลอดจนการที่ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ได้นำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติ จนเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นที่ประจักษ์ และได้รับรางวัล 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ “เที่ยวชุมชน ยลวิถี” ของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2564 จากกระทรวงวัฒนธรรม ทั้งยังได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนที่เป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของจังหวัดเชียงราย นำมาสู่การถอดองค์ความรู้ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายคุณธรรมฯ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย อันสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายฯ และต่อยอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนรวมถึงองค์กรอื่น ๆ ต่อไป

คำถามการวิจัย

การศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ของการน้อมนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามการวิจัย ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564)

กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีความเป็นมาอย่างไร

2. ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีปัจจัยใดบ้าง อย่างไร

3. ปัญหาและอุปสรรค ในการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ ของชุมชนบ้านศรีดอนชัย มีอะไรบ้าง อย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้นำคำถามการวิจัยที่ได้กำหนดขึ้นมารวบรวมเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษานี้จะเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ กำกับดูแลหรือมีภารกิจที่เกี่ยวข้องของการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมศรีดอนชัย อำเภอ เชียงของ จังหวัด เชียงราย โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงจาก ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำด้านศาสนา ผู้นำด้านการศึกษาและประชาชนชาวบ้าน ตามหลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) จำนวน 12 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน 3) ผู้นำด้านศาสนา จำนวน 1 รูป 4) ผู้นำด้านการศึกษา จำนวน 1 คน และ 5) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน เพื่อนำมาตอบใจทศการศึกษา ดังนี้

2.1 ผู้บริหารท้องถิ่น

- | | |
|------------------------------|------------|
| 1) นายกเทศมนตรีตำบลศรีดอนชัย | จำนวน 1 คน |
|------------------------------|------------|

2.2 ผู้นำ “บ” บ้าน/ชุมชน

- | | |
|--|------------|
| 1) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านศรีดอนชัย | จำนวน 1 คน |
| 2) ประธานศูนย์เรียนรู้ผ้าทอไทลื้อ | จำนวน 1 คน |
| 3) ประธานศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อ | จำนวน 1 คน |
| 4) ประธานชุมชนท่องเที่ยวไทลื้อ | จำนวน 1 คน |
| 5) ประธานศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น | จำนวน 3 คน |

2.3 ผู้นำ “ว” วัด/ศาสนสถาน

- 1) เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย จำนวน 1 รูป

2.4 ผู้นำ “ร” โรงเรียน/ด้านการศึกษา

- 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านศรีดอนชัย จำนวน 1 คน

2.5 ประชาชนชาวบ้าน

- 1) ประชาชนชาวบ้าน บ้านศรีดอนชัย จำนวน 2 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาพื้นที่ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย รวมถึงศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการน้อมนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายต่าง ๆ ของการใช้คำในการวิจัย ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การดำเนินโครงการ กิจกรรมหรือการน้อมนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ ได้ผลผลิตตามเป้าหมายและเกิด

ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถเป็นชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบได้ กล่าวคือ ผลผลิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงหรือเป็นที่พึงพอใจ

ชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร หมายถึง ชุมชนที่มีการขับเคลื่อนชุมชนด้วยการนำหลักคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ครอบครัวและชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยอาศัยการบูรณาการความร่วมมือของพลังบวรคือ บ้าน วัด โรงเรียน ในการใช้องค์ความรู้ของท้องถิ่น อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ผ่านกลไกประชารัฐ กระตุ้นให้คนในชุมชนมีจิตอาสาและจิตสำนึกที่ดีงาม ส่งเสริมพัฒนาชุมชนอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในวิถีประจำวัน โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ส่งเสริมต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนในการเสริมสร้างรายได้ของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรมน้อมนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้นโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) เกิดผลสัมฤทธิ์ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

4. หน่วยงานตลอดจนชุมชนคุณธรรมฯ อื่น ๆ สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า จากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศถึงประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรมเป็นสาระสำคัญของการได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง นำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ
2. แนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ
4. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
5. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. นโยบายชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร
7. แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564)
8. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัตินั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) อันเนื่องจาก นโยบายสาธารณะนั้น เป็นทฤษฎีหนึ่งในการศึกษาวิชาทางรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินการหลายขั้นตอนที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน นโยบายสาธารณะเปรียบเสมือนแนวทางบริหารจัดการสาธารณะเพื่อส่งผลให้ได้สิ่งที่พึงประสงค์และสามารถสนองตอบซึ่งความต้องการของสังคมและประชาชนส่วนรวมอย่างแท้จริง (สัญญา เคนาภูมิ และและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)

การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นถือว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการของนโยบาย ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ของนโยบายจะเกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ของนโยบาย ขั้นตอนดังกล่าวนี้จึงถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง ถึงแม้้นโยบายที่ถูกกำหนดมา จะดีเพียงใดแต่หากนำไปปฏิบัติแล้วเกิดความผิดพลาด ย่อมส่งผลก่อให้เกิดผลความเสียหายต่อประชาชนและต่อทรัพยากรของประเทศ ดังนั้น การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งในด้านกรอบความคิด ทฤษฎี รวมถึงแนวทางการนำนโยบายปฏิบัติตลอดจนปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงมีความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายสาธารณะนั้นไปปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอสาระสำคัญของกรอบแนวคิดการนำนโยบายปฏิบัติในแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Public Policy Implementation)

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์การที่มีการกำหนดนโยบายและเจตนารมณ์ตลอดจนเป้าประสงค์ที่ต้องการบรรลุ จึงมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้นิยามความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจขอบเขตหรือลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ชัดเจนขึ้นในการศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมคำนิยามจากนักวิชาการไว้ ดังนี้

มยุรี อนุมานราชชน (2556) ได้กล่าวถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า “หมายถึง การดำเนินการแปลงวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นให้เป็นรูปแบบ แนวทาง แผนงานโครงการในการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อการดำเนินการจัดหาทรัพยากรตลอดจนการบริหารจัดการขององค์การที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การนั้นได้กำหนดไว้”(มยุรี อนุมานราชชน, 2556)

สมบัติ อารงชญวงศ์ (2555) ได้กล่าวถึงความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติของ (Williams, 1971) ว่า “ในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นขึ้นอยู่กับสมรรถนะขององค์การในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยจะมองที่ความสามารถขององค์การในการรวบรวมคนและทรัพยากรขององค์การให้มีเอกภาพและกระตุ้นบุคลากรด้วยการกำหนดสิ่งจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญกำลังใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ” (สมบัติ อารงชญวงศ์, 2555)

วรเดช จันทรศร (2554) นิยามว่า “การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาว่า “องค์การที่เป็นผู้กำหนดนโยบายสามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางด้านการบริหารรวมไปถึงกลไกที่สำคัญทั้งหมดขององค์การนำมาสู่การดำเนินการให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายขึ้นมากน้อยเพียงใดหรืออีกประการหนึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นสิ่งสำคัญในด้านของสมรรถนะที่สามารถขับเคลื่อนให้กระบวนการดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้” (วรเดช จันทรศร, 2554)

ณัฐฐา วินิจนัยภาค (2554) สรุปความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ว่า “การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่อยู่ตรงกลางระหว่างขั้นตอนการกำหนดนโยบายและขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย โดยการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงาน โครงการและกิจกรรม เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบนำไปดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย” (ณัฐฐา วินิจนัยภาค, 2555)

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2550) กล่าวว่า “ขั้นตอนสำคัญของกระบวนการนโยบาย โดยเป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับเจตนาและเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้ และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติระดับล่าง” (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2550)

โดยสรุปจากนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยเป็นขั้นตอนจากนโยบายแปลงไปแผนงาน โครงการและกิจกรรม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติสามารถดำเนินการตามได้ตามแผนงานหรือโครงการที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งในกรณีของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรไปปฏิบัติ จะมีการแปลงเป็นแผนยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมก่อให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดนโยบายไปยังหน่วยปฏิบัติในระดับพื้นที่วางแผนดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป

2. ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วรเดช จันทรศร (2554) ได้ทำการศึกษาขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติถือเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการนโยบาย ซึ่งขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

2.1.1 ขั้นตอนการแปลงนโยบาย สามารถแยกเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติหรือรูปของแผนงานการดำเนินโครงการซึ่งแล้วแต่กรณี โดยผู้มีหน้าที่ในการแปลงนโยบายจะต้องศึกษาเจตนารมณ์ เป้าประสงค์ตลอดจนวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นให้เข้าใจอย่างชัดเจนถี่ถ้วน โดยความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความชัดเจนของนโยบายความสอดคล้องกันในเป้าหมายและเจตนารมณ์ของนโยบายตลอดจนระดับความเข้าใจในเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของนโยบายตลอดจนการให้ความร่วมมือขององค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติ

2.1.2 ขั้นตอนการยอมรับ การที่จะให้หน่วยงานในระดับโดยยอมรับแนวทางแผนงานการดำเนินงานของนโยบาย เช่น องค์การระดับภูมิภาคหรือองค์การระดับท้องถิ่น แผนงาน โครงการหรือผลของการแปลงนโยบายไปปฏิบัติในลำดับต่อไป ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน เช่น บริบทหรือลักษณะของหน่วยงานนั้น สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนความขัดแย้งและผลประโยชน์ที่รัฐได้ทำการจัดสรรให้แก่องค์การนั้น ๆ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สร้างความยินยอมพร้อมใจหรือความยินยอมหรือไม่เต็มใจในการยอมรับนโยบายนั้นไปปฏิบัติ

2.2 ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

2.2.1 ขั้นการระดมพลัง (Mobilization) เป็นขั้นตอนที่องค์การจะต้องดำเนินการทั้งสองด้าน คือ การวิเคราะห์พิจารณาในการรับนโยบายและการค้นหาการสนับสนุนของนโยบายจากองค์การระดับท้องถิ่น ซึ่งการพิจารณารับนโยบายไปปฏิบัตินั้น องค์การระดับท้องถิ่นจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม ความสำคัญ ความจำเป็น

เร่งด่วนความสอดคล้องกับเป้าหมายตลอดจนสามารถสนองต่อความต้องการขององค์การระดับท้องถิ่นเพียงใดจึงจะตัดสินใจรับนโยบายไปปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การแสวงหาการสนับสนุนจากสมาชิกในองค์การระดับท้องถิ่นต่อไป

2.2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ (Deliverer Implementation) เป็นกระบวนการที่มีความครอบคลุมถึงขั้นตอนในการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานหรือโครงการที่ได้ผ่านกระบวนการยอมรับและนำเสนอออกมาในรูปแบบของการนำไปปฏิบัติ การที่จะประสบผลสัมฤทธิ์ได้นั้นจึงขึ้นอยู่กับกระบวนการค้นหารูปแบบและวิธีการปรับปรุงรูปแบบแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติตลอดจนการวิเคราะห์วางแผนปรับปรุงโครงการหรือแผนการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับความต้องการขององค์การระดับท้องถิ่นในแต่ละช่วงเวลา

2.2.3 ขั้นการสร้างความเป็นปึกแผ่น หรือ ความต่อเนื่อง (Institutionalization or Continuation) ขั้นตอนนี้ครอบคลุมถึงการเสาะหาวิธีการที่จะทำให้นโยบายนั้นถูกปรับเปลี่ยนและได้นำเข้ามาเป็นหน้าที่ประจำวันของบุคลากรผู้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยผู้บริหารองค์การระดับท้องถิ่นนั้นต้องทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะให้บุคลากรผู้ปฏิบัติเห็นถึงความสำคัญในการการปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่องอีกทั้งต้องหาวิธีการแปลงนโยบายนั้นให้เป็นภารกิจหลักประจำวันของบุคลากรผู้ปฏิบัติโดยตลอด เพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นเกิดความผูกพัน ยินดีน้อมรับและน่านโยบายนั้น ๆ ไปปฏิบัติอย่างเต็มใจเสมือนเป็นภารกิจประจำวันของตนเองอันจะส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติตลอดไป (วรเดช จันทรศร, 2554)

3. ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation Models)

จุมพล หนิมพานิช (2552) กล่าวถึงการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Public Policy Implementation) หรือกระบวนการบริหารจัดการนโยบายได้อธิบายถึงการกระทำที่อาศัยเทคนิครวมถึงรูปแบบทางการบริหารมาทำให้นโยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติหรือกระทำอย่างเข้มข้น ชัดเจน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายนั้นให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายแห่งนโยบาย ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นการเสาะหาวิธีการ กลไกตลอดจนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดำเนินการพัฒนา แก้ไขนโยบาย แผนการและกิจกรรมให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนสมรรถนะของหน่วยงาน พฤติกรรมของหน่วยงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลและตัวบุคคล การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการบริหารทั้งหมด รวมไปถึงภาครัฐและเอกชนได้ประสานความร่วมมือระหว่างกัน (จุมพล หนีมพานิช, 2552) ตลอดจนสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ อันส่งผลต่อการดำเนินการให้สามารถบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้ โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารหรือระบบราชการ กลุ่มกดดัน องค์กรชุมชนหรือภาคประชาสังคม (วรเดช จันทรศร, 2554) การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากเนื่องจากนโยบายสาธารณะนั้นมีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติจะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้นั้นต้องทำการวิเคราะห์และศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินการของนโยบายสาธารณะอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งในช่วงปี ค.ศ. 1970 ได้มีนักรัฐศาสตร์และนักรัฐประศาสนศาสตร์ได้ให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก (จุมพล หนีมพานิช, 2552) โดยตัวของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ทฤษฎี ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง 2) ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน และ 3) ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบผสมผสานโดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-down Theories of Implementation)

แนวคิดของตัวแบบนี้มุ่งเน้นถึงตัวผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะในด้านสมรรถนะและประสิทธิภาพนโยบายในการกำหนดเป้าหมายนโยบายสาธารณะได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตลอดจนกำกับติดตามดูแลในการนำนโยบายสาธารณะนั้น ๆ ไปปฏิบัติ ซึ่งสมมติฐานของแนวคิดนี้ คือ 1) จุดเริ่มต้นของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเริ่มต้นขึ้นจากการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ 2) มุ่งศึกษารูปแบบรวมถึงขั้นตอนทางการเมืองตามทฤษฎีระบบ 3) ไม่ให้ความสำคัญด้านผลกระทบต่อบุคลากรที่นำนโยบายไปปฏิบัติอันส่งผลต่อการให้บริการตามนโยบาย 4) นโยบายเป็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลผลิต (Outputs) และ 5) เป็นรูปแบบการศึกษาที่มุ่งเน้นบทบาทในการใช้อำนาจของผู้นำ (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)

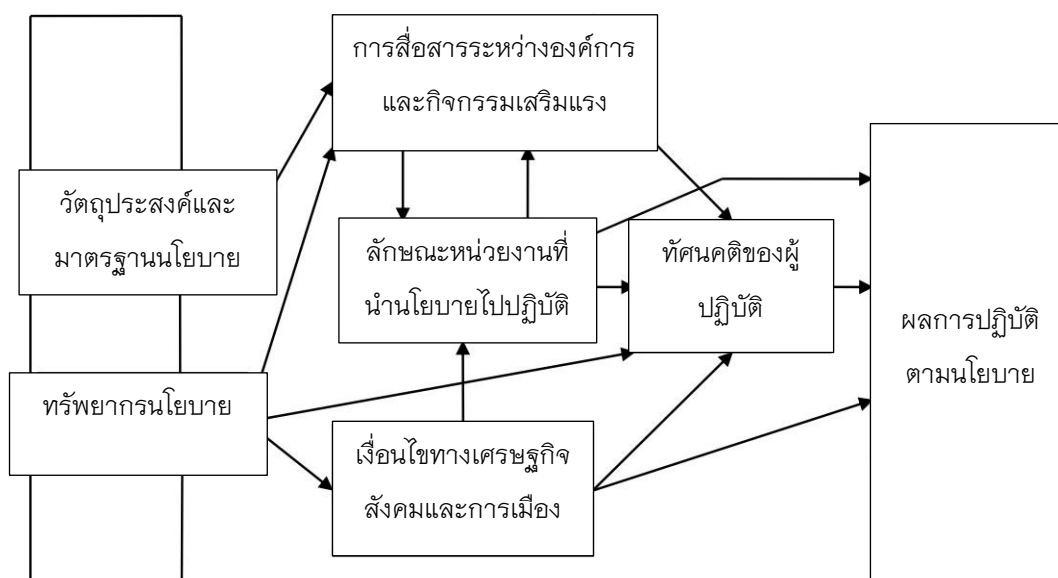
3.1.1 ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มีเตอร์

และแวน ฮอร์น

1) **แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ** แนวคิดนี้ได้ถูกปรับปรุงโดย (Van Horn และ Van Meter, 1977) โดยแนวคิดนี้เป็นการศึกษาถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติจากตัวแบบทั่วไปของแวน มีเตอร์ (Van Meter) และ แวน ฮอร์น (Van Horn) โดยมีการพัฒนาและปรับปรุงจากแนวคิดตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมืองของอีสตัน (Easton) ผสมผสานกับการนำผลการศึกษาทฤษฎีองค์การที่สอดคล้องกับผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติมาผสมผสานกัน ซึ่งแนวคิดนี้ได้ทำการรวบรวมตัวแปรบางส่วนของตัวแบบอื่น ๆ ผสมผสานกันอันส่งผลเพียงพอต่อการศึกษาถึงปัญหาของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในรูปแบบมุมมองที่มีความกว้างกว่าแนวคิดอื่น (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)

2) **องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบ** ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ เป้าประสงค์และคุณภาพ ทรัพยากรนโยบาย การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานและกิจกรรมการเสริมแรง รูปแบบขององค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมไปถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนความมุ่งมั่นของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

3) **จุดเด่นของตัวแบบ** แวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น ได้อธิบายถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ได้นำตัวแบบไปใช้อธิบายการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ 3 ประการ คือ 1) กระบวนการสื่อสาร เป็นสิ่งสำคัญอันนำไปสู่การประสานความสัมพันธ์กันระหว่างมาตรฐานและเป้าประสงค์ของนโยบาย การสื่อสารระหว่างองค์การรวมถึงรูปแบบกิจกรรมการขององค์การอันได้นำนโยบายไปปฏิบัติตลอดจนด้านการยอมรับของผู้ปฏิบัติ 2) ปัญหาด้านความสามารถ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นสัมพันธ์กับความสามารถขององค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติว่าปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของนโยบายได้หรือไม่ โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง 4 ประการ ได้แก่ ทรัพยากรของนโยบาย การติดต่อสื่อสารและกิจกรรมส่งเสริมลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และ 3) ความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ได้แก่ทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรของนโยบายสาธารณะนั้นๆ รูปแบบและความสามารถในการสื่อสารตลอดจนกระบวนการที่เอื้อต่อองค์การที่นำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)



ภาพ 1 ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวนมีเตอร์และแวนฮอร์น

ที่มา: Van Meter, Donald S. & Van Horn, Carl E. (1976)

3.2.1 แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ พอล ซาบาเตียร์และเดเนียล แมซมานเนียน (Sabatier และ Mazmanian, 1980) นักวิชาการทั้งสองท่านจำแนกประเภทของนโยบายเพื่อให้มีความง่ายต่อการศึกษาศาสนาสามารถทำให้ศึกษาเรื่องนี้ได้ง่ายขึ้นโดยได้รวบรวมตลอดจนค้นคว้าการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งพิจารณาจากแนวคิดของตัวแบบที่เป็นเหตุเป็นผลนำมาวิเคราะห์ความหลากหลายและความซับซ้อนของปัจจัยหลาย ๆ ประการของนโยบาย ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวหรือไม่ (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)

3.2.2 องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบ ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัตินี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของนโยบาย ความสามารถในการกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์และผลกระทบโดยรวมของตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนการดำเนินนโยบายให้เกิดผลสัมฤทธิ์

3.2.3 จุดเด่นของตัวแบบ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แน่นนอน นโยบายนั้นพัฒนามาจากทฤษฎีที่เหมาะสม การให้อำนาจที่เพียงพอแก่องค์การที่นำไปปฏิบัติ ผู้นำองค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความรู้ด้านการบริหารตลอดจนทักษะทางการเมือง

นโยบายนั้นจะต้องได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากภาคประชาชนตลอดจนคนสำคัญทั้งจากฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารส่งผลให้การนำตัวแบบนี้ไปใช้เกิดผลสัมฤทธิ์



ภาพ 2 ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ที่มา: Sabatier & Mazmanian, 1980

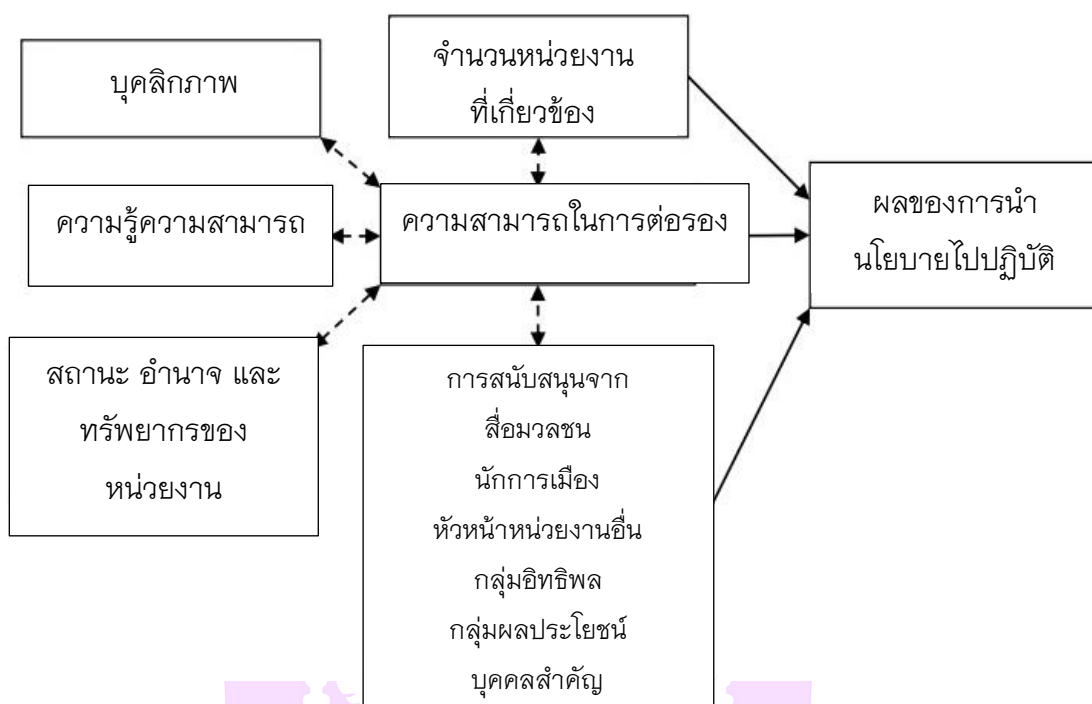
3.3 ตัวแบบทางการเมือง

3.3.1 แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ ตัวแบบการเมืองนี้มีรากฐานและที่มาจากกรณีศึกษาของ อลิสัน (Alison) เพรสแมน (Pressman) วิลดาฟสกี (Wildavsky) บาร์ดาช (Bardach) ซาบาเตียร์ (Sabatier) และแมซแมนเนียน (Mazmanian) ตัวแบบทางการเมืองนี้มีแนวคิดที่ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเกิดขึ้นโดย

สามารถของบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนขององค์การ กลุ่มหรือสถาบันด้านการสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์การโดยเห็นว่าการฟ้องร้องกัน (Pressman และ Wildavsky, 1973) วิธีการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่ยากที่จะเกิดขึ้นได้ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ต้องเกิดขึ้นในสังคมตลอดจนองค์การทั่วไป (Bardach, 1977) การตั้งความคาดหวังหรือการหวังจะให้ทุกฝ่ายเห็นชอบและปฏิบัติตามนโยบายเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะนโยบายนั้นเกิดจากการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของการจัดสรรปันส่วนประโยชน์รวมถึงสิ่งมีคุณค่าต่อสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงมีทั้งผู้ได้รับผลประโยชน์และเสียผลประโยชน์ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องปกติที่ทุกฝ่ายจะต้องคอยปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง (สัญญา เคนาภูมิและ บุรฉัตรจันทร์แดง, 2562)

3.3.2 องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบ ตัวแบบทางการเมือง (Political Model) นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการเจรจาต่อรอง สถานะของอำนาจรวมถึงทรัพยากรที่มีอยู่ขององค์การที่จะใช้เป็นเครื่องมือต่อรองของบุคคลากรที่เป็นตัวแทนจากองค์การ (Players) จำนวนองค์การที่จะต้องเข้าไปรับการสนับสนุนจากสื่อมวลชน นักการเมืองกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ บุคคลที่มีสำคัญตลอดจนความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพ สามารถระนาดด้านความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการเจรจาต่อรองของบุคคลากร

3.3.3 จุดเด่นของตัวแบบ ตัวแบบทางการเมืองมีจุดเด่น คือ ความสามารถในการบริหารจัดการปัญหาความขัดแย้ง การสรรหาผู้สนับสนุนหรือการยอมรับการประชาสัมพันธ์ที่น่าเชื่อถือ ความสามารถในการสร้างเงื่อนไขและการเจรจาต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรทั้งระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงาน ตลอดจนองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)



ภาพ 3 ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)

ที่มา : Pressman and Wildavsky, 1973 ; Bardach, 1977; Sabatier and Mazmanian, 1980

4. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน

สัญญา เคนาภูมิและบรรณัตร์ จันทร์แดง (2562) ได้อธิบายถึงทฤษฎีนี้ว่า “เป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้ปฏิบัติการในฐานะของผู้ให้บริการซึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการต่อรองที่เกิดขึ้นเครือข่ายของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ” ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติดังกล่าวปรากฏเมื่อช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 ถึงช่วง 1980 ข้อสังเกตของทฤษฎีนี้ได้แก่

- 1) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมาย เป้าประสงค์ของนโยบาย
- 2) การเชื่อมโยงเชิงระหว่างเหตุและผลตามความแนวคิดทฤษฎีจากบนลงล่างนั้นอาจไม่เป็นความจริงเสมอไปหรืออาจไม่ได้ผลตามเป้าประสงค์ของนโยบายนั้น
- 3) ทฤษฎีนี้มุ่งศึกษาในเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในแง่ของการเข้ารับบริการตลอดจนสาเหตุที่แท้จริงอันส่งผลต่อการปฏิบัติของบุคลากรในระดับล่าง
- 4) การศึกษาในทฤษฎีนี้เริ่มต้นจากการระบุเครือข่ายของตัวบุคคลที่มีบทบาทแสดงด้านการให้บริการที่แท้จริงเป็นอย่างไร และ
- 5) การไม่ยอมรับแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายที่เริ่มต้นจากระดับบนและส่งนโยบายลงมายังบุคลากรผู้ปฏิบัติเพื่อให้ปฏิบัติตาม

ซึ่งจะทำให้เกิดความสำเร็จมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันกลับมีแนวคิดที่ว่าการใช้ดุลยพินิจในการให้บริการของบุคลากรใต้บังคับบัญชานั้นเกิดอุปสรรคเชิงประจักษ์มากกว่าผู้ปฏิบัติในระดับบริหารที่ใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงาน โดยกลุ่มผู้ที่ให้ความสำคัญและเป็นนักวิชาการในแนวคิดกลุ่มนี้ ได้แก่ ลิปสกี (Lipsky) ปีค.ศ. 1971 และ เอลมอร์ (Elmore) ปี ค.ศ. 1980 และเฮิน (Hjern) ปีค.ศ. 1982

4.1 ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model) ของลิปสกี (Lipsky)

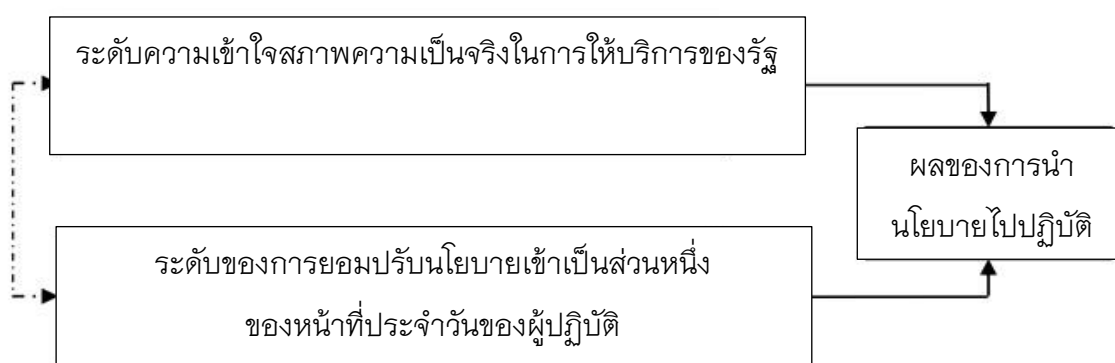
4.1.1 แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ ตัวแบบกระบวนการของระบบราชการ ได้พัฒนามาจากนักสังคมวิทยา ซึ่งมีความพยายามจะสร้างกรอบการมองหาสภาพความเป็นจริง (Social Reality) โดยแนวคิดพื้นฐานของตัวแบบนี้เชื่อว่าอำนาจขององค์กรนั้นไม่ได้อยู่ในตำแหน่งทางรูปนัยแต่แท้จริงแล้วอำนาจนั้นได้กระจายอยู่ภายในองค์กรซึ่งหมายถึงสมาชิกขององค์กรทุกคนสามารถใช้สติปัญญาของตนเองมาใช้พิจารณาได้ ดังนั้น ตัวแบบนี้จึงเชื่อว่าระดับความเข้าใจสภาพความเป็นจริงในด้านให้บริการของผู้กำหนดนโยบายตลอดจนระดับของการยอมรับนโยบายมาเป็นหน้าที่ประจำวันของบุคลากรผู้ปฏิบัติย่อมส่งผลกระทบต่อกรานโยบายไปปฏิบัติกัน (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)

4.1.2 องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบ ตัวแบบนี้เชื่อว่าอำนาจขององค์กรนั้นไม่ได้อยู่ในตำแหน่งทางรูปนัยแต่แท้จริงแล้วอำนาจนั้นได้กระจายอยู่ภายในองค์กรซึ่งสามารถใช้วิจารณญาณของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการที่ให้บริการใกล้ชิดกับประชาชน (วรเดช จันทรศร, 2554) การเคี้ยวเชือกกิจกรรมหรือผลักดันนโยบายใหม่ให้แก่ข้าราชการนั้นจะอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ หากบุคคลเหล่านั้นปฏิเสธแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายเพื่อปรับเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่ในราชการของตน

ดังนั้น ในการพัฒนาปรับปรุงหรือประยุกต์ต้องใช้เทคนิคใหม่ทางการบริหาร มาประยุกต์ใช้ในการออกกฎ ระเบียบ ขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยมีวัตถุประสงค์ให้บุคลากรภาครัฐหรือข้าราชการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นมักไม่ได้ผล ซึ่งคุณค่าของตัวแบบนี้อยู่ที่การแสดงให้เห็นว่าในการกำหนดนโยบายหรือการออกแบบโครงการเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ปฏิบัติ จำต้องพัฒนามาจากเบื้องล่างที่ผ่านการบวนการเรียนรู้

(Learning Process) เพื่อให้ทราบถึงสภาพความเป็นจริงและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน (วรเดช จันทรศร, 2554)

4.1.3 จุดเด่นของตัวแบบ ตัวแบบนี้ให้ความสำคัญกับอำนาจในการใช้ดุลยพินิจของบุคคลที่ดำเนินการโดยเฉพาะกับข้าราชการซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการปฏิบัติกรนโยบาย



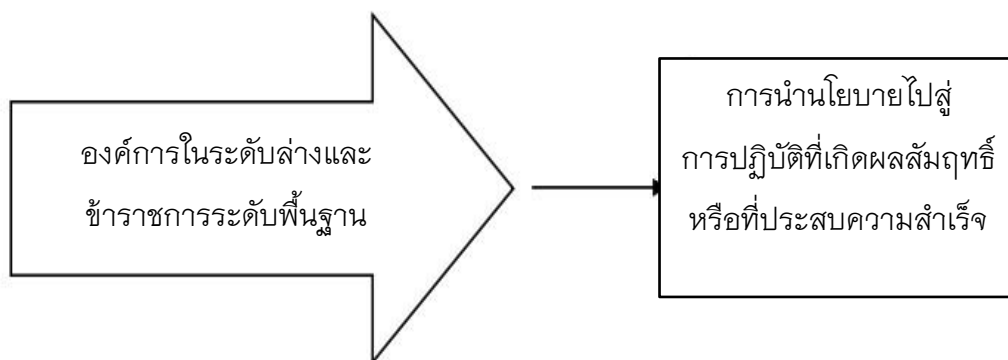
ภาพ 4 การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการของลิปสกี (Lipsky) ที่มา: วรเดช จันทรศร, 2554

5. ตัวแบบการวิเคราะห์หน่วยงานในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน

5.1 แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ แนวคิดของตัวแบบการวิเคราะห์หน่วยงานในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน เอลมอร์ (Elmore, 1978) ได้แสดงความคิดเห็นในการพิจารณาการนำนโยบายไปปฏิบัติในอดีตนั้นให้ความสำคัญไปที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในระดับสูงตามรูปแบบบริบทอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ โดยที่ผ่านมามีความพยายามให้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญไปยังกลุ่มบุคลากรที่มีหน้าที่ในการนำนโยบายนั้น ๆ ไปปฏิบัติส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ ตัวแบบนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับตัวแบบหรือแนวทางการวิเคราะห์จากบนลงล่าง (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทรแดง, 2562)

5.2 องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบ องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบนี้ คือ ในการกำหนดเป้าประสงค์จะเป็นเรื่องของผู้บริหารที่มีอำนาจตัดสินใจของนโยบาย

5.3 จุดเด่นของตัวแบบ จุดเด่นของตัวแบบการวิเคราะห์หน่วยงานในระดับล่าง และข้าราชการระดับพื้นฐาน คือ การมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับองค์การในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐานเป็นสำคัญ



ภาพ 5 ตัวแบบการวิเคราะห์องค์การในระดับล่างและข้าราชการระดับพื้นฐาน

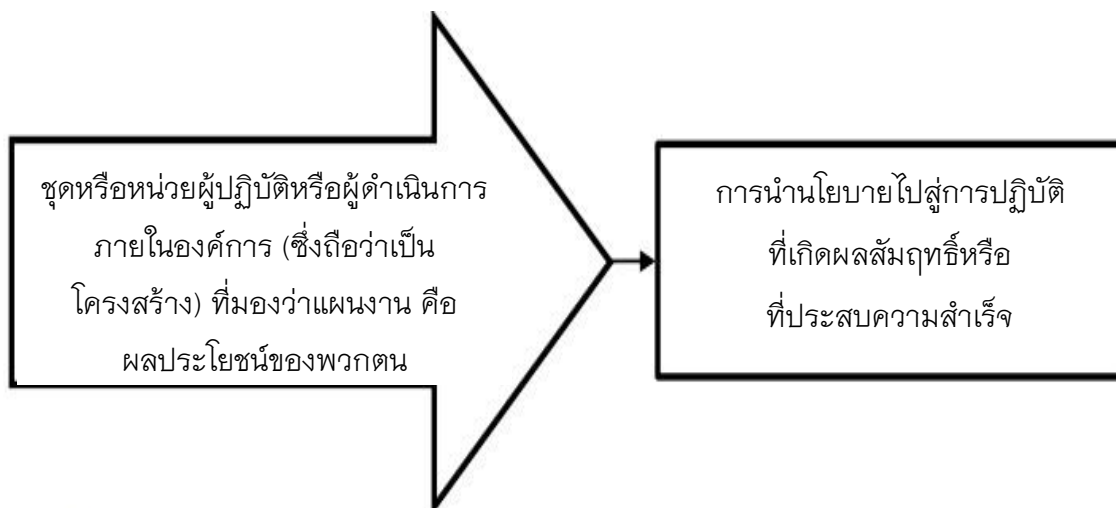
ที่มา: Elmore, 1978

6. ตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง

6.1 แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ แนวคิดของตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง (The Model of Structure) คือ การเน้นไปที่โครงสร้างของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีลักษณะของรูปแบบที่ตรงกันข้ามกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติแบบบนลงล่าง ซึ่งตัวแบบนี้เชื่อว่า ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติหรือผู้ดำเนินการภายในองค์การมีมุมมองว่าแผนงานหรือแผนดำเนินการนั้นส่งผลประโยชน์ต่อพวกเขาอันมีผลต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)

6.2 องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบ องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบนี้ คือ ชุดหรือหน่วยของผู้ปฏิบัติหรือผู้ดำเนินการชุดต่าง ๆ ที่เป็นฝ่ายในการนำแผนหรือแผนงานไปปฏิบัติ

6.3 จุดเด่นของตัวแบบ เหมาะสำหรับการพิจารณาถึงขั้นตอนละวิธีการของนโยบายสาธารณะโดยพิจารณาถึงประโยชน์และคุณค่าที่อันเกิดจากนโยบายนั้น ๆ ส่งผลต่อองค์การภาคส่วนใดของรัฐ



ภาพ 6 ตัวแบบการวิเคราะห์โครงสร้าง (The Model of Structure)

ที่มา: Hjern, 1983

7. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบผสม (Hybrid Theories of Implementation)

ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่างและล่างขึ้นบนเป็นประเด็นถกเถียงทางวิชาการกันมานาน ได้นักวิชาการหลายท่านได้พยายามสังเคราะห์ทฤษฎีทั้งสองทฤษฎีนี้ผสมผสานกัน เช่น ซาบาเตียร์ ปี ค.ศ. 1986 ก็อกกิน (Goggin) และคณะ ค.ศ. 1990 และเอลมอร์ (Elmore) ปี ค.ศ. 1985 โดยจุดเด่นของแนวคิดนี้ได้ผนวกสาระสำคัญซึ่งเป็นจุดแข็งของทฤษฎีทั้งสองผสมผสานกันเพื่อทำลายจุดด้อยของทั้งสองแนวคิด อาทิ 1) ทฤษฎีบนลงล่างนั้นได้เริ่มขึ้นจากเบื้องบนโดยมีเป้าประสงค์เพื่อสร้างแนวคิดที่ยึดถือตามระเบียบ ขั้นตอนโดยเน้นไปยังผู้มีอำนาจระดับบนที่สามารถตัดสินใจนโยบาย 2) ทฤษฎีล่างขึ้นบนเริ่มต้นกระบวนการจากเบื้องล่างสู่การกระจายออกด้านข้างมีเป้าหมายที่ต้องการอธิบายถึงการสนองตอบของบุคลากรผู้ให้บริการ โดยกระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปดำเนินการไม่อาจแบ่งแยกจากกระบวนการก่อตัวของนโยบายได้ โดยอธิบายว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่ผู้บริหารระดับสูงจะสามารถควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเบ็ดเสร็จเหตุผลเพราะผู้ใต้บังคับบัญชานั้นมีความคิด

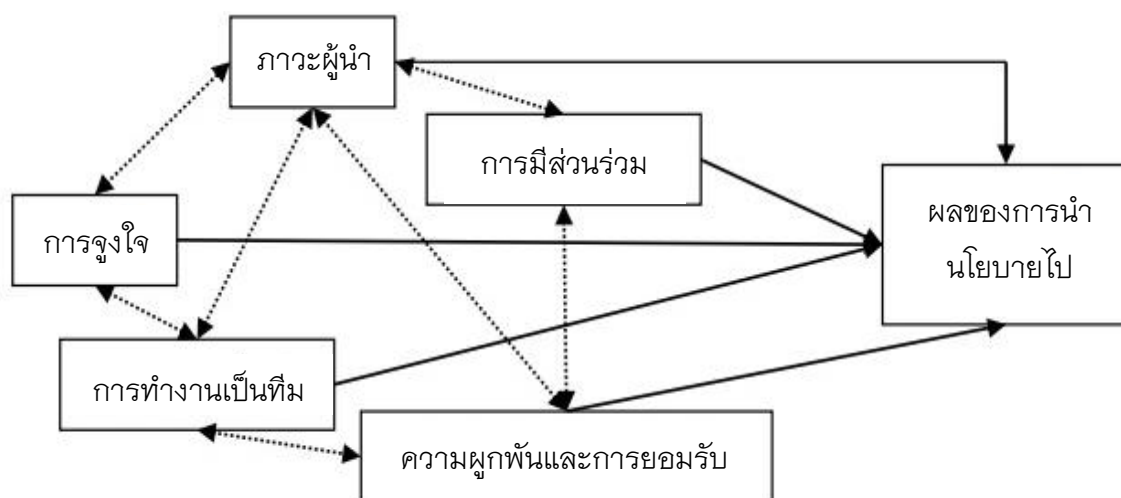
และสามารถพิจารณาได้ด้วยตนเอง ทฤษฎีจากล่างขึ้นบนมีจึงลักษณะในการร่วมกันทำซึ่งไม่ได้คำนึงถึงผู้นำเพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงผู้ดำเนินการภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ แนวคิดดังกล่าวจึงส่งผลสู่การบูรณาการขึ้น โดยนักคิดที่สำคัญของทฤษฎีแนวคิดนี้ ได้แก่ ชาร์ฟ (Scharpf) เมื่อปี ค.ศ. 1978 วิลเฮ็ล์ม-ฮีริเอียร์ (Heritier) ปีค.ศ. 1980 ริปลีย์ (Ripley) และแฟรงกลิน (Franklin) ปี ค.ศ. 1982 วินเตอร์ (Winter) ปีค.ศ. 1990 และ วรเดช จันทรร ปี พ.ศ. 2554 (สัญญา เคนาภูมิและบุรฉัตร จันทรแดง, 2562)

7.1 ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ

7.1.1 แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การมีลักษณะของการวิเคราะห์ในด้านของการให้การยอมรับตลอดจนการสร้าง ความผูกพันเพื่อตอบสนองต่อต้องการทางจิตวิทยาและทางสังคมของมนุษย์ ลักษณะของตัวแบบนี้จึงมีลักษณะของการนำตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ (Organization Development Model) มาประยุกต์ใช้โดยตรง (วรเดช จันทรศร, 2554)

7.1.2 องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบ ตัวแบบนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การจูงใจ การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมและความผูกพันตลอดจนการยอมรับ กล่าวคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติมุ่งประเด็นสำคัญไปยังการมีส่วนร่วมขององค์การเพราะจะส่งผลให้ทีมที่มีประสิทธิภาพด้านปฏิบัติงาน ดังนั้น ในเรื่องจูงใจภาวะผู้นำที่เหมาะสม ความผูกพัน การมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์การตลอดจนด้านความยอมรับและสร้างทีมปฏิบัติการจึงเป็นเรื่องที่ควรมุ่งเน้นมากกว่าใช้อำนาจควบคุม

7.1.3 จุดเด่นของตัวแบบ การนำนโยบายไปปฏิบัติตามตัวแบบนี้ จึงเป็นเรื่องขั้นตอน รูปแบบที่ส่งผลต่อผู้นำนโยบายไปปฏิบัติงานสามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนคิดค้นรวมถึงการกำหนดขั้นตอนหรือกำหนดนโยบายแสดงให้เห็นว่านโยบายดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นจากผู้ปฏิบัติโดยตรง (วรเดช จันทรศร, 2554)



ภาพ 7 ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ

ที่มา: วรเดช จันทรร, 2554

7.2 ตัวแบบเชิงบูรณาการ

7.2.1 แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ ตัวแบบนี้ได้ทำการศึกษาและพัฒนาตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นโดยวรเดช จันทรร (2554) ซึ่งเรียกว่า ตัวแบบเชิงบูรณาการ (Integrative Model) เป็นตัวแบบที่มีการบูรณาการของตัวแปรสำคัญที่มาจากทั้ง 5 ตัวแบบโดยตัวแปรตามคือ ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งพิจารณาออกเป็น 3 มิติ ดังนี้ 1) ชีววัดจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลลัพธ์สุดท้าย 2) ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น และ 3) สิ่งที่เป็นคุณต่อประเทศที่เกิดจากนโยบาย ในด้านตัวแปรอิสระ มีดังนี้ ความสามารถขององค์การ ภาวะของผู้นำขององค์การ ความสามารถด้านการควบคุมและการกำหนดแผนการ รวมถึงสภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองตลอดจนความสามารถในการบริหารจัดการ ภายนอกองค์การ (วรเดช จันทรร, 2554)

7.2.2 องค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบ ตัวแบบนี้เป็นรูปแบบของการบูรณาการประสานกันของตัวแปรสำคัญที่มาจากแนวคิดของแนวคิดด้านอื่น ๆ ได้แก่ การนำตัวแปรจากตัวแบบทางการจัดการ ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การและตัวแบบทางการเมือง โดยได้กำหนดตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ดังนี้

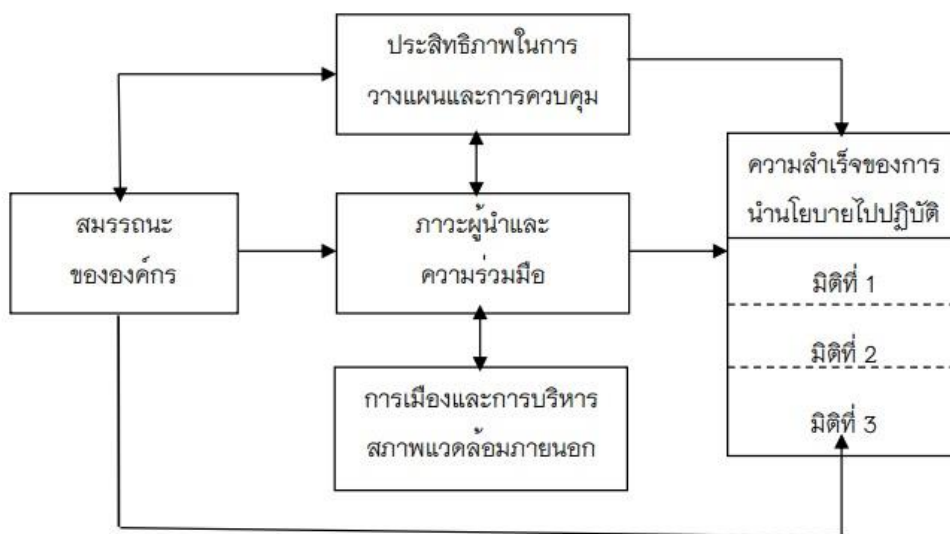
1) ตัวแปรจากตัวแบบประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุมเป็นเงื่อนไขหนึ่งสำคัญในการสร้างให้เกิดความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ได้แก่ ความชัดเจนและความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน การกำหนดมาตรฐานในการทำงาน ระบบการติดตาม ควบคุมและประเมินผลนโยบายและความเป็นธรรมของมาตรการในการให้คุณให้โทษ

2) ตัวแปรจากตัวแบบสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ โครงสร้างองค์การ งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ นโยบายจะสำเร็จได้นั้นส่วนหนึ่งมาจากความแข็งแกร่งของสมรรถนะขององค์การ

3) ตัวแปรจากตัวแบบภาวะผู้นำและความร่วมมือ กล่าวคือ การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ ผู้บริหารขององค์การต้องคำนึงถึงการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม ใช้การจูงใจเพื่อดึงศักยภาพของบุคลากรในองค์การมาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถตลอดจนประสานความร่วมมืออันจะก่อให้เกิดความผูกพันและการยอมรับกลายเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ

4) ตัวแปรจากตัวแบบการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเกิดจากความสามารถของตัวแทนจากองค์การ กลุ่ม หรือ สถาบัน ตลอดจนความสัมพันธ์กับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ตัวแปรนี้ได้แก่ ระดับความสนับสนุนหรือต่อต้านจากฝ่ายต่าง ๆ จำนวนองค์การที่เกี่ยวข้องและระดับความร่วมมือระหว่างองค์การ ความสามารถในการเจรจาต่อรองต่อสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาวะที่เกิดการแปรเปลี่ยนของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

7.3 จุดเด่นของตัวแบบ ตัวแบบนี้ได้บูรณาการคัดเลือกเอาตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ



ภาพ 8 ตัวแบบเชิงบูรณาการ (Integrative Model)

ที่มา: วรเดช จันทรรคร, 2554

8. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นคือการทำให้ทราบว่าในกระบวนการ นำนโยบายไปปฏิบัติ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2555) ได้อธิบายถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

8.1 แหล่งที่มาของนโยบาย โดยทั่วไปนโยบายอาจมีที่มาจากหรือผ่านกระบวนการกำหนดนโยบายจนกระทั่งปรากฏเป็นนโยบายในหลายลักษณะเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งประเด็นนี้จะให้ความสำคัญกับแหล่งที่มาของนโยบายว่าเป็นปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติเนื่องจากว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มการก่อรูปนโยบายและการกำหนดนโยบายมีความหลากหลายทั้งในด้านอำนาจและหน้าที่ ส่งผลต่อความสามารถในการกำหนด คัดเลือกและการบริหารนโยบาย อาทิ การแถลงการณ์หรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร ลักษณะของนโยบายประเภทนี้ อาจกระทำในรูปของการประกาศแถลงการณ์หรือมติคณะรัฐมนตรีที่มีต่อการแก้ไขปัญหาสาธารณะซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องนำไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐบาลที่เป็นผลผลิตของระบบการเมืองนี้จะต้องมีความถูกต้องชอบธรรมและ

สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมจึงจะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมบัติ อารัง ธีธัญวงศ์, 2555)

8.2 ความชัดเจนของนโยบาย ถือเป็นรากฐานสำคัญของความมุ่งหมายของนโยบายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนวัตถุประสงค์และมาตรการในการปฏิบัติ ซึ่งความชัดเจนของวัตถุประสงค์และมาตรการจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การระบุสภาพปัญหา นโยบายอย่างครอบคลุมและครบถ้วน การกำหนดผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจน กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญเพื่อส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (สมบัติ อารัง ธีธัญวงศ์, 2555)

8.3 การสนับสนุนนโยบาย เมื่อนโยบายถูกกำหนดแล้วจะถูกนำไปปฏิบัติได้อย่างไรหรือจะได้รับการนำไปปฏิบัติจริงหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนนโยบายจากผู้ปฏิบัติ และผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติตามนโยบาย ทั้งกลุ่มในรัฐบาล ได้แก่ นักการเมืองที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือผู้มีอำนาจในการจัดสรรงบประมาณหรือกลุ่มนอกรัฐบาล ได้แก่ สมาชิกในเขตเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องกับปัญหา กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาหรือประชาชนทั่วไป (สมบัติ อารัง ธีธัญวงศ์, 2555)

8.4 ความซับซ้อนในการบริหารงาน การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับโครงสร้างการบริหารงานขององค์การ ดังนั้นผู้บริหารควรต้องพิจารณาการบริหารนโยบายในทุกมิติ ทั้งในมิติของแนวราบและแนวตั้งควบคู่กันไปรวมทั้งการควบคุมติดตามและกำกับดูแลการทำงานภายในหน่วยงานหรือในการประสานงานระหว่างองค์การต่าง ๆ เพราะยังมีจำนวนหน่วยงานหรือองค์การเข้ามาเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมากเพียงใด ยิ่งส่งผลทำให้กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นการมอบหมายให้หน่วยงานที่มีความเป็นเอกภาพ และไม่มี ความซับซ้อนในการบริหารงานมากจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (สมบัติ อารัง ธีธัญวงศ์, 2555)

8.5 สิ่งจูงใจสำหรับผู้ปฏิบัติงาน การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยดังกล่าวแล้ว ยังรวมถึงการสร้างสิ่งจูงใจของฝ่ายบริหารต่อผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องการทำงานและปัจจัยกระตุ้นที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมุ่งมั่นที่ต้องการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งสิ่งจูงใจนั้นอาจกระทำได้หลายวิธี อาทิ เลื่อนขึ้นเงินเดือน ปรับเลื่อนตำแหน่งหรือลงโทษกรณีที่ทำให้ล้มเหลว (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2555)

8.6 การจัดสรรทรัพยากร ทรัพยากรนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอันจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า กลยุทธ์ รูปแบบของกิจการใด ๆ จะดีเลิศเพียงใดก็ตามแต่ถ้าปัจจัยด้านทรัพยากรไม่เพียงพอแล้วกิจกรรมหรือโครงการนั้นอาจประสบความล้มเหลวทั้งที่อาจมิได้เริ่มปฏิบัติ ทรัพยากรที่นำส่งผลต่อการนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ นั้น อาทิ เวลา งบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์รวมถึงอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงการจัดลำดับความสำคัญของแผนงานและโครงการในการจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนการใช้กลยุทธ์ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2555)

2. แนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

แนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์นั้น เป็นรูปแบบการบริหารที่มุ่งเน้นไปถึงผลสัมฤทธิ์หรือผลการดำเนินการเป็นสำคัญ โดยการวัดผลการดำเนินการด้วยตัวชี้วัดอย่างเป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ผู้บริหารได้รับทราบถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงานตลอดเวลา และมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เป็นการควบคุมและกำหนดทิศทางการทำงานให้มุ่งสู่วิสัยทัศน์ขององค์การ

2.1 ความหมายของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นแนวคิดขององค์การที่พยายามสร้างยุทธศาสตร์และกลยุทธ์อันมีประสิทธิภาพเข้ามาใช้ในการจัดการและดำเนินการขององค์การ โดยมีความมุ่งหวังที่จะต้องการให้ผลของการใช้ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เหล่านั้นประสบผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริงและสามารถวัดผลได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมทั้งในระดับผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcomes) และผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) จึงมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้นิยามความหมายของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไว้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยได้รวบรวมคานิยามจากนักวิชาการไว้ ดังนี้

พรศักดิ์ จินา (2557) ได้เขียนบทความเรื่อง การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results based management: RBM) กล่าวว่า ในช่วง พ.ศ. 2523 (ทศวรรษที่ 1980) เป็นต้นมา รัฐบาลของประเทศในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือและออสเตรเลีย ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจไม่ว่าจะในด้านการค้าระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูงซึ่งนำมาซึ่งค่าใช้จ่ายที่สูงของภาครัฐเมื่อเทียบนำมาสู่งบประมาณขาดดุลของประเทศ การสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนมีความล่าช้า (พรศักดิ์ จินา, 2557) ด้วยเหตุผลดังกล่าวประเทศเหล่านี้จึงได้เกิดการปฏิรูประบบราชการขึ้น เพื่อพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงระบบการบริหารภาครัฐให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น รวมถึงได้เปลี่ยนบริบทการบริหารภาครัฐจากรูปแบบเดิมสู่บริบทแห่งการบริหารราชการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results based management: RBM) โดยนำรูปแบบการบริหารในภาคเอกชนมาปรับใช้ในระบบราชการ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2547) ทั้งนี้ ได้กำหนดเป้าประสงค์ขององค์การเพื่อบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งสร้างรูปแบบการประเมินผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนโปร่งใส ตรวจสอบได้

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ อาจให้คำจำกัดความแตกต่างกัน เช่น การบริหารแบบมุ่งเน้นเป้าประสงค์หรือการบริหารผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ แนวความคิดหลักก็มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน ทั้งนี้ ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

Canadian International Development Agency (1999) ได้นิยามว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์นั้น คือ กระบวนการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขเพื่อมุ่งสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความชัดเจน ถูกต้อง โปร่งใส ทั้งนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถแสดงบทบาทในการกำหนดเป้าประสงค์ ร่วมตรวจสอบ ตลอดจนตัดสินใจในกระบวนการบริหารและการปฏิบัติงานได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนด (Canadian International Development Agency, 1999)

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2547) กล่าวว่า “เป็นเรื่องของการบริหารที่มุ่งเน้นในด้านของการวางแผน การกำหนดเป้าประสงค์และขั้นตอนอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารทุกระดับในแต่ละองค์การนั้นต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ตลอดจนการให้รางวัลเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน”

ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2543) กล่าวว่า “เป็นเรื่องของการบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์หรือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก ใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวบ่งชี้เป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม”(ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2543)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results based management: RBM) เป็นเรื่องของการบริหารองค์การที่มุ่งเน้นไปยังผลการปฏิบัติงานรวมถึงการสำรวจติดตาม ตรวจสอบถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงาน (Key performance indicators: KPI) ตลอดจนการกำหนดเป้าประสงค์และเป้าหมายในขนาดขององค์การโดยอาศัยการบูรณาการความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับในองค์การ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์การ (พรศักดิ์ จินา, 2557)

ในอดีตภาครัฐจะบริหารงานโดยมุ่งเน้นไปยังทรัพยากรต่าง ๆ ที่ภาครัฐจะต้องนำมาใช้ในการดำเนินงาน เช่น คน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้า โดยในการปฏิบัติงานนั้นผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบตามมาตรฐานที่ภาครัฐได้กำหนดไว้แต่ภายหลังภาครัฐได้นำแนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ในองค์การภาครัฐโดยได้ปรับเปลี่ยนมามุ่งเน้นถึงผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ โดยมีการกำหนดเป้าประสงค์ที่ถูกต้อง ชัดและให้การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องและมีทิศทางเดียวกันกับภารกิจและเป้าประสงค์ขององค์การ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานไว้เป็นที่ประจักษ์ (Key performance indicators) เป็นที่เข้าใจของทุกคนในองค์การ มีการปรับตัวขององค์การโดยมีความยืดหยุ่นในด้านการบริหารตลอดจนผลักดัน สนับสนุน ส่งเสริมบุคลากรในองค์การได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานที่สูงยิ่งขึ้นเพื่อให้บุคลากรสามารถรับมือและตอบสนองต่ออุปสรรค ปัญหาและความประสงค์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดจนผู้เข้ารับบริการจากองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พรศักดิ์ จินา, 2557)

ปัจจัยหลักพื้นฐานที่ทำให้การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จ คือระบบข้อมูลที่เที่ยงตรง เชื่อถือได้ ไม่ว่าจะเป็นระบบข้อมูลตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบความคืบหน้าของการปฏิบัติงาน หรือระบบการเงินและบัญชีที่สามารถให้ข้อมูล

แยกรายโครงการเพื่อให้ทราบต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ใช้ในโครงการนั้น ๆ และการที่ผู้บริหารสามารถได้รับรายละเอียดที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ชัดเจน ส่งผลให้ผู้บริหารสามารถกำหนดการบริหารได้อย่างสมบูรณ์ ถูกต้อง

สรุปได้ว่าการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results based management: RBM) เป็นการบริหารเพื่อการจัดการให้ได้ทรัพยากรการบริหารมาอย่างประหยัด (Economy) เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Effectiveness)

2.2 กระบวนการของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2547) ได้อธิบายถึง รูปแบบของกระบวนการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มีด้วยกัน 4 ประการที่สำคัญ ดังนี้

2.1.1 การวางแผนกลยุทธ์ขององค์การ องค์การต้องกำหนดทิศทางขององค์การว่ามีเป้าประสงค์ที่จะปฏิบัติงานอะไร ใช้รูปแบบใดโดยการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์โดยทำการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน ตลอดจนสภาพแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในองค์การ (SWOT analysis) เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าประสงค์สุดท้ายโดยคำนึงถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จขององค์การรวมถึงการประเมินตามตัวชี้วัด (KPI) ในด้านต่าง ๆ ที่องค์การได้กำหนดไว้

2.1.2 การกำหนดรายละเอียดของตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงาน ภายหลังจากองค์การและผู้บริหารได้ร่วมกันหาข้อสรุปพร้อมด้านเครื่องมือเพื่อประเมินหรือเป็นตัวชี้วัดของ ผลการดำเนินงานเสร็จสิ้น เริ่มเข้าสู่กระบวนการสำรวจเพื่อหาข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันขององค์การเพื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดแต่ละตัวชี้วัดนั้นมีเป้าประสงค์แบบใด

2.1.3 การวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ผู้บริหารขององค์การควรดำเนินการสั่งการกำกับ ติดตามและรายงานผลการปฏิบัติงานในแต่ละตัวชี้วัด เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติการว่าได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ เป้าประสงค์ขององค์การหรือไม่ ทั้งนี้อาจในการตรวจสอบผลการปฏิบัติการบางเรื่องอาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตรวจสอบได้

2.1.4 การให้รางวัลตอบแทน เมื่อเสร็จสิ้นการพิจารณาผลการปฏิบัติงานเรียบร้อยแล้ว ผู้บริหารองค์การจะต้องให้รางวัลตอบแทนแก่บุคลากรที่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขตัวชี้วัดที่ได้สรุปร่วมกันไว้และอาจให้คำแนะนำเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะหรือกระบวนการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนา แก่ไข ผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ขององค์การที่ได้กำหนดไว้ (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2547)

2.3 ลักษณะขององค์การที่บริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2543) ได้กล่าวถึงรูปแบบขององค์การที่ใช้การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ 9 ประการ ดังนี้

2.3.1 มีเป้าประสงค์ขององค์การที่แน่ชัด เป็นรูปธรรมซึ่งมุ่งเน้นไปยังผลผลิตตลอดจนผลลัพธ์โดยไม่จำเป็นต้องให้มุ่งต่อข้อบังคับหรือกฎระเบียบมากเกินไป

2.3.2 ผู้บริหารขององค์การในทุกระดับต้องกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยเป้าหมายเหล่านั้นมีพื้นฐานมาจากเป้าประสงค์ขององค์การ

2.3.3 ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานจะต้องสามารถชี้วัดได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม โดยสามารถ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินการโดยตัวชี้วัดดังกล่าวสามารถนำผลการดำเนินการมาเปรียบเทียบผลการดำเนินการขององค์การอื่นที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกันได้

2.3.4 ในการกำหนดงบประมาณแก่หน่วยงานหรือกิจกรรมใด ๆ การตัดสินใจต้องพิจารณาจากสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงาน โดยต้องสอดคล้องกันกับการให้รางวัลหรือสวัสดิการแก่บุคลากรที่เข้าประเมินผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

2.3.5 บุคลากรทุกคนในองค์การตระหนักว่าองค์การมีเป้าประสงค์อย่างไร โดยจะต้องระลึกตลอดว่าการปฏิบัติงานของตนเองนั้นย่อมส่งผลต่อเป้าประสงค์ขององค์การ ดังนั้น บุคลากรต้องพยายามปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และดำเนินการให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

2.3.6 ภายในองค์การมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจการให้แก่หน่วยงานในบังคับบัญชาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เกิดความยืดหยุ่น รวมไปถึงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในระดับต้นและระดับกลาง

เพื่อการเข้าสู่ระดับที่สูงขึ้นอีกทั้งยังเป็นผู้ใกล้ชิดในการบริหารงานและเข้าใจในปัญหาและบริบทของหน่วยงาน (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2543)

2.3.7 องค์การมีระบบที่รองรับและสนับสนุนการปฏิบัติงาน มีเทคโนโลยีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ทันสมัย ทุกระเบียบที่สามารถยืดหยุ่นได้ส่งผลให้องค์การสามารถให้บริการแก่ผู้เข้ารับบริการได้รวดเร็ว ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ

2.3.8 มีวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยมีเป้าประสงค์ การปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้้องค์การสามารถบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้สามารถรับมือต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.9 บุคลากรมีความสุขในการปฏิบัติงาน เนื่องจากสามารถได้รับผลตอบแทนอย่างเป็นธรรมจากการปฏิบัติงานจนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดที่้องค์การได้กำหนดไว้ ทั้งยังมีโอกาสในการพัฒนาการปฏิบัติงาน สามารถเสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลทำให้ผู้เข้ารับบริการเกิดความพึงพอใจ (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2543)

2.4 การวัดผลการปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

การวัดผลการปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินการซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าประสงค์ของ้องค์การ ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการ การเรียบเรียงบันทึกรายละเอียดและวิเคราะห์ความแตกต่างกับสิ่งที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ การวัดผลดังกล่าวนี้เป็นเครื่องมือของ้องค์การ ตลอดจนบุคลากรจะได้รับข้อมูลที่บ่งชี้ว่าเกิดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานหรือมีอุปสรรคข้อผิดพลาดเพื่อนำข้อมูลตลอดจนสิ่งที่ได้รับกลับมาปรับปรุง พัฒนาและส่งผลให้ผู้บริหาร ้องค์การซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายได้ทบทวนรูปแบบการปฏิบัติงานและส่งผลให้เกิดการจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (พรศักดิ์ จินา, 2557)

การประเมินผลการดำเนินงานนั้นเป็นขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติพร้อมกับการจัดการผลการดำเนินงาน การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดของผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงาน ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกในการประเมินผลการดำเนินงาน ้องค์การ/ผู้ปฏิบัติกร ต้องทำการคัดสรรโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องไปกับเป้าประสงค์และภารกิจ ทั้งนี้จะต้องกำหนด

มาตรฐานและตัวชี้วัดของแต่ละกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้ การกำหนดตัวชี้วัดผลงานมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีรูปแบบและลักษณะคล้ายคลึงกรอบตลอดจนรูปแบบในระบบการปฏิบัติงานของ องค์การต่าง ๆ (พรศักดิ์ จินา, 2557) การวัดผลการดำเนินงานนั้นส่วนใหญ่มีจุดมุ่งเน้น ของกระบวนการปฏิบัติการ 3 ด้าน ดังนี้

1) **ความประหยัด** หมายถึง การที่องค์การใช้สิ่งที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า รู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือยในการปฏิบัติการ (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2543)

2) **ความมีประสิทธิภาพ** หมายถึง องค์การสามารถปฏิบัติการได้อย่างประหยัด ทันเวลา ใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าหรือกล่าวคือลงทุนน้อยได้ได้ผลผลิตมากและได้ผลลัพธ์ ตามต้องการที่องค์การได้กำหนดไว้ (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2543)

3) **ความมีประสิทธิภาพ** การที่องค์การสามารถปฏิบัติการได้บรรลุเป้าหมาย ที่องค์การได้กำหนดไว้ (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2543)

2.5 ตัวชี้วัดผลงานตามแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

ทิพาวดี เมฆสวรรค์(2543) กล่าวว่า ตัวชี้วัดผลงานตามแนวทางการบริหาร แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มีตัวชี้วัด 5 ข้อที่สำคัญ ดังนี้

1) **ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า** คือ งบประมาณ ตลอดจนอุปกรณ์ บุคลากรที่องค์การ นำมาใช้ในการปฏิบัติการเพื่อสร้างผลผลิตและผลลัพธ์

2) **ตัวชี้วัดผลผลิต** เครื่องมือที่บ่งบอกถึงปริมาณผลผลิตที่องค์การได้จากการ ปฏิบัติการ

3) **ตัวชี้วัดผลลัพธ์** คือ การบ่งชี้ให้ทราบถึงความสำเร็จของโครงการที่องค์การ ได้ปฏิบัติการ

4) **ตัวชี้วัดประสิทธิภาพ** คือ ข้อมูลที่แสดงถึงผลการปฏิบัติการที่แสดงถึงการ ใช้งบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ ต่อผลผลิตที่ได้รับ อาทิ ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนสำเร็จ การศึกษา เวลาการทำงานในการปรับสภาพพื้นฐานผิวนอน 1 กิโลเมตร

5) **ตัวชี้สารสนเทศเชิงอธิบาย** คือสิ่งที่บ่งชี้ถึงองค์ประกอบใด ๆ อันส่งผลกระทบต่อองค์การในการดำเนินงาน (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2543)

การประเมินผลการดำเนินงานภายใต้รูปแบบการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ เป้าประสงค์คือความพยายามให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ย้อนกลับมาเพื่อให้ผู้บริหารองค์การได้นำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนั้น การประเมินผลการดำเนินงานต้องเป็นรูปแบบที่สามารถสร้างหรือผลิตข้อมูลอันบ่งบอกถึงความพัฒนาก้าวหน้าในการปฏิบัติการที่ครบถ้วน สมบูรณ์และทันกาล (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2543)

2.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

ปัจจัยสำคัญประกอบไปด้วย แนวคิด การรับรู้และเข้าใจ รูปแบบกระบวนการ และคุณค่าของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของบุคคลากร ตลอดจนสมรรถนะ ทักษะของบุคลากรขององค์การทุกระดับที่มีความสามารถและศักยภาพในการรับมือในภาระงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบ ความสำเร็จดังกล่าวจะมีเงื่อนไขสำคัญ ดังนี้ (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2543)

2.6.1 **ผู้บริหารระดับสูงมีความเข้าใจและสนับสนุน** ปัจจัยสำคัญ คือ การที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การให้ความสนใจและตระหนักรับรู้พร้อมสนับสนุน อาทิ การจัดสรรทรัพยากรที่ครบถ้วน งบประมาณ การกระจายอำนาจ รวมถึงการให้ผลตอบแทนเพื่อจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

1) การกำหนดพันธกิจและแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน ผู้บริหารองค์การต้องมีความบทบาทในทุกขั้นตอนขององค์การ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญและกำหนดเป้าประสงค์ พันธกิจ ตลอดจนกลยุทธ์ขององค์การที่ชัดเจน มีมาตรฐาน (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2543)

2) ผู้บริหารองค์การพึงตระหนักถึงการใช้ข้อมูลประเมินผลการดำเนินการนั้นอาจไม่อาจสามารถให้ผลการดำเนินการดีขึ้นอย่างรวดเร็ว เพียงแต่ข้อมูลดังกล่าวนั้นผู้บริหารองค์การต้องนำมาวิเคราะห์ พิจารณา พัฒนา แก้ไข การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.6.2 การจัดระบบข้อมูลผลการปฏิบัติงาน ในการดำเนินการพึงระลึกว่าระบบข้อมูลผลการปฏิบัติงานจะบ่งชี้ถึงระดับการแปรเปลี่ยนของผลลัพธ์อันนำไปสู่เป้าประสงค์ขององค์การ

1) ในการปรับปรุงตัวชี้วัด ควรเลือกตัวชี้วัดที่สำคัญ และมีความเกี่ยวข้อง ครอบคลุมการสนองตอบต่อผู้เข้ารับบริการตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งในการกำหนดตัวชี้วัดนี้ต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าทั้งในการจัดทำและการบำรุงรักษาด้วย (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2543)

2) ในการจัดทำระบบสารสนเทศในการรวบรวมข้อมูลและประมวลผลผู้จัดทำ ปรับปรุง ดูแล ระบบสารสนเทศต้องสามารถเข้าใจในสาระสำคัญของกิจกรรมที่ต้องทำการประเมินผล ทั้งนี้ในการรายงานผลการปฏิบัติงานนั้นจะต้องรายงานตามที่องค์การได้กำหนด ไม่ว่าจะเป็นรายไตรมาส รายปีงบประมาณ หรือรายงานเป็นรูปแบบเฉพาะกิจ โดยข้อมูลที่ยังรายงานออกมานั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่เที่ยงตรง ทันต่อเหตุการณ์ และสะท้อนถึงการปฏิบัติงานที่เป็นเที่ยงตรงภายใต้พื้นฐานความความประหยัด คุ้มค่าขององค์การ (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2543)

2.6.3 การพัฒนาบุคลากรและองค์การผู้บริหารทุกระดับ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการปฏิบัติการของโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ระบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้ องค์การต้องส่งเสริมการปรับปรุงศักยภาพและสมรรถนะของผู้บริหารทุกระดับขององค์การเพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัวและมีความยืดหยุ่นสูง ประกอบกับมีความสามารถและทักษะด้านยุทธศาสตร์และการวางแผน ตลอดจนรูปแบบการประเมินผลการดำเนินการ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลจากการประเมินผลการดำเนินงานมาพิจารณาในการตัดสินใจ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรในองค์การให้มีทักษะความรู้ และสมรรถนะที่สามารถรองรับและเปลี่ยนแปลงบทบาทของตน ต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2543)

ดังนั้นแล้ว การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results based management: RBM) จึงนับได้ว่าเป็นแนวคิดใหม่ด้านการบริหาร ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วได้นำรูปแบบแนวคิดนี้มาใช้ปรับปรุงระบบราชการของตนเองอันส่งผลทำให้การบริหารราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความน่าเชื่อถือ มีความโปร่งใส สำหรับประเทศไทยนั้น สำนักงาน ก.พ.หรือ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนพัฒนา ปรับปรุงแนวคิดใหม่ทางการบริหารนี้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานทางราชการ ส่งผลให้ภาครัฐเกิดการปฏิรูปการบริการแก่ประชาชนส่งผลให้ผู้เข้ารับบริการมีความพึงพอใจในภาครัฐมากยิ่งขึ้น สิ่งสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ในการใช้วิธีบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อยู่ที่การกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (Key performance indicators) เพื่อให้เกิดการยอมรับตลอดจนนำมาซึ่งการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติการขององค์การในที่สุด (ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์, 2543)

3. แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำองค์การใช้เพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้รวมถึงเป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจที่มีของตนกระตุ้นชี้แนะให้บุคคลอื่นเกิดความเต็มใจแล้วกระตือรือร้นปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

3.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

ในการศึกษาภาวะผู้นำนั้น ได้มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้นิยามความหมายของภาวะผู้นำไว้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยได้รวบรวมคำนิยามจากนักวิชาการไว้ ดังนี้

สมเดช สีแสง (2542) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำหมายถึงความสามารถที่จะทำให้บุคคลอื่นยอมทำตามด้วยความเต็มใจมักจะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำมุ่งเฉพาะที่พฤติกรรมของผู้นำภาวะผู้นำเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องมือในการบริหารงานของผู้นำเป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นได้ทุกตัวตนนั่นก็คือการสร้างศรัทธาบาบามีให้เกิดขึ้นในตัวเอง (สมเดช สีแสง, 2542)

Burns (1978) นำเสนอโมเดลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพในผลงานวิจัยเรื่องผู้นำทางการเมืองของตน โดยได้อธิบายภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพว่า “เป็นกระบวนการที่ทั้งผู้นำและผู้ตามต่างช่วยยกระดับของคุณธรรมและแรงจูงใจของกันและกันให้สูงขึ้น” ผู้นำดังกล่าวจะหาวิธีการยกระดับจิตใจของผู้ตามด้วยการดึงดูตความสนใจมาสู่อุดมการณ์และค่านิยมทางศีลธรรมที่ดั่งามเช่นเสรีภาพ ความยุติธรรม ความเสมอภาค สันติภาพและความมีมนุษยธรรม เป็นต้น Burns ได้สรุปลักษณะผู้นำเป็น 2 แบบ ดังนี้

1) ผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) คือ ผู้นำที่ติดต่อกับผู้ตามโดยการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันและสิ่งแลกเปลี่ยนนั้นต่อมากลายเป็นประโยชน์ร่วมกัน ลักษณะนี้พบ

ได้ในองค์การทั่วไป เช่น ทำงานดีก็ได้เลื่อนขั้นทำงานก็จะได้ค่าจ้างแรงงานและในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรมีข้อแลกเปลี่ยนกับชุมชน เช่น ถ้าตนได้รับการเลือกตั้งจะสร้างถนนให้ เป็นต้น

2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือ ผู้นำที่ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามพยายามให้ผู้ตามได้รับการตอบสนองสูงกว่าความต้องการของผู้ตาม เน้นการพัฒนาผู้ตามกระตุ้นและยกย่องซึ่งกันและกันจนเปลี่ยนผู้ตามเป็นผู้นำและมีการเปลี่ยนต่อ ๆ กันไปเรียกว่า Domino effect ต่อไป ผู้นำการเปลี่ยนแปลงก็จะเปลี่ยนสู่ผู้นำด้านจริยธรรม ตัวอย่างผู้นำลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ผู้นำชุมชน (Burns, 1978)

Sanders J.Oswald (1980) ได้ให้ความหมายของผู้นำทางจิตวิญญาณว่า หมายถึง บุคลิก ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อ และความศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมั่นคงยึดเหนี่ยว ศรัทธาจนกระทั่งสัมผัสได้ถึงกระแสจิตวิญญาณบริสุทธิ์ (The Holy Spirit) ที่ถูกกระตุ้นภายในจิตใจและนำมาเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต ดังนี้

1) ความไว้วางใจ (trust/loyalty) ผู้นำที่มีบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ จะมีลักษณะที่เชื่อมั่นในความสามารถของผู้อื่นและทำงานร่วมกันด้วยการไว้วางใจ อันส่งผลให้ผู้ร่วมงานสามารถรับรู้ถึงความสำคัญและคุณค่าของตนที่มีต่อองค์การ

2) การให้อภัยและการยอมรับ (forgiveness/acceptance) ผู้นำที่มีลักษณะในรูปแบบนี้จะปฏิเสธความรู้สึกล้มเหลว การถูกวิพากษ์วิจารณ์ ตีฉิน นินทา อิจฉาริษยา ตลอดจนความโกรธแค้น ชิงชัง เข้ามาอยู่ภายในจิตใจของตน แต่เลือกที่จะเข้าใจผู้อื่นและมีใจที่เต็มไปด้วยการยินดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง นำมาซึ่งบทเรียน ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิต ทำให้ผู้นำมีความเป็นอิสระ ปราศจากอคติต่อผู้อื่น รวมถึงการปราศจากความขัดข้องหมองใจ ความโกรธเคือง ส่งผลให้ชีวิตพบกับความสุขสงบ จากบุคลิกลักษณะรูปแบบนี้ ได้ส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง ด้วยผู้นำลักษณะดังกล่าวพร้อมที่จะให้อภัยผู้ร่วมงานหากเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ยอมรับผลดังกล่าวและเริ่มต้นใหม่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องโดยไม่นำเอาความรู้สึกของตนเองเป็นศูนย์กลาง ส่งผลให้ที่ทำงานเกิดบรรยากาศที่ดี เอื้อแก่การทำงานเป็นอย่างยิ่ง

3) ความมีสัจจะ (integrity) ผู้นำรูปแบบนี้มีคุณลักษณะของการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความแน่วแน่ มั่นคง เช่น เป็นคนรักษาคำพูด ประพฤติตามที่ได้พูดไว้ เหล่านี้ล้วนสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมงาน

4) ความซื่อตรง (honesty) ผู้นำรูปแบบนี้ เป็นผู้ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง ความถูกต้อง บุคลิกลักษณะของผู้นำรูปแบบนี้ผู้ร่วมงานเกิดความเคารพ ศรัทธาตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมที่ดีแก่องค์กรอันส่งผลต่อรูปแบบลักษณะการดำเนินงานของสมาชิกและผู้ร่วมงานโดยคิดถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

5) ความกล้าหาญ (courage) ผู้นำรูปแบบนี้ จะเป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยความรู้ ความเข้าใจและสติปัญญา มีความคิดและการตัดสินใจที่แน่วแน่มั่นคงบนพื้นฐานของสิ่งที่ถูกต้อง ความดีงาม มีศีลธรรมเป็นพลังทำให้เกิดความแข็งแกร่งภายในจิตใจ ทำให้ผู้ร่วมงานมีความหวังและเกิดการรวมพลัง ร่วมแรง ร่วมใจในการก้าวข้ามความยากลำบากในการปฏิบัติงานขององค์กร

6) ความนอบ น้อม (humility) ผู้นำรูปแบบนี้มีคุณลักษณะที่สำคัญคือเป็นผู้ที่สุภาพ ไม่หยิ่งทะนงในความสำเร็จที่เกิดขึ้น ไม่แสวงหาเกียรติ ชื่อเสียงและการยอมรับนับถือแต่แทนที่ด้วยการเห็นคุณค่าและให้เกียรติผู้ร่วมงานทุกคน เป็นผู้สนับสนุน ผลักดันอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ยินดีและมีความสุขกับความก้าวหน้าในชีวิตของผู้ร่วมงานอย่างมีไมตรีและจริงใจ เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจด้วยคำพูดที่เติมเต็มด้วยทัศนคติที่ดี สร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจต่อผู้ร่วมงานและหยิบยื่นมิตรไมตรีอันดีแก่ผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ

7) ความมีเมตตากรุณา (kindness) ผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาเมื่อเห็นผู้อื่นประสบปัญหาหรือเกิด ความทุกข์ใจแล้วมีใจปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ด้วยการให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ เป็นผู้เห็นอกเห็นใจ อ่อนโยนและให้ความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน เข้าใจและตอบสนองรวดเร็วต่อความต้องการของผู้ร่วมงาน

8) การเอาใจใส่และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy/compassion) มีการรับรู้และเข้าใจต่อผู้ร่วมงาน ไม่แข่งก้าวหรือเพิกเฉยในความต้องการของผู้ร่วมงาน มีมนุษยธรรมต่อผู้ร่วมงานโดยมุ่งพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

9) ความอดทนอดกลั้นต่ออุปสรรค (patience) ผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นผู้ที่มีความอดทนสูง สามารถทนต่อความทุกข์ยากโดยไม่บ่นป็นหยัดในอุดมการณ์และไม่ยอมจำนนต่ออุปสรรคปัญหาใด ๆ ทำให้บรรลุตามเป้าหมายของงาน

10) ความดีเลิศ (excellence) ผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นผู้ที่ยินดีและให้คุณค่ากับการกระทำที่ดีที่สุดเสมอไม่นิยมสิ่งที่ไม่ดีแต่จะชื่นชมในความพยายามที่เป็นเลิศของทีมงาน

11) ความสนุกสนาน (fun) มีรูปแบบบุคลิกลักษณะมองโลกในแง่ดีสร้างสรรค์บรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กรและผู้ร่วมงาน ให้เกิดรอยยิ้ม ความสุข ความสนุกสนานในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่เคร่งเครียด หรือกังวลเพราะการถูกจับผิด (Sanders, 1980)

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำนั้น แบ่งตามแนวคิดของ Burns (1978) ได้ 3 ประเภทได้แก่ ผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และ ผู้นำจริยธรรม (Moral Leadership) อย่างไรก็ตาม Sanders J. Oswald (1980) ยังได้ให้แนวคิดภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะเด่น 11 ข้อด้วยกัน ดังได้กล่าวไว้แล้วนั้น

4. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่ผู้บริหารนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ เพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนเหล่านั้นได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการรับรู้ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจตลอดจนการประเมินผลให้ทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน อันจะนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรความหมายของการมีส่วนร่วม

4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม ได้มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมมีรายละเอียด ดังนี้

William Erwin (1971) ได้นิยามการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง (Williams, 1976)

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen และ Norman Thomas, 1977)

United Nations (1981) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ (UN, 1981)

พีระ พรนวม (2544) การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกันในการตัดสินใจ ร่วมกันวางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี ผลเสียจนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน (พีระ พรนวม, 2544)

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546)

ไพฑูรย์ โพธิสว่างและคณะ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน (ไพฑูรย์ โพธิสว่าง และคณะ, 2551)

กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วน ได้มีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผน การทำกิจกรรม การติดตามตรวจสอบหรือประเมินผล และการรับผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างสมัครใจและเต็มใจเพื่อผลสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไปของโครงการหรืองานพัฒนาชุมชน

4.2 กระบวนการมีส่วนร่วม

ถวิลวดี บุรีกุล (2543) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมที่นำมาประมวล เป็นระดับไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยได้วิจัยเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและได้ข้อสรุป ถึงกระบวนการมีส่วนร่วมควรจะมีลำดับขั้นประกอบไปด้วย การให้ข้อมูล การเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน การปรึกษาหารือการวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติและการควบคุม ติดตามโดยประชาชน โดยเป็นการเริ่มจากการสื่อสารทางเดียว ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแต่เพียง อย่างเดียวไปจนถึงสื่อสารสองทางที่เป็นการปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมวางแผนและเมื่อสื่อสาร กันเข้าใจตรงกันแล้ว จึงเป็นการร่วมทำและในที่สุดเป็นการร่วมติดตามควบคุม ซึ่งนับเป็น ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสูงสุด (ถวิลวดี บุรีกุล, 2543)

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหา ปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับ ความสำคัญของความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ 3) การมี ส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุน ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผล จากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผล เป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้ (อภิญญา กังสนารักษ์, 2544)

ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การค้นหาปัญหา และสาเหตุ 2) การวางแผนดำเนิน กิจกรรม 3) การลงทุนและการปฏิบัติงาน 4) การติดตามและประเมินผล (ประพันธ์ สร้อยเพชร , 2547)

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981) ได้จำแนกรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ (Cohen และ Norman Thomas, 1977)

กล่าวโดยสรุป กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับโครงการ หรืองานหรือแม้กระทั่งหน่วยงาน ซึ่งอาจจะมีการรับรู้ข้อมูล การให้ความคิดเห็น หรือการให้คำปรึกษา การวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตาม กระบวนการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1977) มีขั้นตอน ดังนี้ การร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมติดตามประเมินผล

4.3 ลักษณะการมีส่วนร่วม

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก (2551)

ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไว้ในเอกสารประกอบการสอน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองและชนบท โดยได้ข้อสรุปลักษณะการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

4.3.1 การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ ทราบถึงขั้นตอนและรูปแบบของกิจกรรม ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ การแจ้ง ข้อมูลข่าวสารของกิจกรรมหรือโครงการต้องแจ้งให้ทราบก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ

4.3.2 การปรึกษาหารือ (Public Consultation) มีลักษณะของการมีส่วนร่วม ที่มีการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินการกิจกรรมร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียและประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูลไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดความเข้าใจเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันมีประโยชน์ในการดำเนินการ

4.3.3 การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การ ประชุมระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (Technical Meeting) (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และและพรรณทิพย์ เพชรมาก, 2551)

4.3.4 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอน การดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ไม่มีการปิดบังของผู้ที่มีส่วนได้และส่วนเสียของโครงการ การประชาคมและคณะกรรมการจัด ประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการ พิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน

4.3.5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยการเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญเพราะทำยที่สุดชุมชนจะสามารถบริหารจัดการชุมชนได้อย่างมีคุณภาพโดยการพัฒนาของชุมชนเอง (อุทัยวรรณ ลิ้มปชยาพร, 2551)

4.3.6 การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้หลักเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่ม องค์การ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และและพรรณทิพย์ เพชรมาก, 2551)

กล่าวโดยสรุป ลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก (2551) คือ การมีส่วนร่วม 6 ลักษณะ คือ การรับรู้ ข่าวสารการปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชาพิจารณ์ การตัดสินใจ และการใช้กลไกทางกฎหมาย ซึ่งเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองและชนบทโดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไขแต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเอง

5. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมาและถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 จากพระราชดำรัสของพระองค์ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่าง มั่นคง และยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสำนักงาน กปร.), ม.ป.ป.)

5.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจขอบเขตของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ชัดเจนขึ้นในการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมคำนิยามจากนักวิชาการไว้ ดังนี้

สุนัย เศรษฐบุญสร้าง (2550) ได้ให้นิยามไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือแนวทางของการพัฒนาประเทศสู่สังคมฐานปัญญา ซึ่งหมายถึงการพัฒนาศักยภาพทางปัญญาของคนให้รู้จักวิธีนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้วางแผนและปฏิบัติอย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ภายใต้คุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้พัฒนาทุกมิติของสังคม ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พอประมาณ บนพื้นฐานเหตุและผลโดยสามารถใช้ทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนจนเกิดระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบต่าง ๆ บนโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังกล่าวนี้อาจถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่บ่งบอก แนะนำการดำเนินชีวิตและดำรงตนของประชาชน โดยยึดหลักการสำคัญ 4 ประการคือ

1) ให้ดำเนินชีวิตอย่างมีดุลยภาพ หมายความว่า ดำรงชีวิตอย่างพอดี พอเหมาะ ไม่ตึงเกินไป ไม่หย่อนเกินไป ไม่เร็วเกินไป ไม่ช้าเกินไป หรือไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป

2) เป็นเหตุเป็นผลตามกฎธรรมชาติ หมายถึง ความพอดีแห่งฐานะตนเอง อยู่ภายใต้เหตุและผล มีภูมิคุ้มกันในการรับมือต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นทั้งภายในและภายนอก

3) อาศัยความรู้และคุณธรรม คือทั้งนี้การอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ในขณะที่เดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ซื่อตรง สุจริตตลอดจนมีทักษะความรู้ ประกอบสัมมาชีพด้วยความมานะ ความพยายาม มีสติปัญญา

4) รองรับกระแสโลกาภิวัตน์ เกิดการเตรียมพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกด้าน (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2550)

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542) ให้นิยามไว้ว่า ปรัชญานี้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ทั้งระดับบุคคล ชุมชน ซึ่งความสามารถในระดับบุคคล คือ การอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่ตามฐานะ ตามอัตภาพ ไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด เศรษฐกิจพอเพียงจึงสำคัญสำหรับการเกษตรนั้นเป็นความสามารถในการจัดสรรพื้นที่โดยเฉพาะแหล่งน้ำ ดินและกิจกรรมการเกษตร ฐานการผลิตทรัพยากร ในลักษณะพึ่งพาอาศัยทรัพยากรในไร่นาและทรัพยากรธรรมชาติ เน้นการพึ่งพาและผสมผสานให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2542)

อภิชัย พันธเสน (2549) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็น “ปรัชญาการดำเนินชีวิตตามวิถีแนวทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริง” เนื่องจากในพระราชดำรัสตอนหนึ่งพระองค์ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ว่า “คือความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น” ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืนและจับจ่ายใช้สอยอย่างรู้ฐานะของตนบนความประหยัดตามกำลังของทรัพย์ของบุคคลนั้น ไม่เป็นหนี้สินเพิ่มเติมและหากมีเหลือให้ประหยัดอดออมไว้ บางส่วนอาจนำมาช่วยเหลือผู้อื่นและนำมาใช้เพื่อปัจจัยเสริมบ้างบางส่วน เหตุที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกพูดถึงอย่างแพร่หลาย เนื่องด้วยปัจจุบันสภาพการดำเนินชีวิตของประชาชนและสังคมทุนนิยมได้ถูกปลุกฝัง หรือกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัว และนำมาใช้จ่ายในเรื่องที่ฟุ้งเฟ้อตามค่านิยมสมัยใหม่เกินความจำเป็น เช่น อุปโภคบริโภคที่เกินฐานะ ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ ความสวยความงาม การแต่งตัวตามแฟชั่น ปัญหาการพนัน เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความต้องการที่เกินฐานะต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อนำมาตอบสนองความต้องการของตนเอง เกิดเป็นวังวนที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล สังคมและประเทศชาติ

ด้วยเหตุนี้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นองค์ความรู้และหนทางที่ชี้แนะแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าตั้งแต่ระดับเล็กไปจนถึงระดับใหญ่อย่างภาครัฐ ที่ให้ข้อคิดในการประกอบสัมมาชีพและดำเนินชีวิตไปด้วยความสมถะ พอเพียง พอประมาณ สมควรแก่ฐานะตนเอง ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม อดทน พยายาม มีสติปัญญาที่ดีโดยอาศัยความรู้ ทักษะ

มาใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถรับมือต่อสถานการณ์ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้เป็นอย่างดี (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2549)

5.2 องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลางที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่อันเรียบง่ายของคนไทยซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับทั้งระดับบุคคลครอบครัวชุมชนองค์กรและระดับประเทศได้โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ (กฤษ ปัทมทอง, 2560)

ความพอประมาณ หมายความว่า มีความพอดี มีความพอเหมาะพอควร ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสภาพภาพของตน ไม่แก่งแย่ง ชิงดีชิงเด่น ตลอดจนการยินดีกับสถานะความเป็นอยู่ของตนและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายความว่า การพิจารณาเพื่อการปฏิบัติในทุก ๆ เรื่องด้วยการมีสติและมีเหตุผล อยู่บนพื้นฐานความถูกต้องทั้ง ศีลธรรม กฎหมาย จารีตประเพณีและกฎหมาย โดยตระหนักถึงบุคคลหรือองค์ประกอบทุกอย่างโดยละเอียดรอบคอบ

ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสามารถในการปรับตัวและสามารถรับมือได้อย่างรวดเร็ว (กฤษ ปัทมทอง, 2560)

เงื่อนไขสำคัญเพื่อให้เกิดความพอเพียงการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขคุณธรรม หลักวิชาและเงื่อนไขชีวิตเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

เงื่อนไขคุณธรรม เสริมสร้างคุณลักษณะทางด้านจิตใจของคนในชาติให้ตระหนักถึงชื่อเสียงสุจริต สัมผัสสามสามัคคี ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ตลอดจนการรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ผู้อื่น

เงื่อนไขหลักวิชา ต้องอาศัยความรู้ความระมัดระวังและพิจารณาอย่างรอบคอบในการนำองค์ความรู้ด้านวิชาการทั้งหลายมาใช้ในการวางแผนและปฏิบัติการทุกขั้นตอน

เงื่อนไขชีวิต ดำเนินชีวิตด้วยความมุ่งมั่น มุมนานะในการดำเนินชีวิตโดยใช้ความรู้คู่คุณธรรมเป็นพื้นฐาน (กฤษ ปัทมทอง, 2560)

5.3 การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ

กฤษฎ ปัทม (2560) ได้อธิบายถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติว่า “ประชาชนสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตทั้งนี้ไม่ใช่เฉพาะในหมู่คนรากหญ้าหรือเกษตรกรเท่านั้นซึ่งเกิดจากการ ‘ระเบิดจากข้างใน’ หมายถึง เกิดจิตสำนึกมีความเชื่อศรัทธาเล็งเห็นคุณค่าโดยนำไปปฏิบัติด้วยตนเองแล้วจึงขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศต่อไป” ซึ่งวิธีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติมี ดังนี้

ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้ทุกคนและครอบครัวได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งกายและจิตใจ สามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่ทำอะไรเกินตัว ดำรงชีวิตโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น รวมถึงมุ่งเรียนรู้สามารถการพัฒนาตนเองได้อย่างสม่ำเสมอเพื่ออนาคตที่มั่นคงของตนเองตลอดจนสามารถให้ผู้อื่นได้พึ่งพาอาศัย เช่น หากปัจจัยสี่มาหล่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว รู้ข้อมูลรายรับ รายจ่าย ลด ละ เลิกอบายมุข เกิดการรู้จักคุณค่าสิ่งของเครื่องใช้ รู้จักการใช้เงินและประหยัดอดออม ดูแลรักษาสุขภาพตลอดจนมีการแบ่งปันภายในครอบครัวและชุมชน รวมถึงการดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามสามารถดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ (กฤษฎ ปัทม (2560))

ความพอเพียงระดับชุมชน สมาชิกภายในชุมชนร่วมมือกันทำประโยชน์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรัก ความสามัคคี สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันระหว่างชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น วิสาหกิจชุมชน ธนาคารชุมชน สวัสดิการชุมชน การรักษาความสงบเรียบร้อย ความสะอาด รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนมาสร้างประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานความพอเพียง

ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ประกอบกิจการด้วยความตั้งใจในการประกอบธุรกิจโดยตั้งเป้าหมายด้านผลประโยชน์หรือกำไรไว้ในระยะยาวโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน สร้างความเป็นธรรมด้านผลประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่ายทั้ง คู่ค้า ลูกค้า พนักงานตลอดจนบุคลากรและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจในด้านการตลาดอย่างลึกซึ้งซึ่งโดยมีความเข้าใจในธุรกิจของตนและรู้จักศึกษาคู่แข่งอยู่เสมอ ประกอบกิจการในด้านที่มีตนมีความรู้ความสามารถซึ่งสามารถสร้างความโดดเด่นรวมถึง

พัฒนาปรับปรุงคุณภาพสินค้าอย่างสม่ำเสมอโดยจะต้องศึกษาและเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ดำเนินธุรกิจอย่างมีจรรยาบรรณ และร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม พัฒนาส่งเสริมรวมถึงจัดการด้านสวัสดิการให้แก่บุคลากรได้อย่างพอเพียงเหมาะสม (กฤษฎ ปัทอง, 2560)

ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยการรวมตัวของหลายชุมชนหลายท้องถิ่นที่เกิดเป็นเครือข่ายระดับประเทศร่วมกันถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียง (กฤษฎ ปัทอง, 2560)

5.4 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

ด้านเศรษฐกิจ ดำรงตนแบบพอประมาณ ลงทุนให้เหมาะสมกับฐานะของตน ใช้สติปัญญาเพื่อวางแผนอย่างรอบคอบ ไม่กระทำการใด ๆ ที่เสี่ยงเกินไป

ด้านจิตใจ ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ มีจิตอาสา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่น คิดถึงส่วนรวมเป็นสำคัญ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม สร้างความสมัครสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม และชาติร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์อันดีงามของชาติ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถนอม รักษาและดูแลด้วยสติปัญญาอย่างเต็มที่เพื่อรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไว้ให้มั่นคง ยั่งยืน

ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน

กล่าวโดยสรุป การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจังจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศก้าวหน้าไปอย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีอันจะนำไปสู่ “ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”

เป้าประสงค์สุดท้ายเมื่อปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว สังคมก็จะอยู่ดีมีสุขเมื่อสังคมอยู่ดีมีสุขโดยยึดหลักจริยธรรม สังคมจะอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันทั้งในเชิงของจิตใจ ตลอดจนจนสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

6. ชุมชนคุณธรรมนำหน้าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 – 2564)

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีเป้าหมายการพัฒนา ประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามโมเดลพัฒนา ประเทศไทย 4.0 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยปัญญา สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เพื่อแก้ไขปัญหาปากท้องและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านกลไกภาคประชาสังคม ผลักดันให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศหลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่อยู่ในกับดัก รายได้ปานกลางเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีรายได้สูงและให้คนในชาติมีความพร้อมทั้ง กาย ใจ สติปัญญา ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและ คุณค่าความเป็นไทย มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นอนาคตชาติที่เข้มแข็ง (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559) จึงได้ประกาศใช้แผนแม่บท ส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) อันเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรก ของไทยโดยมีนายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับ มอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้เป็นประธานกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติเพื่อขับเคลื่อน ให้“คุณธรรมนำการพัฒนา” โดยมีเป้าหมายพัฒนาชุมชน องค์การ ให้มีคุณธรรมเพื่อก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม” ที่เคารพเทิดทูนจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวง วัฒนธรรม ได้มีนโยบายสร้างคนดี สังคมดี มีคุณธรรม พร้อมไปกับการพัฒนาต่อยอดทุนทาง วัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยร่วมกับภาคประชาสังคมทุกภาคส่วน ทุกกระทรวง ทุกจังหวัดและพลังบวรในการพัฒนา “ชุมชนคุณธรรม” ให้เกิดขึ้นทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คติความรุนแรงต่าง ๆ ในชุมชนลดลง ครอบคลุมเข้มแข็ง อบอุ่น สังคม

อยู่ดีมีสุข จากการพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองเกิดเป็น “ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร” (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

6.1 ความหมายของชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร

เป็นชุมชนที่มีลักษณะของการอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2557 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12 หรือเป็นชุมชนที่อยู่รวมกันโดยธรรมชาติหรือตามความสนใจเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีระบบความสัมพันธ์ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ มีหรือไม่มีการบังคับบัญชาและอาจมีวัฒนธรรมที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งเป็นชุมชนที่สนองงานตามนโยบายรัฐบาลตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและไทยนิยม ยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนอยู่ดีมีสุขภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลักธรรมทางศาสนาและวิถีวัฒนธรรมอันดีงามโดยมีการบูรณาการความร่วมมือของพลัง“บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน)และภาคประชารัฐ ตามภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

6.2 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนคุณธรรม

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรมและด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนในชุมชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้คนในชุมชนมีความสุขโดยมีเป้าหมาย ดังนี้ (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

6.2.1 สมาชิกของชุมชนใช้หลักศาสนายึดเหนี่ยว ชุมชนเกิดความ

ผาสุก

1) ปัญหาตลอดจนสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ของชุมชนทุเลาลงหรือหมดสิ้นไป

- ปลดอบายมุข/ปลดอสารเสพติด/ปลดการวิวาท/ปลดสิ่งพนันชั้นต่อ ลดหนี้สิน/ปลดปัญหาสภาพแวดล้อม/ปลดของมีนเมา

2) ชุมชนเกิดสิ่งดีงาม

- สมาชิกในชุมชนมีความรักและสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ทอดทิ้งกันและพึ่งพากันเอง

- สมาชิกของชุมชนมีความเป็นพลเมือง สำนึก รับผิดชอบ ต่อหน้าที่การเป็นพลเมืองดี รักในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

6.2.2 ให้คนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้สร้างชุมชนให้อยู่ดีมีสุข

- คนในชุมชนมีความอดทน อดออม ขยัน ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีเหตุมีผล มีความพอประมาณ รู้จักพึ่งพาตนเองประกอบสัมมาอาชีพ สร้างรายได้

- คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลงจากการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ ช่วยเหลือกัน ไม่ทิ้งกัน ดูแลผู้มีรายได้น้อยด้วยการสร้างงาน สร้างอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก อาทิ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่มถ่ายทอดภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ฯลฯ (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

6.2.3 ให้คนในชุมชนสืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

- มีความจงรักภักดี เคารพเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เกิดกลุ่มจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ ร่วมพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ

- สืบทอดศิลปะวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น มีความกตัญญู รู้รักแผ่นดิน รู้รักประชาธิปไตย

- รักและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เสริมสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- มีน้ำใจเอื้ออาทร เป็นเจ้าบ้านที่ดีต้อนรับผู้มาเยือน/ นักท่องเที่ยว

- พัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อาทิ ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (CPOT) /ไฮมสเดย์วิถีไทย การแสดงพื้นบ้าน /กิจกรรมวิถีชุมชน สร้างความประทับใจและการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม
- นำเทคโนโลยีไทยแลนด์ 4.0 มาใช้บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของชุมชน อาทิ จำหน่ายผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (CPOT) และจองห้องพัก/ไฮมสเดย์ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

6.3 หลักการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนคุณธรรมให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

หลักการพัฒนาชุมชนคุณธรรมให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน คือ การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรมาเป็นแนวทางหลักของการดำเนินงานและใช้พลัง “บวร” มาเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนโดยเริ่มจากการเปิดพื้นที่ในวัด /ศาสนสถาน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกลุ่มอย่างมีพลัง ใช้ชีวิตอย่างพออยู่ พอกิน พอเพียง มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม เป็น “ชุมชนคุณธรรม” ที่มีหลักการในการพัฒนา ดังนี้ (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

6.3.1 น้อมนำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และศาสตร์พระราชา เป็นแกนหลักที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงคนรวมถึงชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนโดยมีความเชื่อ ความรักและความศรัทธา จงรักภักดีต่อ 3 สถาบันหลักของชาติ

6.3.2 น้อมนำหลักการทรงงาน ระเบิดจากข้างใน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ยึดถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการ สมาชิกของชุมชนเข้าร่วมด้วยความเต็มใจตลอดจนสามารถรับรู้เข้าใจหลักแนวได้อย่างลึกซึ้งสู่การการสรรสร้างครอบครัว ชุมชน สังคมให้เกิดสิ่งดีงามตามหลักศาสนาของตนบนวิถีแห่งความพอเพียง

6.3.3 ผสาน 3 พลังบวร (บ้าน – ชุมชน/วัด ศาสนสถาน/โรงเรียน-ราชการ) และภาคประชารัฐมาเป็นแกนนำสำคัญในการขับเคลื่อนและเป็นเป้าหมายชีวิตให้ถูกต้องดีงาม

โดยเปิดเวทีให้โอกาสทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ตรงกับความต้องการของแต่ละชุมชนโดยการเชื่อมโยงทั้งชุมชน

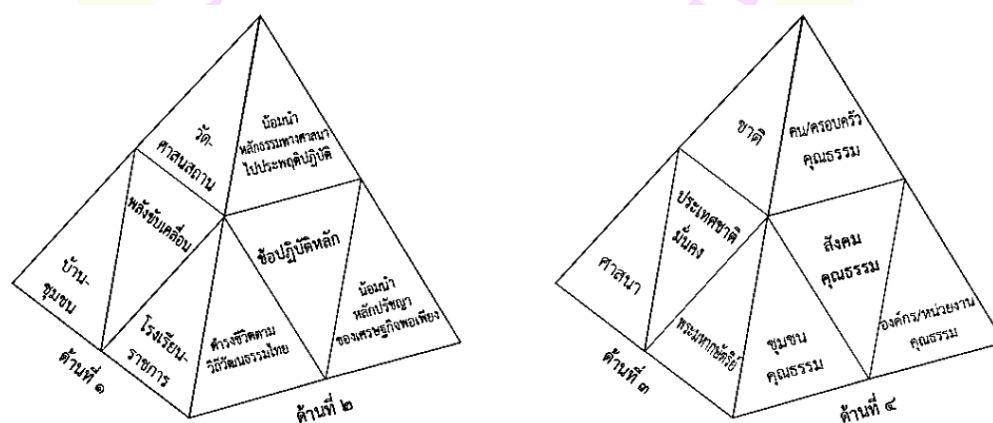
6.3.4 มีการบูรณาการการทำงานแบบองค์รวมของภาครัฐ ทุกกระทรวง ทั้งงานระดับนโยบาย งานตามภารกิจและงานเชิงพื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นภาระของคนในพื้นที่โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม 3 ประสาน คือ ราษฎร์ รัฐ และเอกชน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบูรณาการความร่วมมือ สร้างสรรค์และร่วมกันลงมือปฏิบัติ

6.3.5 นำทุนทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสืบสานประเพณี วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมโดยสามารถนำมาต่อยอดและสร้างรายได้แก่สมาชิกของชุมชน

6.3.6 แนวคิดกลุ่มบ้านย่อยหรือคุ่มบ้านและแบบเครือญาติ เกิดความไว้วางใจเชื่อใจผูกพันของสมาชิกในชุมชนส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม จิตใจเกิดชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

6.3.7 สร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบ Best Practice เป็นแหล่งเรียนรู้ขยายภาคีเครือข่ายไปยังชุมชนอื่น

6.3.8 ใช้พีระมิตซ์ขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม 4 ด้าน เป็นฐานรากพัฒนาชุมชนคุณธรรมให้มั่นคง ดังนี้ (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)



ภาพ 9 พีระมิตซ์ขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม 4 ด้าน

ที่มา: คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559

1) ความหมายของพีระมิดขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม 4 ด้าน

ด้านที่ 1 ใช้ “บวร” (บ้าน-ชุมชน/วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน-ราชการ) เป็นพลังขับเคลื่อน “ชุมชนคุณธรรม”

ด้านที่ 2 นำคำสอนทางศาสนา แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีชีวิตแบบไทยมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

ด้านที่ 3 เคารพรักและศรัทธาต่อ ประเทศชาติ ศาสนาที่ตนเคารพและสถาบันกษัตริย์ เพื่อนำมาเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศ

ด้านที่ 4 ร่วมมือกันทั้งระดับ ครอบครัว ชุมชน องค์การ ในการขับเคลื่อนให้เกิดคุณธรรม

6.3.9 ให้ทุกภาคส่วนในชุมชนร่วมกันเป็นจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สร้างชุมชนน่าอยู่เป็นเจ้าบ้านที่ดี ต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้ชุมชน (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

6.4 การประเมินชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร

การประเมินชุมชนคุณธรรม แบ่งออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ชุมชนส่งเสริมคุณธรรมชุมชนคุณธรรมและชุมชนคุณธรรมต้นแบบ โดยมี 9 ตัวชี้วัด ที่เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ในเชิงประจักษ์ที่เป็นมาตรฐานกลาง ดังนี้

ระดับที่ 1 ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม 1) ประกาศกฎกติกา หรือข้อตกลง หรือ ธรรมนูญของชุมชนร่วมกัน 2) กำหนดเป้าหมายชุมชน ปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ และ 3) จัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจากความต้องการของชุมชน (ระบุดจากข้างใน) เป็นชุมชนที่แสดงเจตนารมณ์และดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาชุมชนคุณธรรม ซึ่งผลการดำเนินงานมีการพัฒนาเกิดขึ้นเพียงบางส่วน โดยจะมีการพัฒนาต่อยอดเป็นลำดับต่อไป เช่น การมีระบบกลไกกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม แต่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของคนในชุมชนยังไม่เป็นที่ประจักษ์

ระดับที่ 2 ชุมชนคุณธรรม 4) ประเมินจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม 5) ประชุม ทบทวน ปรับปรุงแผนพัฒนาส่งเสริมด้านคุณธรรมเกิด ประสิทธิภาพสามารถดำเนินการสำเร็จตามเป้าประสงค์ 6) ประกาศยกย่อง เชิดชูบุคคลที่ทำความดี ตั้งมั่นในศีลธรรมและคุณธรรมอันดีงาม ในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมดำเนินการ ตามรูปแบบและตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อร่วมพัฒนาสร้างสรรค์ให้สมาชิกในชุมชนมีการ ประพฤติดีมีคุณธรรมสู่การเป็นชุมชนคุณธรรมที่มีความต่อเนื่อง มั่นคงและยั่งยืน

ระดับที่ 3 ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ 7) ประเมินความสำเร็จตามแผนพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม 8) ร่วมกันพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มเติมใน 3 มิติ คือ มิติศาสนา มิติเศรษฐกิจพอเพียงและมิติวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม และ 9) ชุมชนมีองค์ความรู้ สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้เพื่อขยายผลสู่ชุมชนอื่น ทั้งนี้ชุมชนคุณธรรมต้นแบบคือชุมชนคุณธรรมที่ ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจนประสบความสำเร็จในเชิงประจักษ์ ทั้งในด้าน กระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชน อีกทั้งยังสามารถพัฒนาสู่ ชุมชนต้นแบบทางด้านคุณธรรมให้แก่ชุมชนอื่นได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้(คณะกรรมการส่งเสริม คุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

ทั้งนี้ กรณีที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน 3 ข้อแรกจะเป็น “ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ” ชุมชนผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดข้อที่ 1-3 จะเป็น “ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม” ชุมชนผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด ข้อที่ 1-6 จะเป็น “ชุมชนคุณธรรม” ชุมชนผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดข้อที่ 1-9 จะเป็น “ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ” และกรณีที่ชุมชนสามารถผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด 9 ข้อ และเกิดผลลัพธ์ ในเชิงประจักษ์ คือ ปัญหาชุมชนหมดไปเกิดสิ่งดีงามขึ้นในชุมชน สามารถพัฒนาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและคนในชุมชนเป็นเจ้าบ้านที่ดี ชุมชนนั้นจะเป็น “ชุมชนคุณธรรม ต้นแบบโดดเด่น” (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

กล่าวโดยสรุป ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร คือ การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมโดยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) พัฒนาเป็นชุมชนที่มีคุณธรรมตามนโยบายของรัฐบาล โดยกระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนด นโยบายและกลยุทธ์โดยการใช้วิถีวัฒนธรรมและคุณธรรมนำการพัฒนาตั้งแต่ฐานรากของ สังคม คือ คน ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ สอดคล้องไปกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สู่การเป็นชุมชนที่ดีมีคุณธรรม อย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยในการพัฒนารัฐบาลและกระทรวง

วัฒนธรรมได้มุ่งเน้นให้คน ชุมชน สังคม องค์การได้ร่วมกันนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาปรับใช้ในการดำรงชีวิต น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เคารพเทิดทูนไว้ซึ่ง 3 สถาบันหลักของชาติ คือ ชาติ ศาสนาและสถาบันกษัตริย์ นำวิถีชุมชน ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนทรัพยากรของท้องถิ่นสู่การสร้างคุณค่า สร้างรายได้ สู่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

7. แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564)

จากนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน โดยให้นำศาสนา วัฒนธรรมและความเป็นไทยมาสร้างสรรค์สังคมไทยให้เกิดความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม เป็นการพัฒนาประเทศที่มีความสมดุลทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” สร้างสังคมแห่งคุณธรรมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้สังคมเกิดความมั่นคง สงบสุขร่มเย็นด้วยมิติทางศาสนารวมทั้งระบบเศรษฐกิจเกิดความมั่งคั่ง เข้มแข็งด้วยวิถีวัฒนธรรมไทย และยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งหวังที่จะเห็น 3 สถาบันหลักของชาติคือชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความเข้มแข็ง เป็นฐานรากให้บ้านเมือง สมานฉันท์ และมั่นคงอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิด “แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ” ฉบับนี้ขึ้น (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 – 2564) เป็นแผนแม่บทระดับชาติ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 – 2564) เป็นแผนแม่บท (Master Plan) เป็นกรอบและทิศทางในการปฏิบัติการในด้านส่งเสริมคุณธรรมของทุกหน่วยงาน โดยนำกลไกประชารัฐมาใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแผนแม่บท (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ทั้งนี้เพื่อให้แผนแม่บทเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการแก้ไขปัญหาวิกฤตคุณธรรมของคนในชาติ สร้างความสมดุลทั้งทางวัตถุและจิตใจ ทำให้ประเทศไทยและประชาชนมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนแม่บทฯ ไปปฏิบัติและรายงานผลต่อคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เพื่อรายงานต่อคณะรัฐมนตรีตามลำดับ

7.1 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564)

การจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ มีเหตุผลสำคัญที่จำเป็น 3 ประการ ดังนี้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

- 1) คนไทยได้ตระหนักในความสำคัญของชาติ ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา ที่ตนนับถือและจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้คงอยู่คู่สังคมไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน
- 2) เกิดสังคมคุณธรรม อยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และโมเดลประเทศไทย 4.0 ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในเพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว
- 3) แก้ไขปัญหาวิกฤตคุณธรรมของคนในชาติให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” ด้วยการบูรณาการของทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

7.2 กระบวนการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564)

การจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติเป็นการรวมพลังจากทุกภาคส่วนตามยุทธศาสตร์ประชารัฐ ไม่ว่าจะอยู่ในภาคประชาชน ภาคธุรกิจ หรือภาครัฐมาใช้โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานว่า “คนไทยทุกคนก็คือประชาชนของชาติ” ซึ่งถือเป็นพลังอำนาจที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา มีการศึกษาวิเคราะห์สังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่มีสถาบันชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้เป็นคนมีคุณธรรม และศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เป็นสาเหตุของวิกฤตคุณธรรมในสังคมไทย โดยมีคณะอนุกรรมการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติและคณะทำงานยกร่างแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติร่วมกันจัดทำแผนฯ โดยนำผลจากการประชาพิจารณ์และข้อเสนอแนะของภาคส่วนต่าง ๆ มาบูรณาการผสมผสานกำหนดเป็นแผนงานหลักที่มีเป้าหมายทิศทางที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย
- 2) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตามยุทธศาสตร์ภาครัฐ
- 3) ยกร่างแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 โดยคณะทำงาน ยกร่างแผนแม่บท และคณะอนุกรรมการจัดทำแผนแม่บท
- 4) คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติให้ความเห็นชอบ (ร่าง) แผนแม่บท เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและประกาศใช้

7.3 สาระสำคัญของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564)

สาระสำคัญของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) คือ การส่งเสริมให้คนในสังคมไทยเป็นคนมีคุณธรรม มีความรักชาติ มีความศรัทธาและยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา มีความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียน โดยดำเนินตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและโมเดลประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้คุณธรรมนำการพัฒนา ทำให้สังคมไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และเป็นสังคมแห่งคุณธรรม เพราะฉะนั้นแผนแม่บท นี้จึงประกอบด้วยวิสัยทัศน์เป้าประสงค์และพันธกิจ ดังนี้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

1) **วิสัยทัศน์** สังคมไทยมีคุณธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต สืบสานความเป็นไทย อยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

2) **เป้าประสงค์** สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม คนไทยปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทยและอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

3) **พันธกิจ** พัฒนาคนให้มีคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพในมิติต่าง ๆ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักและร่วมกันเป็นเครือข่ายมี

ส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริมคุณธรรมเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีธรรมาภิบาล มีความสมานฉันท์และมีความยั่งยืนตลอดจนส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

7.4 ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1

(พ.ศ. 2559–2564)

เพื่อวางรากฐานและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมสร้างให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน โดยเป็นการระเบิดจากข้างใน ให้คนในชุมชนมีความเข้มแข็งและความพร้อมที่จะร่วมส่งเสริมดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

7.4.1 ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

1) **ยุทธศาสตร์ที่ 1** วางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย

1.1) **กลยุทธ์** คือวางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมของสถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง องค์กร และวิชาชีพ ทุกองค์กรโดยใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือรณรงค์และนำวัฒนธรรมไทยมาเป็นฐานเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่สังคมไทย

1.2) **ตัวชี้วัดความสำเร็จ** ทุกหน่วยงาน / องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย ภายใต้บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงาน เช่น กำหนดนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมภายในองค์กร วางแผนงานจัดทำโครงการกิจกรรมเสริมสร้างปลูกฝังคุณธรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้แก่สังคม ยกย่องเชิดชูองค์กรและบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นในด้านส่งเสริมคุณธรรม

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพ

2.1) กลยุทธ์ คือ สร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานด้านส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรม พร้อมทั้งเสริมสร้างความเป็นเอกภาพแก่สถาบัน/ องค์การในสังคมด้วยคุณธรรม

2.2) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) มีระบบกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและความสมานฉันท์ในมิติต่าง ๆ 2) มีหลักสูตรและจำนวนบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรม 3) มีระบบบริหารจัดการทางวิชาการองค์ความรู้ในเรื่องของการส่งเสริมคุณธรรมและความสมานฉันท์ พร้อมทั้งมีการวิจัยและมีการพัฒนามาตรฐาน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม 4) ภาคราชการพลเรือนมีระบบและกลไกการสนับสนุนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมข้าราชการ 5) มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและ 6) มีความสมานฉันท์ในสังคมไทย

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม

3.1) กลยุทธ์ คือ สร้าง พัฒนาและขยายเครือข่ายขับเคลื่อนคุณธรรมโดยสร้างระบบบริหารจัดการภาคีเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมและให้มีมาตรการทางด้านการเงินและการคลังในการส่งเสริมเครือข่ายคุณธรรม

3.2) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) จำนวนโรงเรียน ชมรม สมาคมหรือองค์การที่เข้ามาร่วมมือเป็นภาคีเครือข่าย 2) จำนวนศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวินิจฉัย หน่วยเผยแพร่คุณธรรมและหน่วยเผยแพร่คุณธรรมในศาสนาอื่น 3) มีภาคีเครือข่ายส่งเสริมคุณธรรมดีเด่นระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น 4) มีมาตรการจูงใจทางด้านการเงินและการคลังสำหรับธุรกิจที่ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และ 5) มีกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมคุณธรรม

4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

4.1) กลยุทธ์ คือ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประชาคมอาเซียนเพื่อส่งเสริมและ เสริมสร้างคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน ชำรงไว้ซึ่งสันติภาพความมั่นคง และรักษาความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ประชาคมอาเซียนร่วมมือกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามและรักษาความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) มีศูนย์เรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อความรู้สู่ประชาคมอาเซียนและ 3) มีศูนย์ศาสนิกสัมพันธ์แห่งอาเซียน (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

7.5 กระบวนการขับเคลื่อนและกำกับติดตาม แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564)

การขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ใช้กลไกภาคีเครือข่ายในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาชีพ ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชนและภาคประชาชน บูรณาการทั้งแนวราบและแนวดิ่งเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย โดยมีแนวทางการขับเคลื่อน ดังนี้

7.5.1 แนวทางการขับเคลื่อน สร้างความรู้ความเข้าใจในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติโดยจัดประชุมสัมมนาหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างความเชื่อมโยงกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) และแผนระดับอื่น ๆ สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีเครือข่ายต่าง การเพิ่มความรับผิดชอบและการยอมรับบรรจุงานสำคัญและจัดทำแผนงานโครงการ/กิจกรรมรองรับแผนส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติภายใต้งบประมาณของหน่วยงาน (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

7.5.2 การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติของทุกภาคส่วน ให้มีคณะอนุกรรมการกำกับติดตามการส่งเสริมในสังคมไทย คณะอนุกรรมการ ขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ คณะอนุกรรมการด้านวิชาการ คณะอนุกรรมการด้านประชาสัมพันธ์ และคณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณธรรมในระดับกระทรวงและระดับจังหวัด ให้หน่วยงาน/ องค์กรเครือข่ายต่าง ๆ

ดำเนินการวิเคราะห์ บูรณาการปรับแผนงาน โครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

7.5.3 ให้หน่วยงานต่างๆ นำเสนอ กรอบแผนงานการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของหน่วยงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติโดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับจัดสรรไว้แล้วหรือปรับแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานแล้วแต่กรณี ส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในปีงบประมาณต่อไปให้เสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็นและเหมาะสม พร้อมทั้งให้ดำเนินการตามแผนแม่บท ต่อไป

7.5.4 ให้สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน งบประมาณ บุคลากร การทบทวนโครงสร้างของส่วนราชการ การปรับปรุงกฎระเบียบและการกำหนดตัวชี้วัดรวมทั้งการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนแม่บท

7.5.5 ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559- 2564) กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

7.6 ผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564)

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ฉบับนี้เป็นกลไกสำคัญของรัฐซึ่งเป็นเสมือนพิมพ์เขียวหรือแนวทางสำหรับทุกภาคส่วนของสังคมในการขับเคลื่อนส่งเสริมคุณธรรมสู่ประชาชน ผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับ มีดังต่อไปนี้

1) ระดับประชาชน ประชาชนมีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามด้วยหลักธรรมทางศาสนามีความมั่งคั่ง เข้มแข็งด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทย

2) **ระดับสังคม องค์การ/ชุมชน/หน่วยงาน** เป็นสังคมคุณธรรมที่ยึดมั่นในสถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความเอื้ออาทรและแบ่งปัน

3) **ระดับประเทศชาติ** ประเทศชาติมีความสงบสุข สมานฉันท์ มั่นคง ด้วยมิติทางศาสนาอย่างยั่งยืน เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

กล่าวโดยสรุป แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 – 2564) เป็นแนวคิดที่ถูกขับเคลื่อนแรงค์ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาชาติ 20 ปี กระตุ้นให้เกิดการรณรงค์และขับเคลื่อนคุณธรรมสู่ชุมชนและสังคมในภาพกว้างและมีชุมชนจากจังหวัดต่าง ๆ เข้าร่วมโดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาจริยธรรม ความบกพร่องทางศีลธรรมโดยขับเคลื่อนคุณธรรมสู่ชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาด้วยรูปแบบการเพิ่มคนดี เครือข่ายดีองค์กรดี ชุมชนดีให้กับบ้านเมือง เน้นทำทันทีด้วยความร่วมมือร่วมใจของคนในสังคม โดยการผสมผสานกระบวนการทำแผนของส่วนราชการโดยมีเป้าหมายคือ คนในชุมชนมีความสุขบนพื้นฐานแห่งความดี เกิดสังคมคุณธรรมที่ยึดมั่นในสถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความเอื้ออาทรและแบ่งปัน ส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบสุข สมานฉันท์ มั่นคง ด้วยมิติทางศาสนาอย่างยั่งยืน

8. ข้อมูลพื้นฐานชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

8.1 ความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนไทลื้อที่อพยพมาจากสิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน เดิมชาวลื้อหรือคนไตลื้อตั้งอยู่เมืองลื้อหลวง “ลื้อแจง” ภายหลังได้ขยับขยายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่เมืองหนองแสนซึ่งในปัจจุบันคือ คุณหมิง จากนั้นได้มาอาศัยบริเวณลุ่มน้ำโขงหรือเขตเมืองสิบสองปันนาในปัจจุบัน ในช่วงศตวรรษที่สิบสอง เจ้าเงี้ยวทำกิจการรวบรวมหัวเมืองในเขตสิบสองปันนาและได้ก่อตั้งเป็นอาณาจักรแจงลื้อ โดยได้ตั้งศูนย์อำนาจการปกครองเอาไว้ที่มีหอคำเชียงรุ่งเป็นศูนย์การปกครองมาอย่างยาวนานราว 790 ปี และในช่วงปี ค.ศ. 1579–1583 มีการแบ่งเขตในการปกครองเป็นสิบสองหัวเมืองและให้เชื้อพันธุ์และพื้นที่ในการทำนาข้าวหัวเมืองละ

1,000 หารบข้าวต่อนาหนึ่งไร่/ หนึ่งหัวเมืองด้วยเหตุนี้จึงเกิดสิบสองปันนาขึ้นดังเช่นปัจจุบัน (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2563)

ไทลื้อบ้านศรีดอนชัยเดิมตั้งอาศัยที่เมืองอุเหนือ มณฑลยูนนาน แคว้นสิบสองปันนา ทางประเทศจีนตอนใต้ ภายหลังทำมาหากินขัดสนตลอดจนถูกจีนรุกราน ต่อมาราวปี พ.ศ. 2428 ชาวไทลื้อจำนวน 994 คน โดยการนำของพญาแก้ว จึงได้อพยพมาที่ดอยหลักคำ เขตแดนจีนติดต่อกับประเทศลาวและอยู่ที่นี้ 1 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2429 ได้อพยพข้ามแม่น้ำโขง มาอยู่ที่ริมแม่น้ำโขงระหว่างน้ำคูก (ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ) ต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่ตำบลสถาน อำเภอเชียงของ (กระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา, ม.ป.ป.) หลังจากนั้นชาวไทลื้อได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกตั้งบ้านเรือนที่บ้านห้วยเม็ง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ กลุ่มที่สองย้ายไปลาว ส่วนกลุ่มที่สามย้ายไปอยู่ที่อำเภอเวียงแก่นและย้ายครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. 2496 มาอยู่ที่ตำบลศรีดอนชัย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2563)

ปัจจุบัน ชุมชนไทลื้อบ้านศรีดอนชัยมีวัดท่าข้ามศรีดอนชัยเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในการทำกิจกรรมขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยหลักศีล สมาธิ ปัญญา พร้อมจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ผ่านคุณธรรมเป้าหมาย “สามัคคี พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสาและกตัญญู” เพื่อมุ่งสู่การเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ซึ่งตัวอย่างของโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม ได้แก่ การประกาศธรรมานุธรรมณูชุมชนที่มุ่งเน้นให้สังคมเป็นสังคมแห่งความสุข เน้นความสุขมวลรวมของชุมชน ให้คนในชุมชนพออยู่ พอกิน พึ่งพาอาศัยกัน การกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย “ปัญหาที่อยากแก้” และ “ความดีที่อยากทำ” ที่สอดคล้องกับปัญหาคุณธรรมของชุมชน ได้แก่ ปัญหาที่อยากแก้ 3 อันดับแรก คือ 1) ยาเสพติด 2) การพนัน และ 3) สุราส่วนความดีที่อยากทำ 3 อันดับแรก คือ 1) การส่งเสริมให้มีรายได้ 2) การรวมกลุ่มจิตอาสา และ 3) การออมทรัพย์ เป็นต้น (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2563)

ชุมชนไทลื้อบ้านศรีดอนชัย มีต้นทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง สามารถรักษา สืบสาน ต่อยอด วิถีไทลื้อให้คงอยู่อย่างภาคภูมิใจ ทั้งบ้าน วัด โรงเรียนรวมใจเป็นหนึ่งเดียวกัน พร้อมส่งต่อสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ มีพระครูสุจิณวรคุณ เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ในฐานะประธานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรไทลื้อศรีดอนชัย เป็นศูนย์กลางผลักดันขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดผลรูปธรรม มีผู้นำและกลุ่มต่างๆ รวมพลังกันอย่างเข้มแข็ง รวมถึงชุมชนไทลื้อบ้านศรีดอนชัยนั้นมีวิถีวัฒนธรรมและประเพณีที่ยังคงอัตลักษณ์ โดยเฉพาะ

ผ้าทอไทลื้อได้สร้างชื่อเสียงไปถึงไทลื้อในประเทศเพื่อนบ้าน ที่สำคัญมีการเสริมแรงพลังบวก ด้วยคุณธรรม สามัคคี พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสาและกตัญญูเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ด้วยตนเอง โดยไม่รบกวนหน่วยงานหรือองค์การภายนอกมาสนับสนุน มีความสามัคคีเป็นอาวุธที่ใช้ แก้ไขปัญหาหรือสร้างคุณงามความดีร่วมกัน นอกจากนี้คนในชุมชนต่างร่วมกันกำหนดทิศทาง และแนวทางการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนโดยผลักดันเป็นวาระสำคัญของชุมชน แม้จะหมุนเปลี่ยนผู้บริหาร ผู้นำชุมชน แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของไทลื้อ ศรีดอนชัย ทั้งการแต่งกาย อาหารการกิน ความร่วมมือร่วมแรงใจกัน การสืบสานต่อ ศิลปวัฒนธรรมที่ดีงาม รวมถึงการฟื้นฟูการทอผ้าลายดั้งเดิม การเขียนภาษาไทลื้อและภาษาล้านนาให้ลูกหลานใส่ใจคำสอนของบรรพบุรุษต่อไป (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2563)

ข้อมูลเชิงพื้นฐานในพื้นที่ชุมชนบ้านศรีดอนชัย มีรายละเอียด ดังนี้

8.2 ที่ตั้ง

8.2.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลสถานและตำบลเวียง
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลศรีงและตำบลห้วยซ้อ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอเวียงแก่น แม่น้ำโขงและประเทศลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลห้วยซ้อ อำเภอเชียงแสนและอำเภอดอยหลวง

8.3 เนื้อที่

มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 94 ตารางกิโลเมตร

8.4 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ของเทศบาลตำบลศรีดอนชัย มีพื้นที่ประกอบด้วย พื้นที่ราบและภูเขาสูงและมีพื้นที่เป็นป่าไม้ ประมาณร้อยละ 60

8.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตตำบลศรีดอนชัย

มีจำนวน 1 องค์กร คือ เทศบาลตำบลศรีดอนชัย

8.6 จำนวนหมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลศรีดอนชัย มีจำนวน 18 หมู่บ้าน

8.7 จำนวนประชากร

ประชากรรวมทั้งสิ้น 8,760 คน แยกเป็นชาย 4,435 คน หญิง 4,325 คน
(เทศบาลตำบลศรีดอนชัย., 2563)

8.7.1 จำนวนประชากรแยกตามหมู่บ้าน

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
แยกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	หวาย	160	219	208	427
2	ปากอิง	296	409	353	762
3	สูง	216	277	275	552
4	ทุ่งซาง	211	322	307	629
5	เขี้ยะ	278	307	282	589
6	ร่องหา	151	173	193	366
7	ศรีดอนชัย	219	283	347	630
8	ดงหลวง	184	274	277	551
9	ม่วงเจ็ดต้น	171	199	222	421
10	ท่าเจริญ	190	187	174	361
11	ใหม่เจดีย์	210	251	247	498
12	ศรีชัยมงคล	237	363	340	703
13	เวียงเดิม	208	317	299	616
14	ศรีมงคล	129	183	183	366
15	ศรีดอนชัย	96	167	183	350
16	ปากอิงใต้	65	95	107	202
17	เวียงเหนือ	149	210	211	421
18	สารภี	143	200	164	364
	รวม	3,313	4,436	4,372	8,808

ที่มา: เทศบาลตำบลศรีดอนชัย, 2557

8.8 ลักษณะภูมิอากาศ

อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมเขตร้อน ฤดูร้อนจะอบอุ่น ในฤดูฝนมีฝนตกชุกและฤดูหนาวจะหนาวมาก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ฤดู ดังนี้

8.8.1 ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ระหว่างเดือนมีนาคม - เดือนพฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 35 องศาเซลเซียส อากาศร้อนและแห้งแล้ง บางครั้งเกิดพายุและลมกรรโชกแรง หรืออาจมีพายุลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน เรียกว่า “พายุฤดูร้อน”

8.8.2 ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ระหว่างเดือนมิถุนายน - เดือนตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 25 องศาเซลเซียส บางปีอาจเกิดช่วงฝนทิ้งช่วงซึ่งอาจนานประมาณ 2-3 สัปดาห์ หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีปริมาณฝนน้อย

8.8.3 ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 26 องศาเซลเซียส ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม เป็นช่วงที่มีอากาศแปรปรวน ไม่แน่นอนอาจเริ่มมีอากาศเย็นหรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนองบางช่วงเวลา

8.9 สภาพทางเศรษฐกิจ

8.9.1 อาชีพ

1) เกษตรกรรม	คิดเป็นร้อยละ	65
2) รับจ้างทั่วไป	คิดเป็นร้อยละ	15
3) ค้าขาย	คิดเป็นร้อยละ	10
4) ประกอบธุรกิจของตัวเอง	คิดเป็นร้อยละ	5
5) รับราชการ	คิดเป็นร้อยละ	5

8.9.2 หน่วยธุรกิจในพื้นที่

1) โรงงานอุตสาหกรรม	2	แห่ง
2) โรงแรม	3	แห่ง
3) ปั๊มน้ำมัน (สถานีบริการน้ำมัน)	15	แห่ง
4) โรงสีข้าว	24	แห่ง
5) ตลาดสด	1	แห่ง

6) ร้านค้า	90	แห่ง
7) โรงงานยาสูบ	1	แห่ง

8.9.3 พืชที่สำคัญ

ข้าวนาปี/นาปรัง ถั่วแขก ถั่วลิสง ส้มโอ ยางพารา ข้าวโพด พริก ลำไย ยาสูบ
มะเขือเปราะ

8.9.4 ปศุสัตว์ในพื้นที่

สัตว์เลี้ยงในพื้นที่ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ แพะ กบ และปลา

8.9.5 ประมง

แหล่งน้ำสาธารณะเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ 15 แห่ง พื้นที่ 898 ไร่ ผลผลิตสัตว์น้ำ
จากการเพาะเลี้ยง เช่น ปลาดุก ปลานิล ปลาตะเพียนและกบ

8.10 สภาพทางสังคม

8.10.1 การศึกษา

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	8	แห่ง
2) โรงเรียนประถมศึกษา	6	แห่ง
3) โรงเรียนมัธยมศึกษา(ขยายโอกาส)	2	แห่ง

8.10.2 สถาบัน/องค์กรทางศาสนา

1) วัด/สำนักสงฆ์	14	แห่ง
2) มัสยิด	-	แห่ง
3) ศาลเจ้า	5	แห่ง
4) โบสถ์	-	แห่ง

8.10.3 ระบบสาธารณสุข

1) โรงพยาบาล	-	แห่ง
2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	3	แห่ง
3) สถานพยาบาล	2	แห่ง

8.10.4 ความปลอดภัยในทรัพย์สิน

1) สถานีตำรวจ(หน่วยบริการประชาชน)	2	แห่ง
2) ศูนย์ อปพร.	1	แห่ง

8.11 การบริการขั้นพื้นฐาน

8.11.1 ระบบการไฟฟ้า

1) จำนวนที่ไฟฟ้าเข้าถึง	จำนวน 18	หมู่บ้าน
2) จำนวนผู้ใช้โซล่าเซลล์	จำนวน 231	หลังคาเรือน

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ของนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ :กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของจังหวัดเชียงรายนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระปลัดอนุชาติ นรินโทและคณะ (2565) ได้ศึกษา พลังบวร: การสร้างจิตสำนึกแห่งความปรองดองสามานฉันท์ในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพจิตสำนึกของประชาชน 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชน และ 3) เสริมสร้างกระบวนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามหลักบวรเพื่อสร้างสังคมแห่งความปรองดองสามานฉันท์ในสังคมไทย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกแบบเจาะจงจำนวน 45 รูป/คน โดยการจัดเวทีสนทนาผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพจิตสำนึกมี 4 มิติ ได้แก่ 1.1) ความเป็นมนุษย์ ทำบุญ ตักบาตร ฟังธรรม รับคำสาบาน ยึดหลัก “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” 1.2) เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หวงแหวน อนุรักษ์ ทรัพยากรจากป่าให้คงอยู่อุดมสมบูรณ์ให้อนุชนรุ่นหลัง คัดแยกขยะแนวคิด 3R 1.3) ความสัมพันธ์ทางสังคม มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ถูกต้อง โดยผู้ใหญ่จะพาเด็ก ๆ ไปเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ มีความสามัคคี ไม่ทะเลาะกัน ผู้นำใกล้ชิด ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวช่วงเทศกาลคนต่างที่มา 1.4) ความรับผิดชอบต่อสังคม ประชุมเครือข่ายรับนโยบาย

มาถ่ายทอดให้ลูกบ้านเพื่อดูแลป่า นโยบายบ้านเล็กในป่าใหญ่ ไม่บุกรุก ไม่ล่า ไม่เสียด มีกฎเหล็ก มีระวางโทษ มีการวิจัยและพัฒนาวิธีการแปรรูป การตรวจวิเคราะห์ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงโดยตัดผักบางชนิดที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนออก รสชาติคงเดิม การตรวจวิเคราะห์สารตกค้าง 2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึก พบว่า 2.1) แนวคิดทางพระพุทธศาสนา 2.2) ค่านิยมท้องถิ่น 2.3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.4) การเรียนรู้ของบุคคล 2.5) ผู้นำครอบครัว 2.6) โครงการในพื้นที่ดำเนินการจะส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามหลักบวร และ 3) ผลการเสริมสร้างกระบวนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามหลักบวรเพื่อสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยพบว่ามีการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสำนึกโดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจทุกฝ่ายครอบครัวผู้ปกครองครูในชุมชนช่วยกันสร้างจิตสำนึกให้เกิดกับชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนที่ถือเป็นกำลังสำคัญ (พระปลัดอนุชาติ นรินโท และคณะ, 2022)

พระอธิการโสภณ ปิยธมฺโม,เอกราช โฆษิตพิमानเวชและพระมหาพิสิฐ วิสิฎฐปญโญ (2565) ได้ศึกษา พลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและแนวทางการดำเนินงาน โครงการพลังบวร ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย

ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) การนำหลักธรรมทางศาสนาไปบูรณาการใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมเกิดคุณธรรมจริยธรรมนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี 2) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมนำไปสู่พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี 3) มีความสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างคุณค่าทางสังคม สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี และ 4) เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการขยายผลเครือข่ายชุมชนคุณธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

ดังนั้น การดำเนินงานโครงการชุมชนคุณธรรมพลังบวรจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนและสังคมเกิดความเข้มแข็ง สร้างภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมทั่วประเทศเพื่อร่วมสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน ส่งเสริมให้วัดเปิดพื้นที่

เป็นแหล่งเรียนรู้หลักกรรมทางศาสนา บ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยกลไก “พลังบวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์” (พระอธิการโสภณ ปิยธมฺโม , 2565)

นางนุช ศรีสุขและเบญญาตา กระจ่างแจ้ง (2565) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนต้นแบบบ้านคลองอาราง จังหวัดสระแก้ว การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านคลองอาราง จังหวัดสระแก้ว การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณีเลือกศึกษาบ้านคลองอาราง จังหวัดสระแก้ว ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสร้างข้อสรุปจากวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบบ้านคลองอารางน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยใช้ธรรมานุญสุภาพหมู่บ้านคลองอาราง เป็นธรรมานุญที่ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้เท่าทันสิ่งต่าง ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ 2 เงื่อนไขพื้นฐาน คือ การมีความรอบรู้และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการดำเนินการ ซึ่งนำมาซึ่งความสำเร็จของหมู่บ้านคลองอาราง คือ การตั้งจุดเด่น จุดแข็ง นั่นคือ วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมาเป็นแนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็งการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง พบว่า ชุมชนต้นแบบบ้านคลองอารางได้มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมการจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยชุมชนคลองอารางจึงถือว่าเป็นชุมชนต้นแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ

องค์การภาคีสนับสนุน สามารถพัฒนาโดยใช้แนวทาง“ธรรมนุญสุขภาพ” เข้ามาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาจนเกิดเป็นรูปธรรมได้

ข้อค้นพบที่สำคัญคือ 1) ชุมชนมีกลไกคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนสามารถนำพาหมู่บ้านที่มีปัญหาไปสู่หมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง 2) การมีส่วนร่วมจากทุกหลังคาเรือนทุกกลุ่มวัยที่ชัดเจน 3) การมีกระบวนการที่ชุมชนที่สามารถสร้างปรากฏการณ์ชุมชนเข้มแข็งได้ด้วยความสามารถในการพึ่งตนเอง 4) ชุมชนต้นแบบบ้านคลองอารางมีผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นชัดเจนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด และ 5) การมีบทเรียนที่สามารถขยายผลไปยังชุมชนอื่นได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าชุมชนต้นแบบบ้านคลองอารางสามารถขยายบทเรียนทั้งในชุมชนและยังเป็นผู้เรียนรู้สำหรับชุมชนต่าง ๆ โดยที่สำคัญ คือ มีการนำไปขยายผลเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่อยู่เสมอ จุดเด่นสำคัญที่นำธรรมนุญสุขภาพมาใช้คือ กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการคิด การตัดสินใจและการกำหนด “ข้อตกลงร่วมกัน” แก้ไขปัญหา สร้างและปรับสมดุลใหม่ในวิถีชุมชนอย่างยั่งยืนบนกระแสของความเปลี่ยนแปลง (นงนุช ศรีสุข และเบญญาดา กระจำแจ้ง, 2565)

วินิจฉัย ภาวะเจริญและคณะ (2565) ได้ศึกษา บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมียง อำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมียง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน วิธีการดำเนินการวิจัยโดยการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจึงนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทั้งบทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม บทบาทดังกล่าว สามารถที่จะแก้ไขปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด รวมทั้งเกิดการรวมกลุ่มสามารถสร้างอาชีพและเกิดรายได้ในชุมชน โดยการให้ชุมชนตัดสินใจแก้ไขปัญหาและจัดการกับปัญหาด้วยพลังของคนในชุมชน ตลอดจนบทบาท การอนุรักษ์และส่งเสริมสนับสนุนโดยการให้คุณค่าและความสำคัญกับหลักปฏิบัติศาสนา และวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งสะท้อนออกในด้านภาษา ศาสนา การ แต่งกาย และกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ 2) ปัญหาและอุปสรรคของผู้นำชุมชนพบว่า ผู้นำชุมชน ท้องถิ่นจะพบปัญหาอุปสรรคขัดขวางในการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคือขาด ความสามัคคีร่วมมือจากคนในชุมชนขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะด้าน งบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัวและไม่ต่อเนื่อง 3) สำหรับแนวทางการ แก้ไขปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องสร้างกระบวนการร่วมมือจากประชาชนและภาครัฐ ให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงานและควรส่งเสริมการ รวมกลุ่มการประกอบอาชีพของกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในชุมชน มีงานทำและมีรายได้ที่พอเพียง (วินิจ ฝาเจริญ และคณะ, 2565)

พระครูสิริ ปุญญาภิวัฒน์ (2565) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการชุมชน คุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรตามศาสตร์พระราชา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการชุมชนคุณธรรม ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรตามศาสตร์พระราชา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยใช้ระเบียบ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การ สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 รูป/คน และการสนทนากลุ่ม 7 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ อรรถาธิบายและพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรตาม ศาสตร์พระราชาตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ชุมชนคุณธรรมน้อม นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวรต้นแบบ วัดสำโรง เกิดจากการมี ส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับชุมชน อำเภอ จังหวัดและประเทศเพื่อ

พัฒนาส่งเสริมให้คนมีคุณธรรมตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทย อันดีงาม ผู้นำ “พลังบวร” ร่วมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมเพื่อแก้ปัญหาและสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน ด้วยการขับเคลื่อนชุมชนรักษาศีล 5 ด้วยพลังของบวร กลายเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญต่อการป้องกันการทุจริตคดโกง ประชาชนในชุมชนคุณธรรมวัดสำโรงเป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีคุณธรรมตามหลักศาสนา มีความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตอาสา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติและดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม อีกทั้งมีการขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมให้เกิดผลเป็นรูปธรรมภายใต้แนวทาง “สืบสาน รักษา ต่อยอด ปฏิบัติหน้าที่ด้วยหลักธรรมาภิบาล” ตลอดจนมีการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชน โดยเน้นศีล 5 และหลักธรรม 8 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2) สุขภาพอนามัย 3) สัมมาชีพ 4) สันติสุข 5) ศึกษาสงเคราะห์ 6) สาธารณสงเคราะห์ 7) กตัญญูกตเวทิตาธรรม และ 8) สามัคคีธรรม (พระครูสิริ ปุญญาภิวัฒน์, 2565)

พระครูพิสัย ปริยัติกิจและสมชาย เบ็ญจวรรณ (2564) ได้ศึกษา จิตอาสาพลังบวร : ชุมชนคุณธรรมกระบวนการในการขับเคลื่อนด้วยพลังบวรรูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็งมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาจิตอาสาพลังบวร กระบวนการในการขับเคลื่อนด้วยพลังบวร และรูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็งมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ทั้งนี้ ได้สรุปผลการศึกษาออกเป็นสาม ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1: ยุทธศาสตร์การสร้างค่านิยมและจิตสำนึกทางคุณธรรมจริยธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่ตนเคารพนับถือ เช่น “ศาสนาพุทธส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาศีล 5” อย่างเป็นระบบตามโครงการที่คณะสงฆ์ดำเนินการอยู่แล้ว ยุทธศาสตร์ที่ 2: การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย การอบรม สัมมนา หรือจัดวิทยากรมาบรรยายในด้าน

“ความพอประมาณ พออยู่พอกิน” ให้กับสมาชิกของชุมชน จัดตั้งแหล่งศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาหรือศาสนสถาน ยุทธศาสตร์ที่ 3: ต่อยอดคิดปะ วัฒนธรรมของชุมชน นำมาสู่การสร้างรายได้แก่สมาชิกในชุมชน (พระครูพิสัย ปริยัติกิจจกคุณุโณ และสมชาย เบ็ญจวรรณ, 2564)

พระครูใบฎีกาสุนันท์ สุวิชาโนและคณะ (2564) ได้ศึกษา“การมีส่วนร่วม” ความปรองดองสมานฉันท์: พลังบวรในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วม 2) วิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วม และ 3) เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตามหลักบวรเพื่อสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูป/คน การสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ 30 จำนวน รูป/คน และการจัดเวทีในการเก็บข้อมูลกับพระสงฆ์, ผู้นำชุมชน กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ (ปรองดอง) วิศวกรสันติภาพ ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนทั่วไป จำนวน 191 รูป/คน การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และอธิบายด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การดำเนินงานการพัฒนาชุมชนบ้านเขาเขียว บ้านไผ่รอบบ้านศิลา โดยร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของชุมชน ร่วมใช้ความคิด ความรู้ ประสบการณ์ สถานการณ์ด้านสังคม เศรษฐกิจ ภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับบ้าน วัด ส่วนราชการในพื้นที่ 2) คนในชุมชนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมตามหลัก พลังบวร ผ่านกิจกรรมป่าชุมชนที่มีพื้นที่ติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เส้นทางธรรมชาติ (ธรรมชาติกับชุมชน) ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษไทยทรงดำ พิพิธภัณฑ์ไทยทรงดำ การถ่ายทอดการรำไทยทรงดำให้เยาวชน ลานวัฒนธรรมไทดำ (วัฒนธรรมกับชุมชน) และการปลูกดอกไม้ ร้อยมาลัยขาย การแข่งขันการร้อยมาลัย ตลาดดอกไม้ สิม (วัดโพธิ์ศรี) งานบุญเบิกบ้าน บุญเวส ศาลหลักบ้าน และฮีตสิบสองคองสิบสี่ (วิถีชีวิตกับชุมชน) และ 3) การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตามหลักบวรที่ดำเนินผ่านการท่องเที่ยวด้านสัตว์ป่าในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานีร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ การจัดมหกรรมไทยทรงดำจังหวัดพิจิตรร่วมกับวัดไผ่

รอบ เทศบาลตำบลไผ่รอบ กิจกรรมถนนดอกไม้จังหวัดขอนแก่นร่วมกับวัดป่าสุนทรวนาราม เทศบาลเมืองศิลา เป็นต้น (พระครูใบฎีกา สุวิมลสุวิชา โน และคณะ, 2564)

สุทัศน์ ประทุมแก้วและคณะ (2564) ได้ศึกษาพลังบวรในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมเชิงพุทธในสังคมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพลังบวรในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมเชิงพุทธในสังคมไทย พบว่า การดำเนินกิจกรรมในการขับเคลื่อนมีเป้าประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในท้องถิ่นหรือชุมชนดำรงชีวิตได้อย่างผาสุก ดำรงชีพตนเองบนความถูกต้อง โดยรูปแบบการดำเนินการนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญของการใช้พลังบวรอันเป็น 3 พลังที่ประสานกันเพื่อขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดคุณธรรมขึ้น เปรียบเสมือนจุดศูนย์กลางของการบูรณาการแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีของชุมชนและแสดงบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อน ผลักดันให้ชุมชนเป็นชุมชนที่มีคุณธรรม รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาของท้องถิ่นส่งต่อเยาวชนในชุมชนเพื่อให้คงอยู่สืบไป ดังนั้นแล้ว “พลังบวร” จึงเป็นองค์การในพื้นที่ที่มีความสำคัญที่ได้ร่วมพัฒนาคนไทยสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน (สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ, 2564)

พระอธิการโสภณ ปิยธมฺโม, ละเอียด จงกลณีและพระฮอนดำ วาทสฺสโท (2564) ได้ศึกษา พลังบวร : พลังหลักของชุมชนคุณธรรม โดยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการเป้าหมายและรูปแบบการดำเนินการให้แก่ชุมชนด้วยพลังบวรเพื่อสนับสนุนการบูรณาการ ตลอดจนการผลักดันให้ชุมชนมีความรู้ควบคู่กันกับความรู้คุณธรรม ตามกรอบของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นมาในส่วนของกระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาโดยใช้คุณธรรมนำการพัฒนาโดยมุ่งเน้นคนให้เป็นคนดี สร้างสังคมที่ดี มีความรัก สามัคคี และองค์การที่มีคุณธรรมรักษาสืบสาน ต่อยอด ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

ทั้งนี้ได้เสนอแนวคิดที่เป็นหลักการ ในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรไว้ ดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดชุมชนคุณธรรมนำร่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร 2) แนวคิดการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้พลัง บวร ให้เกิดความเข้มแข็งและมีความ

มันคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ของชุมชนคุณธรรมและองค์การต่าง ๆ และ 3) ชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ปิยธัมโม, ละเอียต จงกลณี และพระสอนดำ วาทสทุโท, 2564)

ราชรถ ปัญญาบุญและธวัชชัย ณ พัทลุง (2564) ได้ศึกษา กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดกาญจนบุรีรัศมีจังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรมและศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนโครงการชุมชนคุณธรรม โดยการสัมภาษณ์กับ 1) กลุ่มผู้นำศาสนา 2) กลุ่มผู้นำชุมชน 3) กลุ่มตัวแทนคณะกรรมการชุมชนคุณธรรมฯ 4) กลุ่มตัวแทนนักวิชาการ และ 5) กลุ่มสมาชิกชุมชนคุณธรรมฯ รวมจำนวน 15 คน

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดกาญจนบุรีรัศมี เกิดจากการกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนของทุกภาคส่วนอย่างเข้มแข็ง ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรังและองค์การท้องถิ่น มีกระบวนการขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดตรัง ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนโครงการชุมชนคุณธรรม ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ 1.ประชาชนมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจ 2.ร่วมวางแผนและดำเนินการ 3. ร่วมประเมินผล และ 4.มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากผลลัพธ์ของการดำเนินการชุมชนได้ทำการขยายผลกิจกรรมใน 3 มิติ ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมที่ดียิ่งงาม และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนอื่น (ราชรถ ปัญญาบุญ, 2564)

ธวัชชัย สารอักษร (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ชุมชนวัดกาฬสินธุ์ (บ้านน้ำดำ) ตำบลประสงค้ออำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการชุมชน วิเคราะห์ปัญหาของการดำเนินงานของชุมชนและเสนอแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจัดเก็บข้อมูลภาคสนามเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่มและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของคณะทำงาน

ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนวัดกาฬสินธุ์ (บ้านน้ำดำ) ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562

ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนวัดกาฬสินธุ์ (บ้านน้ำดำ) มีเจ้าอาวาสวัดกาฬสินธุ์ ทำหน้าที่เป็นผู้นำของชุมชนได้เพียรพยายามเสียสละเพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนร่วมกับคณะทำงาน ทั้งผู้นำหมู่บ้าน คณะครูและสมาชิกในชุมชนอย่างสม่ำเสมอมายาวนาน ในลักษณะแนวราบและทำงานโดยให้คณะทำงานนั้นมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน พิจารณารับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากคณะทำงาน 2) ปัญหาในด้านการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนวัดกาฬสินธุ์ (บ้านน้ำดำ) คือ ผู้นำชุมชนตลอดจนคณะทำงานได้มีหน้าที่ด้านการทำงานหลายอย่างหลายหน้าที่ ส่งผลให้เวลาในด้านการปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไม่เพียงพอ และ 3) ชุมชนวัดกาฬสินธุ์ (บ้านน้ำดำ) ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยนำกระบวนการของพลังขับเคลื่อนจากพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) มาเป็นแนวดำเนินงานโดยมุ่งเน้นให้สมาชิกภายในชุมชนปฏิบัติตามหลัก 3 มิติ คือ มิติที่ 1 น้อมนำหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือไปประพฤติปฏิบัติ มิติที่ 2 น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ตามวิถีประเพณีและวัฒนธรรมความเป็นไทย และมิติที่ 3 สมาชิกในชุมชนทุกคนมีจิตอาสาและความเอื้ออาทร ข้อเสนอแนะการพัฒนา : ควรใช้พลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) บูรณาการกับทุกภาคส่วนมาขับเคลื่อนกระบวนการปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้บรรลุเป้าหมาย (ธงชัย สารอักษร, 2563)

พระณัฐธชัย จันดาผลและคณะ (2563) ได้ศึกษาการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร ของวัดจำปา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรของวัดจำปา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า เป้าประสงค์ที่สำคัญในการผลักดันให้ชุมชนวัดจำปาเกิดคุณธรรมขึ้นในชุมชนด้วยพลังบวรนั้น มุ่งเน้นไปยังสมาชิกภายในชุมชนให้เกิดความรัก สามัคคี มีคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตตลอดจนการรักษา ต่อยอดคิดปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงานไว้ โดยพลังบวรของชุมชนวัดจำปานั้น เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดการพัฒนา โดยบูรณาการความร่วมมือในการที่จะแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยชุมชนมีศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมตลอดจนภูมิปัญญาของท้องถิ่น โรงเรียน เป็นศูนย์กลางแห่งการบ่มเพาะ ปลูกฝังให้เยาวชนเป็นคนดีในสังคม วัด เป็นศูนย์กลางแห่งการขจัดเกลาร้ายคนในชุมชน ดังนั้น พลังบวร จึงเป็นพลังที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนในชาติมานานตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและในอนาคต (พระณัฐธรรมาภัย จันดาผล และคณะ, 2563)

พระศิระ จิตตสุโก (พิเชษฐสกุล) (2563) ได้ศึกษา การศึกษารูปแบบชุมชนคุณธรรมต้นแบบด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาวัดท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ชุมชนคุณธรรมต้นแบบด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาวัดท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี 2) เพื่อศึกษากระบวนการในการพัฒนาการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมต้นแบบด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาวัดท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น 3) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาวัดท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และ 4) เพื่อศึกษากิจกรรมของชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุน

ผลการศึกษาพบว่า 1) พื้นที่ตั้งของชุมชนอยู่ใกล้ชายแดนประเทศพม่า จึงมีเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ มีภาษา และวัฒนธรรมที่หลากหลายอาศัยอยู่ร่วมกัน มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย การประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรม ค้าขาย และงานบริการ 2) กระบวนการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดท่าขนุนด้วยพลังบวรนั้นเป็นการร่วมกันระหว่าง ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน วัด โรงเรียน และส่วนราชการ มีการประชุมกันเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาวางแผนดำเนินการแก้ไข หรือปรับปรุง 3) ผลลัพธ์จากการพัฒนาชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุน แบ่งออก

ได้เป็นดังนี้ 3.1) ผลการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ ชาวบ้านในชุมชนได้ รายได้มากขึ้น ชุมชนมีจุดขายและแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ 3.2) ผลการพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรม ประชาชนมีความเคารพพระและถือศีลได้มาก ชุมชนมีความสุข มีคนเข้าวัดปฏิบัติธรรม มากขึ้น ในส่วนของรูปแบบการพัฒนาชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุน เป็นการดำเนินงานของ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน วัดโรงเรียน และส่วนราชการ โดยการใช้หลักอริยสัจ 4 เข้ามาช่วยในการ มองเห็นถึงปัญหา สาเหตุและหนทางในการทางแก้ไข เพื่อให้สามารถบรรลุผลที่ต้องการได้ และ 4) การจัดกิจกรรมของชุมชนคุณธรรมวัดท่าขนุนนั้น เจ้าอาวาส และผู้นำชุมชน จะร่วมกัน นำทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างจุดขาย เช่น การพัฒนากิจกรรมของทางวัดท่าขนุนให้มีความสวยงาม เป็นการทำให้คนมาเที่ยววัด และมีการจัดโครงการการพัฒนาจิตใจและปัญญา ให้แก่คนในชุมชน โดยแบ่งออกเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเยาวชนและประชาชนทั่วไป โดยจะมี ประสานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ช่วยการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ไปจนถึงการ ประชาสัมพันธ์การจัดงานต่าง ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ (พระศิระ จิตตสุโข (พิเชษฐสกุล), 2563)

พระครูสุตธรรม ภาณีและคณะ (2563) ได้ศึกษา พลังบวร และการนำหลักธรรม มาใช้ในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงพุทธ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายตระหนักและให้ความสำคัญมาก เพราะปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมี แนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย ดังนั้นความจำเป็นที่แหล่ง ท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนา การบริหารจัดการให้สอดคล้องต่อการบริการเจริญเติบโตดังกล่าว ความร่วมมือของพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เป็นสิ่งสำคัญในการร่วมกันพัฒนาแนวทางการ จัดการขีดความสามารถ การพัฒนาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวให้ชัดเจน โดยเฉพาะสถานที่ ท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถาน เช่น วัดที่มีสถาปัตยกรรม ประติมากรรม โบสถ์ วิหาร และ เสนาสนะสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่วิจิตรงดงาม ทั้งมีการผสมผสานกับหลักธรรมคำสอน และ ประวัติเล่าเรื่องราวต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ (Buddhist Tourism) โดยได้นำเสนอหลักธรรมที่ควรนำมาปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงพุทธโดยพลังบวร 6 ประเด็นอันได้แก่ หลักสัปปายะ 7, หลักไตรสิกขา 3 สะอาด สงบ สว่าง, หลักอภิธานิยธรรม, หลักชีวิตกับธรรมชาติ, หลักจริยธรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ และ หลักอัตถะ 3 (พระครูสุตธรรม ภาณี และประจิตร มหาหิง, 2563)

แสน บานแย้ม (2562) ได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของนโยบายกระจายอำนาจเกี่ยวกับบริการสาธารณะท้องถิ่น:กรณีศึกษา 4 พื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนโยบายกระจายอำนาจเกี่ยวกับบริการสาธารณะท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นโยบายกระจายอำนาจเกี่ยวกับบริการสาธารณะท้องถิ่นเกิดผลสัมฤทธิ์ และ 3) เพื่อศึกษากลไกและแนวทางในอนาคตในการกระจายอำนาจที่จะทำให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า (a) ผลจากนโยบายกระจายอำนาจเกี่ยวกับบริการสาธารณะท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับบริการสาธารณะที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น (b) อย่างไรก็ตาม ท้องถิ่นเองก็ยังไม่สามารถให้บริการสาธารณะได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากติดปัญหาในเชิงอำนาจการบริหารจัดการที่ยังไม่ได้รับอิสระอย่างแท้จริง ทั้งในด้านข้อกฎหมายงบประมาณและโครงสร้างของระบบบริหารที่เน้นการรวมศูนย์อำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ มีสายการบังคับบัญชาซับซ้อนหลายชั้น บริการสาธารณะบางอย่างจึงเกิดความล่าช้าซึ่งทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงกับประชาชนในท้องถิ่นที่จะได้รับบริการสาธารณะท้องถิ่นล่าช้าตามไปด้วย (c) ปัจจัยด้านบวกที่ช่วยส่งเสริมให้นโยบายกระจายอำนาจเกี่ยวกับบริการสาธารณะท้องถิ่นเกิดผลสัมฤทธิ์ คือ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีภาวะผู้นำพนักงาน ข้าราชการขององค์กรมีทักษะและสมรรถนะที่ดี ปฏิบัติงานของตนเองได้เป็นอย่างดี 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดวัตถุประสงค์ ภารกิจตลอดจนกลยุทธ์ในการพัฒนาพื้นที่อย่างชัดเจน มีมาตรฐาน 3) บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของบุคลากรภายในองค์กร 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้หน่วยงานภายนอกตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงการบริหารงาน 5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน (d) องค์ประกอบที่ส่งผลเชิงลบต่อความสำเร็จในการกระจายอำนาจในการให้บริการขององค์กร ได้แก่ 1) รัฐบาลสนับสนุนทรัพยากรตลอดจนงบประมาณที่จัดสรรให้ไม่ครอบคลุมเพียงพอต่อความต้องการ 2) บทบาท ภารกิจ ยังซับซ้อน คลุมเครือส่งผลกระทบต่อผู้เข้ารับบริการได้รับบริการล่าช้า (e) กลยุทธ์และรูปแบบการกระจายอำนาจในอนาคตเพื่อให้การบริการแก่ประชาชนมีประสิทธิภาพ มีดังนี้ 1) พัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะของบุคลากร

ตลอดจนผู้บริหารท้องถิ่น ให้เกิดประสิทธิภาพในการพร้อมรับมือรวมถึงการพร้อมให้บริการแก่ประชาชน 2) สนับสนุนให้เกิดกลุ่มความร่วมมือของประชาชน 3) ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนทราบถึงแนวทางการกระจายอำนาจในการบริหารท้องถิ่น (แสน บานแย้ม, 2562)

ศเนศพล อินทร์จันทร์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการการเงินและงบประมาณของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
- 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากร และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีโดยมีรูปแบบการคัดเลือกจากภาระหน้าที่อันเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
- 3) เพื่อศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณของเทศบาลเมืองคูคต เพื่อนำมาสรุปหาแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองคูคต ตลอดจนผู้นำหมู่บ้านในเทศบาลเมืองคูคต จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่และค่า t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณของเทศบาลเมืองคูคต โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้บริหารจัดการครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลด้านการบริหารการเงินและบัญชี ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ และด้านการจัดทำและเสนอขอของบประมาณ ตามลำดับการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากร จำแนกตามตำแหน่ง ที่มีต่อการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีรายด้านในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน (ศเนศพล อินทร์จันทร์, 2562)

จักรี ศรีจารุเมธีญาณและพระณัด วฑฒโน (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้นำนั้นเป็นเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงพัฒนาในทุก ๆ ระดับ เฉกเช่นเดียวกับการพัฒนาชุมชน หากผู้นำมีคุณสมบัติที่ดีเหมาะสม สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม จะเป็นการสร้างความสุขหรือสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น ในการใช้อำนาจของผู้นำเป็นสิ่งสำคัญเพราะหากใช้ในทางไม่ถูกต้องย่อมส่งผลกระทบด้านลบต่อชุมชน ดังนั้น ในการสรรหาผู้นำของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ควรพึงตระหนักกว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อชุมชน ผู้นำนั้นเป็นผู้มีบุคลิกบางประการที่โดดเด่นกว่าผู้อื่น และเป็นผู้มีอิทธิต่อผู้อื่นซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตาม ผู้นำนั้นจึงเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จสามารถทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืนเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาเพื่อนำผลสัมฤทธิ์จากการที่ผู้นำใช้เทคนิค รูปแบบต่าง ๆ สามารถพัฒนาไปปรับใช้กับชุมชน อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนไม่ได้สำเร็จเพราะผู้นำเพียงคนเดียวจะต้องได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนในการให้ความสำคัญและรับรู้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชนตลอดจนร่วมแก้ไขปัญหามาของชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชนด้วย (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณัด วฑฒโน, 2561)

สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจและคณะ (2561) ได้ศึกษาการดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย : บทวิเคราะห์เศรษฐกิจวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำรงอยู่ ของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษารูปแบบเศรษฐกิจวัฒนธรรมของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า ผ้าทอไทลื้อมีคุณค่าทางวัฒนธรรมในระบบเศรษฐกิจ 3 ด้าน ดังนี้คือ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมซึ่งเศรษฐกิจวัฒนธรรมไทลื้อจะดำรงอยู่ได้ต้องได้รับการสนับสนุน 3 ประการดังนี้คือ การสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการสนับสนุนจากชุมชน และเพื่อให้ผ้าทอไทลื้อสามารถดำรงอยู่ได้ในปัจจุบันและอนาคตจะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ โดยวิสาหกิจการค้าของผ้าทอไทลื้อในฐานะเป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรมจะดำรงอยู่ได้จะต้องดำเนินการให้ครบวงจรวัฒนธรรมซึ่งประกอบไปด้วยการดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างสรรค์ 2) การบริโภคการผลิต การมีส่วนร่วม 3) การเผยแพร่และ

การจัดนิทรรศการรูปแบบเศรษฐกิจวัฒนธรรมของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย ด้วยการจุดเด่นของชุมชน อาทิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้าน รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่ การพัฒนาปรับปรุงนำเอาความคิดสร้างสรรค์เพื่อการผลิต รวมไปถึงการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนชุมชนได้เผยแพร่จัดนิทรรศการเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและสืบสานต่อไป (สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ, บุญสม เกษะประดิษฐ์ และกนก รัตน์ ยศไกร, 2561)

พระกมลภาพ กิตติโสภโณและคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามบทบาทผู้นำบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หัวหน้าคุ้มประจำหมู่บ้านโป่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา นายกองดีการบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์ และผู้นำชุมชน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การศึกษาเอกสาร และการสนทนากลุ่ม แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 50 – 59 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอาชีพอิสระและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชนอยู่ในระหว่าง 10 – 14 ปี ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 โดยภาพรวมมีคุณลักษณะที่ดีและมีภาวะผู้นำเหมาะสมในด้านผู้ประสานงาน ด้านบริหารสังคมและด้านบริหารโครงการ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามบทบาทผู้นำบ้านโป่ง หมู่ 4 ส่วนใหญ่พบว่า งานล่าช้า ขาดความต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ (พระกมลภาพ กิตติโสภโณ, 2561)

พระวัณณยา ลูติสัมปันโน (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียนในการพัฒนาสังคม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียนในการพัฒนาสังคม ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายในการพัฒนาสังคม ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายในการพัฒนาสังคม ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นตัวแทนจากจากบ้าน วัด และชุมชน เพื่อช่วยในการเสริมสร้างความเจริญเติบโตของชุมชนและชุมชนเครือข่ายทั้งในปัจจุบันและอนาคต เครือข่ายการพัฒนาเป็นการดำเนินการอย่างมีกระบวนการเพื่อให้สมาชิกได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน และเป็นการช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าของสมาชิกชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ผลการศึกษา พบว่า ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดงนำความร่วมมือ “บ้าน วัด โรงเรียน” มาใช้ในการพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยผ่านกระบวนการบริหารจัดการของคนในท้องถิ่นที่ร่วมกันเป็นเจ้าของ โดยพยายามนำองค์กรและสถาบันหลักในชุมชนท้องถิ่นมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 3 สถาบัน คือ สถาบันการปกครอง คือ บ้าน สถาบันศาสนา คือ วัด และสถาบันการศึกษา คือโรงเรียน เป็นตัวเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองและวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกัน ถือเป็นผู้นำทั้งสามเสาหลักของสังคมไทย มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยใช้รูปแบบการศึกษา อบรม และพัฒนา เพื่อให้ประชาชนสามารถรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีการวางแผนร่วมกัน ออกแบบแผนการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน โดยแต่ละส่วนร่วมมือกันพัฒนาและช่วยเหลือเกื้อกูลกันสนับสนุนการค้าขาย วัดก็ให้สถานที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกันและให้องค์ความรู้และเปิดให้ชาวบ้านได้จัดให้มีตลาดเพื่อแลกเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน ด้านโรงเรียนก็นำงานฝีมือประดิษฐ์ของนักเรียนมาเปิดขาย เป็นต้น (พระวัณณยา ลูติสัมปันโน, 2560)

ยุทธ จีนาและ รมิตา จีนา (2560) ได้ศึกษา บวรสันติสุข : รูปแบบการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรมค่านิยม 12 ประการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ เสนอแนวคิด ตลอดจนวิธีดำเนินการในการมีส่วนร่วมของพลังบวร เพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรมและค่านิยม 12 ประการ ภายใต้โครงการบวรสันติสุข กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน คณะครูนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่สา ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการ โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร การสนทนาแบบกลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวคิด ทฤษฎีของการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางศาสนา พุทธโดยคณะสงฆ์ตำบลแม่สา ซึ่งมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับโลกในปัจจุบัน อันเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้เกิดโครงการบวรสันติสุขขึ้น โดยบูรณาการอาศัยพลังบวรของชุมชน 2) กระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของพลังบวร ในการผลักดันสนับสนุนให้เกิดค่านิยม 12 ประการในโครงการบวรสันติสุข ด้วยการประสานความร่วมมือจากทุกองค์การเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามหน้าที่ของตนเอง 3) หลักในการดำเนินการสนับสนุนผลักดันคุณธรรมค่านิยม 12 ประการของโครงการ ใช้หลัก 5 บ. คือ 1) บำเพ็ญ 2) บารมีของผู้นำท้องถิ่น 3) บูรณาการความสัมพันธ์ 4) บวรชนสนทนา และ 5) บริหารอย่างยั่งยืน โดยสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชนอื่นๆนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมค่านิยม 12 ประการ ส่งเสริมและผลักดันให้พลังบวร เป็นศูนย์กลางของการสร้างคุณธรรมของชุมชนอย่างมั่นคง ยั่งยืน (ยุทธ จีนา และรมิตา จีนา, 2560)

เอกสิทธิ์ คล้ายแดง (2560) ได้ศึกษา การนำนโยบายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) มาใช้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรณีศึกษา : ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป้าประสงค์ของการศึกษา คือ ค้นคว้ารูปแบบกระบวนการการนำนโยบายขับเคลื่อนชุมชนด้วยพลังบวร มาใช้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรณีศึกษา : ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ตลอดจนแนวทางพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยใช้วิธีวิจัย

เอกสารและวิจัยสนาม ในส่วนของการวิจัยสนามเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้กรอบแนวคิดของ Van Horn and Van Meter ในเรื่องตัวแบบสหองค์การ ซึ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์การที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในปัจจัยทั้ง 8 ด้าน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านมาตรฐานนโยบาย การนำนโยบายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) มาใช้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งและส่งผลดีต่อชุมชนมากยิ่งขึ้น 2) ด้านทรัพยากรนโยบาย ปัจจุบันงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐยังไม่เพียงพอ เพราะเป็นเพียงค่าบริหารจัดการศูนย์บุคลากรผู้สอนยังขาดบุคลากรในการสอน ขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอนที่จูงใจเด็ก 3) ด้านการสื่อข้อความ มีการประชาสัมพันธ์ให้รับทราบนโยบายอยู่เสมอ โดยได้มีการจัดประชุมประจำปีต่อเนื่องทุกปีมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยพัฒนางาน 4) ด้านการบังคับใช้กฎหมาย ปัจจุบันมีระเบียบและประกาศ ในการวางมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์และมีการจัดตั้งปฏิญญาร่วมกับชุมชน 5) ด้านคุณลักษณะของหน่วยงานปฏิบัติงาน เรื่องความพร้อมของสถานที่เรียนไม่ใช่เรื่องสำคัญสามารถดำเนินการเรียนการสอนสอนตามบริบทพื้นที่ 6) ด้านเงื่อนไขของการเมือง ผู้บริหารของกระทรวงวัฒนธรรมให้ความสำคัญต่อภาคคณะสงฆ์ให้ความเมตตาสนับสนุน ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในศูนย์มีการเลี้ยงอาหารกลางวันและฝึกสอนด้านอาชีพ 7) ด้านเงื่อนไขของสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อนำหลักบวรมาใช้พัฒนาจะเป็นรากฐานของสังคมไทยที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้นำหลักธรรมมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 8) ด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน พลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) กับการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นสิ่งที่ดีเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สังคมได้รับรู้รับทราบ 2) ขาดแคลนบุคลากรในการสอน 3) ปัจจุบันนักเรียน ไม่ค่อยสนใจรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม และขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย 4) ประชาชนเข้าวัดน้อยลงและขาดการมีส่วนร่วม และ 5) หน่วยงานภาครัฐยังดูแลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่ทั่วถึง

และไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไว้ดังนี้ 1) ควรบูรณาการการเรียนการสอนแบบที่สอนน้อง 2) ภาครัฐควรส่งเสริมในด้านการประชาสัมพันธ์ 3) ควรส่งเสริมให้เด็กเยาวชนเข้าวัด เรียนรู้ เรื่องพิธีกรรม ศาสนพิธี และมารยาทชาวพุทธที่ดีเบื้องต้น 4) ควรเตรียมความพร้อมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอนาคตเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ และ 5) ควรพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย (เอกสิทธิ์ คล้ายแดง, 2560)

หทัยชนก คะตะสมบุรณ์ (2560) ได้ศึกษา “องค์ความรู้ของชุมชนในการจัดการตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านเนินกลาง หมู่ 2 ตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ของชุมชนในการจัดการตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านเนินกลาง หมู่ 2 ตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

ผลการศึกษาพบว่า องค์ความรู้ของชุมชนในการจัดการตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเนินกลางนั้น ชุมชนได้นำวิถีธรรมชาติ และวิถีชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในทุกระดับทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน และระดับชุมชนโดยในระดับบุคคลได้ดำเนินกิจกรรม การปรับเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิต การปลูกจิตสำนึกตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้อย่างตนเอง จัดทำแผนชีวิตเพื่อการพัฒนาตนเอง การจัดทำบัญชีครัวเรือน และการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการออมโดยเริ่มต้นจากระดับครัวเรือน มีกิจกรรมการลดรายจ่ายของครัวเรือน กิจกรรมเพิ่มรายได้ เช่น การลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร ด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพที่ทำได้เองแล้วยังไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้เกิดขึ้นกระบวนการส่งเสริมโดยแกนนำของชุมชนได้เข้ารับการอบรมทบทวน เพิ่มพูนความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในกิจกรรมเป็นประจำมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน ระหว่างครัวเรือน ที่มีกิจกรรมอาชีพคล้ายกัน การศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานกิจกรรมในชุมชน อาทิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ของหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งทุกกลุ่มในชุมชนบ้านเนินกลาง มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของชุมชนและการจัดอันดับความสำคัญของปัญหาในชุมชน อีกทั้งมีการวางแผนเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม

และสอดคล้องกับบริบทของชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อการจัดการตนเองของชุมชน โดยประยุกต์ใช้องค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียง (หทัยชนก คະตะสมบุรณ์, 2560)

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (2559) ได้จัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564) โดยได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 ให้ดำเนินการจัดทำร่างแผนแม่บทฯ ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชน และกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์จากภาคส่วนต่าง ๆ ใน 4 ภาคทั่วประเทศ เพื่อให้แผนแม่บทฯ มีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการนำไปสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ยึดหลักการภารกิจและการมีส่วนร่วม รวมถึงเพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิด สร้างสรรค์เป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินการ ตลอดจนได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุมระยะเวลา ตั้งแต่ปี 2559-2564 ซึ่งรวมถึงแผน 1 ปี 6 เดือนของรัฐบาลไว้ด้วย โดยจะใช้ 4 ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน ได้แก่ 1) วางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย 2) สร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพและ 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม และ 4) ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

เมื่อคณะอนุกรรมการจัดทำแผนแม่บทฯ ได้จัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงเสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติพิจารณา ซึ่งมีมติเห็นชอบให้กระทรวงวัฒนธรรมนำเสนอคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความสมดุลทั้งทางวัตถุและจิตใจ ทำให้ประเทศชาติและประชาชนมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติและรายงานผลต่อคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติและรายงานต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผล คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้ หน่วยงานระดับกระทรวงและระดับจังหวัดดำเนินการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมและแผนปฏิบัติการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2564 ของแต่ละหน่วยงาน พร้อมก็นำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปบรรจุไว้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปีของหน่วยงานด้วย ทั้งนี้ แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 - 2564) มีเจตนารมณ์คือการสนับสนุนให้คนไทย ชุมชน หน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ นำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่มาเป็นข้อปฏิบัติหลักสำหรับสังคมคุณธรรม ดังต่อไปนี้

1) การยึดและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาของแต่ละศาสนา โดยนำหลักธรรมทางศาสนาเกี่ยวกับการสอนให้เป็นคนซื่อตรง มีวินัย เสียสละ และความพอเพียง มาบูรณาการกับการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เพราะ “ธรรมะ” ที่ทุก ศาสนาสอนล้วนแต่เป็นสิ่งที่สร้างให้คน “คิดดี” ทั้งสิ้น เมื่อเป็นคนคิดดีก็จะพูดดีและทำดี ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคม จึงส่งผลให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

2) การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักพอประมาณ และการคำนึงถึงความมีเหตุผลโดยยึดหลักทางสายกลาง แนวคิดนี้เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนด้วยความรู้คู่คุณธรรม มีความอดทน อดกลั้น อดออม ดำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตอาศัยรากฐานจากการดำเนินชีวิตในอดีตมาปรับใช้และมีมุมมองบริบทของโลกในการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ โดยสามารถนำพาตนเองอยู่รอดจากสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างยั่งยืนซึ่งถือได้ว่าเป็นปรัชญา ทฤษฎีที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นองค์ความรู้ของประชาชนทั่วไปในการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ สมควรแก่ฐานะและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อย่างเป็นระบบ

3) การดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยอันดี อาทิ “วัฒนธรรม” คือ รูปแบบของการดำเนินตนของประชาชนที่ได้รับการสืบสาน ต่อยอด เป็นมรดกจากคนรุ่นเก่า ทั้งด้านการปฏิบัติ ภูมิปัญญา ตลอดจนศิลปะวัฒนธรรม คุณธรรม โดยสื่อสารออกมาเป็นรูปธรรม อาทิ คำพูด การแต่งตัว ศิลปะ อากัปกิริยาและในแบบนามธรรม อาทิ ค่านิยม ทัศนคติ ซึ่งทั้งสองรูปแบบนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบชิด (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

กระทรวงวัฒนธรรม (2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักแนวคิด ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง” การผลักดัน ดำเนินการโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร เป็นนโยบายอันสำคัญซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยกระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดแผนกลยุทธ์และรูปแบบการปฏิบัติการ เพื่อสร้างคนดี ชุมชนมีคุณธรรมที่ดี องค์กรที่ดีมีคุณธรรม โดยการนำหลักศาสนาของแต่ละศาสนามาเป็นหลักในการยึดถือปฏิบัติ สร้างการเคารพศรัทธาใน 3 สถาบันหลักของชาติ ตลอดจนการเรียนรู้ สืบสาน ต่อยอดทุนทางด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งขับเคลื่อน เหนียวแน่น สร้างรายได้ เกิดความสามัคคี สามีคี เกิดค่านิยมอันดีงามในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพของทุก ๆ องค์กรในชาติได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน

หลักการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวรเพื่อให้เกิด “ชุมชนที่มีคุณธรรม สู่สังคมที่มีคุณธรรม” ครอบคลุมทุกพื้นที่ ด้วยแนวทางสำคัญ คือ การบูรณาการความร่วมมือของพลังบวร อันเป็นแกนนำของการขับเคลื่อนชุมชนสู่การเป็นสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม อย่างเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืน ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการประสานพลังจากองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อร่วมเชิดชูสามสถาบันหลักของชาติด้วยการยึดมั่นในข้อปฏิบัติหลัก 3 ประการ ดังนี้

1) ยึดมั่นตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ คนในชุมชนมีหลักธรรมทางศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เมื่อคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนเคารพนับถือปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนก็จะลดลงหรือหมดไป

2) น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตไปด้วยความมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง รู้จักพอประมาณและคำนึงถึงความมีเหตุผล

3) สืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม คนในชุมชนมีความจงรักภักดี เคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความรัก ความภาคภูมิใจ ร่วมกันอนุรักษ์สืบสานวิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของไทย

การดำเนินการตามแนวทางของกระทรวงวัฒนธรรม ที่ได้กำหนดขึ้นโดยดำเนินการ ดังนี้ 1) ค้นหาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน 2) นำพลังบวร (บ้าน /วัด ศาสนสถาน /โรงเรียน /ราชการ) หรือ พลังประชารัฐ ขับเคลื่อนการดำเนินงานชุมชนคุณธรรม 3) ใช้ทฤษฎีระเบิดจากข้างในคนในชุมชนสมัครใจและเข้าใจที่จะสร้างสรรค์ให้เป็นชุมชนคุณธรรม 4) สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์พึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง ร่วมมือร่วมใจกันสืบสานต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน 5) ประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการขับเคลื่อนชุมชน 6) สร้างความตระหนักและกระตุ้นสนับสนุนคนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา ประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีพตลอดจนส่งเสริมให้คนในชุมชนรักและหวงแหนประเพณี วิถีถิ่นวิถีไทยรวมถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม 7) สนับสนุนคนในชุมชนนำทุนทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางทรัพยากร สิ่งแวดล้อมเสริมสร้างรายได้แก่ชุมชน 8) ขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมโดยใช้หลักการสร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้

ดังนั้น เมื่อผ่านกระบวนการในการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมกระทั่งชุมชนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นชุมชนคุณธรรมที่คนในชุมชนยึดมั่นตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต นำมาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาคุณภาพชีวิตและยังร่วมกันสืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และภาคภูมิใจต่อวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนและประเทศ

สุพิชญา บุญคำและวิจิตรา ศรีสอน (2559) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 373 ราย ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ LSD

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จำนวน 4 ด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามแผนอยู่ในระดับมากที่สุด การมีส่วนร่วมของประชาชนในผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจแก้ปัญหา วางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (สุพิชญา บุญคำ และและวิจิตรา ศรีสอน, 2559)

จารุพงศ์ เรืองสุวรรณและคณะ (2556) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การนำนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวไปปฏิบัติในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) นโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว 2) การนำนโยบายการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่สีเขียวไปปฏิบัติ 3) วิธีการและรูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่สีเขียว การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งรูปแบบการวิจัยออกเป็น 2 อย่าง คือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 27 ชุมชนในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 150,286 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน ซึ่งคำนวณได้จากการเปิดตารางของเครซีมอแกนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) สถิติที่ใช้ในการ

วิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ บุคคลที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมจำนวนทั้งสิ้น 39 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยการแปลความ การตีความและวิเคราะห์ความ ผลการวิจัย พบว่า

1. นโยบายการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียวจะต้องมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันเสมอระหว่างนโยบายสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลและนโยบายสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร โดยนโยบายสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในเชิงกว้าง มองสภาพปัญหาในลักษณะของการบูรณาการมากกว่าที่จะมุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ในขณะที่นโยบายสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครมีลักษณะเฉพาะเจาะจงในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านพื้นที่สีเขียวได้ดีกว่า

2. การนำนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวไปปฏิบัติ จะต้องกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานให้กับฝ่ายที่รับผิดชอบแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน พร้อมกันนั้น ผู้บริหารเขตต้องกำชับดูแลเอาใจใส่ ให้การสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินการให้มีความเหมาะสม เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกระดับและปรับทัศนคติของบุคลากรภายในหน่วยงานให้เกิดความมุ่งมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเท เสียสละเพื่อขับเคลื่อนนโยบายพื้นที่สีเขียวให้บรรลุเป้าหมายเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

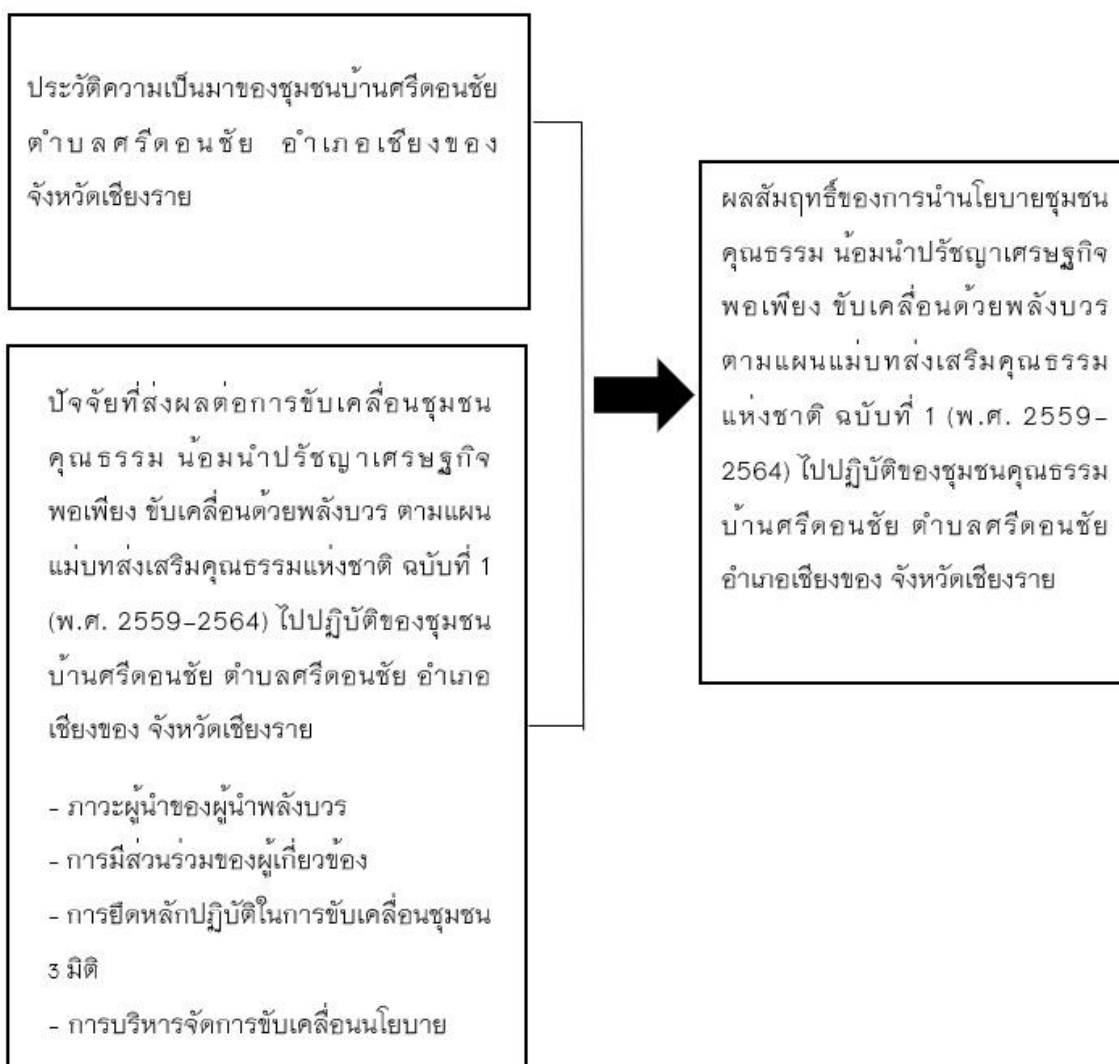
3. วิธีการและรูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียว เป็นวิธีการสำคัญของสำนักงานเขตบางกะปิที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่สีเขียวภายในเขต โดยได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการในลักษณะพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ พื้นที่เขียวนันทนาการ พื้นที่สีเขียวส่วนบุคคล พื้นที่สีเขียวสาธารณูปการ พื้นที่สีเขียวสถาบันและพื้นที่สีเขียวศาสนสถาน เป็นต้น พื้นที่สีเขียวเหล่านี้จะมีรูปแบบการพัฒนาแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่สีเขียวเหล่านี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งนันทนาการและแหล่งศิลปะการผังเมือง (จารุวงศ์ เรื่องสุวรรณ และคณะ, 2556)

ประสงค์ ศิริโกคา (2552) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรภาค 2 การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรภาค 2 โดยทำการเปรียบเทียบระดับของผลสัมฤทธิ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแบ่งตามปัจจัยภูมิหลัง และศึกษาสิ่งที่ส่งผลสัมฤทธิ์ผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งศึกษาจากข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรภาค 2 จำนวน 430 นาย ในการตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษามีดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรภาค 2 อยู่ในระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติคือ เวลาในการรับราชการ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา สมรรถนะและประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รายได้ทั้งตนเองและคู่ครอง จำนวนสมาชิกของครอบครัว จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจในที่ปฏิบัติงาน เป้าประสงค์ของนโยบาย รูปแบบขององค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เมื่อทำการพิจารณาการพบว่า สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรภาค 2 ที่สำคัญที่สุดคือ รายได้ต่อเดือนของตำรวจ ที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน (ประสงค์ ศิริโกคา, 2552)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564) ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยพัฒนาจากตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การของวเรเดซ จันทรศร (2554) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ได้ดังนี้



ภาพ 10 กรอบแนวคิดการศึกษา

ที่มา: พัฒนาจากตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กรของวรเดช จันทรศร (2554)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) กรณีศึกษา:ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นของการศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญและมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วนจึงได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ต้องการศึกษาที่ครบถ้วน

จากนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย เอกสารแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางประกอบในการศึกษา โดยมีหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ
5. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่เป็นผู้กำกับดูแลและมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในการเป็นผู้ที่จะให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงจาก ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำด้านศาสนา ผู้นำด้านการศึกษาและปราชญ์ชาวบ้าน ตามหลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) รวมจำนวน 12 รูป/คน เพื่อนำมาตอบโจทย์งานวิจัยนี้ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารท้องถิ่น

- | | |
|------------------------------|------------|
| 1) นายกเทศมนตรีตำบลศรีดอนชัย | จำนวน 1 คน |
|------------------------------|------------|

1.2 ผู้นำ “บ” บ้าน/ชุมชน

- | | |
|--|------------|
| 1) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านศรีดอนชัย | จำนวน 1 คน |
| 2) ประธานศูนย์เรียนรู้ผ้าทอไทลื้อ | จำนวน 1 คน |
| 3) ประธานศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อ | จำนวน 1 คน |
| 4) ประธานชุมชนท่องเที่ยวไทลื้อ | จำนวน 1 คน |
| 5) ประธานศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น | จำนวน 3 คน |

1.3 ผู้นำ “ว” วัด/ศาสนสถาน

- | | |
|---------------------------------|-------------|
| 1) เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย | จำนวน 1 รูป |
|---------------------------------|-------------|

1.4 ผู้นำ “ร” โรงเรียน/ด้านการศึกษา

- | | |
|-------------------------------------|------------|
| 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านศรีดอนชัย | จำนวน 1 คน |
|-------------------------------------|------------|

1.5 ปราชญ์ชาวบ้าน

- | | |
|--------------------------------|------------|
| 1) ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านศรีดอนชัย | จำนวน 2 คน |
|--------------------------------|------------|

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กำหนดไว้ โดยการกำหนดประเด็นคำถามเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open – ended Questionnaire) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในฐานะที่ท่านเหล่านั้นเป็นผู้สร้างความเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำด้านศาสนา ผู้นำด้านการศึกษาและปราชญ์ชาวบ้าน ตามหลัก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) รวมจำนวน 12 รูป/คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้ร่างชุดคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์

2.1.2 ขอคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบชุดคำถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกปรับแก้ไขข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.3 นำชุดคำถามแบบสัมภาษณ์เสนอให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.4 นำชุดคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 แบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ การสัมภาษณ์จะเป็นประเด็นคำถามเป็นลักษณะปลายเปิดและการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายของชุมชน

บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน คุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลัง บวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) ในการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเป็นเกณฑ์ในการเลือก จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ เทศบาลตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และนักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ผู้ประสานงานอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 ท่าน

4. การเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการศึกษาครั้งนี้ การจัดเก็บข้อมูลจะดำเนินการโดยผู้วิจัยจัดเก็บด้วยตนเองผู้วิจัยใช้ **ข้อมูลปฐมภูมิ** ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ **ข้อมูลทุติยภูมิ** ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บทความ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้รับจากกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา รวมถึงบทความจากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยยื่นเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา

4.2 ผู้วิจัยขอหนังสือส่งจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.3 ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำด้านศาสนา ผู้นำด้านการศึกษาและปราชญ์ชาวบ้านตามหลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้ประเด็นคำถามตามที่กำหนดไว้ ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มจากการแนะนำตนเอง แนะนำวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และหลีกเลี่ยงคำถามที่ไม่เหมาะสมหรือคำถามที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยผู้สัมภาษณ์จะเริ่มการสนทนาจากคำถามที่กำหนดไว้พร้อมทำการบันทึกคำตอบทั้งหมดลงในแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจะสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดที่จะนำไปสู่ประเด็นการศึกษาและให้อิสระกับผู้ถูกสัมภาษณ์ในการตอบคำถามมากที่สุด

4.5 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คำถามที่ใช้เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติของชุมชนบ้านศรีดอนชัยตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

4.5.1 ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยติดต่อโดยตรงทางโทรศัพท์ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้ให้การสัมภาษณ์ เพื่อชี้แจงแนะนำเบื้องต้นก่อนที่จะมีการทำหนังสือขออนุญาตจากทางคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา พร้อมแบบสัมภาษณ์ที่จะตามไปภายหลังและดำเนินการนัดหมายวัน เวลา ที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญพร้อมกันนั้น ผู้วิจัยตั้งคำถามประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จัดเตรียมอุปกรณ์รวมถึงศึกษาคู่มือการใช้เครื่องบันทึกเสียงตลอดจน อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ให้มีความพร้อม สมบูรณ์ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

4.5.2 ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการพูดคุยสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลพร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูปในระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อผู้วิจัยนำไปใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะแจ้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ทราบว่าจะมีข้อมูลต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียงในช่วงนั้น

4.6 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารเฉพาะในส่วนที่มีการเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและข้อมูลที่ได้รับการกล่าวถึงในการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถจำแนกเอกสารที่ศึกษามีดังนี้ 1) นโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร และ 2) แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

4.7 รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) (อลงกตแพน สนิท, 2557) ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการบรรยายเชิงพรรณนาโดยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง โดยเปรียบเทียบจากการฟังบันทึกเทปซ้ำตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมจัดระบบให้เป็นหมวดหมู่ นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาสรุปหาใจความสำคัญโดยตีความหมายและแยกแยะข้อมูลที่มีความหมายเดียวกันอยู่ในแนวเรื่องเดียวกัน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษาและอธิบายความเชื่อมโยงภายใต้วิธีการที่สำคัญซึ่งประยุกต์ใช้แนวทาง 7 ขั้นตอนของ (Moustakas, 1994) ดังนี้

5.1 การถอดความข้อมูล (Data Transcribing) ด้วยการอ่านและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

5.2 การจัดการข้อมูล (Data Managing) โดยบันทึกแนวทางการดำเนินงาน ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะลงในคอมพิวเตอร์ จัดหมวดหมู่ของคำตอบแบบคร่าว ๆ ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้และส่วนข้อมูลที่ยังไม่มีหมวดหมู่ที่ชัดเจนหรือมีความหมายไม่ชัดเจนจะถูกบันทึกแยกไว้ก่อนเพื่อการทำทำความเข้าใจในขั้นตอนต่อไป

5.3 การอ่านและการบันทึก (Reading and Memorandum) ในขั้นตอนนี้เป็นการอ่านทบทวนข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับการบันทึกไว้ในไฟล์ด้วย

5.4 การอธิบาย (Describing) เป็นขั้นตอนที่นำกรอบแนวคิดในการศึกษามาช่วยในการอธิบายแนวทางการดำเนินงาน ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยกรอบแนวคิดจะช่วยให้เห็นความเกี่ยวข้องกันมากยิ่งขึ้น

5.5 การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Classifying) นำข้อมูล ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาจัดเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน โดยพิจารณาจัดเป็นหมวดหมู่ตามมิติตัวแปรตามของการศึกษา

5.6 การตีความหมายข้อมูล (Interpreting) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เขียนบรรยายถึงประเด็นที่สอดคล้องต่อแนวทางการดำเนินงาน/การขับเคลื่อนนโยบาย ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้ความเข้าใจของผู้วิจัย จากนั้นได้นำข้อมูลมาแปรผลนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิจัยทราบ เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา

5.7 การตรวจสอบแบบสามเส้า ในขั้นแรก ผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่าได้ข้อมูลที่เพียงพอแล้วหรือไม่ ข้อมูลดังกล่าวที่ได้นั้นสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วหรือไม่หากผู้วิจัยพบว่าข้อมูลนั้นไม่ตรงกัน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบอีกครั้งว่าข้อมูลแท้จริงเป็นอย่างไรซึ่งผู้วิจัยได้เลือกการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบในการศึกษานี้ (เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2558)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น 3 กลุ่มตามหลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) จำนวน 12 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน 3) ผู้นำด้านศาสนา จำนวน 3 รูป 4) ผู้นำด้านการศึกษา จำนวน 1 คน และ 5) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน เพื่อมุ่งศึกษาถึงประเด็นสำคัญอันนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 12 รูป/คน ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยสามารถสรุปได้ว่า หมู่บ้านศรีดอนชัย ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยเป็นหมู่บ้านที่ชนชาติพันธุ์เผ่าไทลื้ออาศัยอยู่ เดิมชาวไทลื้อในหมู่บ้านศรีดอนชัยนั้นมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่แคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีนตอนใต้ ต่อมาการทำมาหากินเริ่มฝืดเคืองเพราะมีประชากรเพิ่มขึ้นแต่ทรัพยากรลดลง จนมาถึงประมาณปีพุทธศักราช 1428 ได้มีการอพยพโดยการนำของพญาแก้วออกจากเมืองอูเหนือไปยังดอยหลักคำที่ตั้งอยู่ในเขต

ประเทศจีนและประเทศลาว โดยชาวไทลื้อได้พักพิงอาศัยอยู่ในที่ดังกล่าวเป็นเวลาประมาณ 1 ปีต่อมาในปีพุทธศักราช 2429 ได้ทำการอพยพข้ามแม่น้ำโขงมาอาศัยอยู่ที่บริเวณริมแม่น้ำโขง (อำเภอเชียงของในปัจจุบัน) ต่อมาย้ายมาอยู่ที่บ้านใหม่ทุ่งหมด ตำบลสถาน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน และแยกย้ายกันไปอยู่ที่ต่าง ๆ แบ่งออกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มแรกไปตั้งบ้านเรือนอยู่ริมห้วยเมียง (บ้านห้วยเมียง อำเภอเชียงของ ในปัจจุบัน) โดยการนำของพญาหงส์คำ และพญาจันตะคาด กลุ่มที่สอง เดินทางกลับไปตั้งถิ่นฐานที่ประเทศลาวบริเวณบ้านโป่ง และบ้านท่าฟ้า นำโดยพญาผัดดี และกลุ่มที่สามไปอยู่ที่บ้านท่าข้าม ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่นเมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นกำนันเสนา วงศ์ชัย อดีตกำนันม่วงยายได้พาลูกบ้านอพยพไปทำมาหากินและตั้งบ้านเรือนอยู่ตามหัวไร่ปลายนาริมหมู่บ้านศรีชัยมงคล ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ ในครั้งแรกเริ่มมีบ้านเพียง 8 หลังคาเรือน ต่อมามีคนอพยพมาจากบ้านก่อนตั้งประเทศลาวมาสมทบ ในปีพุทธศักราช 2496 ชาวบ้านท่าข้ามจำนวนหนึ่งได้ย้ายจากบ้านไร่ปลายนามาสร้างบ้านอยู่ตามแนวพหุโยธินระหว่างอำเภอเทิง-อำเภอเชียงของและในอีก 5 ปีต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศพื้นที่ดังกล่าวจัดตั้งเป็นหมู่บ้านศรีดอนชัยในปัจจุบันนั่นเองโดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายทองดี วงศ์ชัย สาเหตุที่เรียกบ้านศรีดอนชัยเพราะที่ตั้งดังกล่าวเป็นที่ดอนและมีต้นโพธิ์มาก (ภาษาพื้นบ้านเรียกต้นโพธิ์ว่าต้นสหลี) และเพิ่มความเป็นสิริมงคลด้วยคำว่า “ชัย” จึงรวมกันเป็น “บ้านศรีดอนชัย” ดังเช่นปัจจุบัน โดยชุมชนบ้านศรีดอนชัยยังคงรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรมตามแบบฉบับของตน โดยมีศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณีพิธีกรรม ภาษาไทลื้อ การแต่งกาย อาหาร ความเชื่อ จารีตโบราณ การประกอบสัมมาชีพ เช่นการทอผ้าไทลื้อ การจักสาน และอาคารภูมิสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอัตลักษณ์แบบดั้งเดิมตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงรักษา สืบสาน ต่อยอดมาจวบจนถึงปัจจุบัน

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคนไทลื้อศรีดอนชัยนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน แต่เดิมนั้นชาวไทลื้อตั้งถิ่นฐานอยู่ที่แคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน แต่ต่อมาทำมาหากินลำบากจึงได้พากันอพยพข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่ที่บ้านใหม่ทุ่งหมด ตำบลสถาน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และแยกย้ายกันไปอยู่ที่ต่าง ๆ เมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นกำนันเสนา วงศ์ชัย ได้พาชาวบ้านอพยพไปทำมาหากินและตั้งบ้านเรือนอยู่ตามหัวไร่ปลายนาริมหมู่บ้านศรีชัยมงคล ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ ซึ่งภายหลังกระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านศรีดอนชัยในปัจจุบัน”

และซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชาวบ้านศรีดอนชัย เป็นชาติพันธุ์ไทลื้อที่สืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทลื้อดั้งเดิมที่มาจากสิบสองปันนา ประเทศจีน ต่อมาได้พากันย้ายถิ่นฐานข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ตรงแถวตำบลสถาน และได้แยกย้ายกันไปอยู่เวียงแก่นบ้าง บางส่วนก็ปักหลักอยู่ที่ฝ่ง สปป.ลาว และบางส่วนก็มาอยู่ที่บ้านศรีดอนชัย ในปัจจุบัน”

นโยบายชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) เกิดขึ้นจากการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 - 2564) เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 ซึ่งเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของไทยที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพและคุณธรรม สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและนโยบายรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ทั้งทางวัตถุและจิตใจและการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับชุมชน อำเภอ จังหวัดและระดับประเทศเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม มุ่งสู่สังคมคุณธรรม โดยเฉพาะการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนาอีกทั้งการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยอันดีงาม

กระทรวงวัฒนธรรมได้สนองนโยบายของรัฐบาล โดยดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในทุกระดับตามยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 - 2564) สร้างคนดี สังคมดี เสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้ทุกคน ทุกครอบครัว ทุกชุมชน ทุกองค์กรและทุกหน่วยงานมีคุณธรรม กล่าวคือมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีคุณธรรมตามหลักศาสนา มีความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และจิตอาสา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติและดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามและนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ภายใต้แนวทาง “สืบสาน รักษา ต่อยอด และปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยหลักธรรมาภิบาลตลอดจนการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับประชาชนและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยน่านโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัดดำเนินการโดยใช้กลไกพลังบวรและกลไกประชารัฐ สร้างความเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาในลักษณะการระเบิดจากข้างในโดยให้คนในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ตามกระบวนการสร้างชุมชน

คุณธรรมและเกณฑ์ตัวชี้วัด 9 ขั้นตอน ตั้งแต่การประกาศเจตนารมณ์ ข้อตกลงร่วมกันที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม การกำหนดเป้าหมายคุณธรรม ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ จัดทำแผนส่งเสริมและพัฒนาชุมชน การปฏิบัติตามแผน ทบทวนปรับปรุงแผน ยกย่องบุคคลทำความดีมีคุณธรรม ประเมินความสำเร็จของแผนและเพิ่มเติมกิจกรรมในมิติต่าง ๆ เกิดองค์ความรู้ขยายผลสู่ชุมชนอื่น มีชุมชนคุณธรรมระดับส่งเสริมคุณธรรมระดับคุณธรรมและระดับคุณธรรมต้นแบบ มากกว่า 22,000 ชุมชน เมืองดีกรคุณธรรม 12,984 องค์กร อำเภอ 878 อำเภอ และจังหวัด 76 จังหวัด (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2562) ผลจากการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนคุณธรรมที่คนในชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์ เกิดชุมชนอยู่ดีมีสุขเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบของกระทรวงวัฒนธรรม

เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี บรรลุเป้าหมายกระทรวงวัฒนธรรม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของ “บวร” เพื่อความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยให้ชุมชนคุณธรรมเป็นพื้นที่เป้าหมายและเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของทุกหน่วยงาน มีคณะทำงานขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนด้วยพลังบวร เป็นแกนกลางในการประสานการดำเนินงานและกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ให้ประชาชนทุกระดับ มีสำนึกรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม รู้รักสามัคคี เสียสละ และกตัญญูรู้คุณ มีความเข้าใจและเข้าถึงโครงการต่างๆของรัฐบาลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เกิดกิจกรรม สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้หมุนเวียน ในระดับเศรษฐกิจฐานรากและนำเสนอคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ครั้งที่ 1/2562 เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562 โดยคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอและให้กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของ “บวร” (บ้าน-ชุมชน/วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน-ส่วนราชการ) แก่ทุกภาคส่วนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากสถานที่ดังกล่าวในการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยอาจปรับเปลี่ยนแนวทางดังกล่าวให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท/สถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน และให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการสำรวจความพร้อมของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำสาธารณะ ทางลาดคนพิการ/ผู้สูงอายุ และดำเนินการจัดหาหรือปรับปรุงให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการขยายผลการขับเคลื่อนแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของ “บวร” ต่อไป

การดำเนินงานตามแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของ “บวร” เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับกระทรวง ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับชุมชน โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมระดับจังหวัด คณะทำงานส่งเสริมคุณธรรมระดับอำเภอ และคณะทำงานขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนด้วยพลัง “บวร” เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและกระจายข่าวสารที่ถูกต้อง ผ่านช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ หอกระจายข่าว เสียงตามสาย ที่ประชุมหมู่บ้าน วัด/ศาสนสถาน หน้าเสาธง สื่อการเรียนรู้ด้านดิจิทัล ห้องประชุม สถานีวิทยุของท้องถิ่น ทางสื่อสังคม หรือ Social media เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ สนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งร่วมกันพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติ สู่สังคมคุณธรรมที่มีความรักสามัคคี มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้รับมอบนโยบายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมให้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติให้แก่ชุมชนในจังหวัด ซึ่งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ให้การสนับสนุนการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย อย่างเป็นรูปธรรม โดยชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีความโดดเด่น 3 ด้าน กล่าวคือ 1) ศาสนา มีวัดท่าข้ามศรีดอนชัย เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ 2) สมาชิกในชุมชนดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ พัฒนาชุมชน จัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และ 3) ชุมชนได้ส่งเสริมให้เยาวชน ผู้สูงอายุ รวมกลุ่มสืบสานรักษางานศิลปวัฒนธรรมไทยลื้อ มีภูมิปัญญา/ปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ทุกภาคส่วนรวมกันเป็นพลัง บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน ได้ร่วมแรงร่วมใจกันขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดความรัก สามัคคี ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีความสุข พัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน”

ชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) บ้านศรีดอนชัย เกิดจากความต้องของคนในชุมชนในการหาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด การพนัน และสุรา การส่งเสริมให้มีรายได้ของคนในชุมชน รวมถึงปัญหาด้านคุณธรรมศีลธรรม ตลอดจนความต้องการที่จะ

สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ชนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมไทลื้อที่ดิงามของชุมชนให้แก่
นักท่องเที่ยวและพัฒนาต่อยอดไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีหน่วยงานองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายเป็นผู้สนับสนุนให้ชุมชนบ้านศรี
ดอนชัยดำเนินการขับเคลื่อนการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.
2559-2564) ไปปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนผ่านกระบวนการต่าง ๆ ของชุมชนใน
การดำเนินกิจกรรมทั้งจาก ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำด้านศาสนา ผู้นำด้านการศึกษาและ
ปราชญ์ชาวบ้าน รวมกันเป็นพลัง “บวร” ในการขับเคลื่อนชุมชนบ้านศรีดอนชัยไปสู่ผลสัมฤทธิ์
ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติ

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่
20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ในอดีตชาวไทลื้อบ้านศรีดอนชัยได้ประกอบอาชีพทำการเกษตร จักสาน ทอผ้าเลี้ยงดู
ตนเองและครอบครัว เพราะการผลิตปัจจัยสี่ในการดำรงชีพจะทำภายในครัวเรือนหรือใน
หมู่บ้านเป็นหลัก ดังนั้นครอบครัวที่ทำการเกษตร จักสานและผู้หญิงที่สามารถทอผ้าไทลื้อได้
คุณภาพจะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ส่งผลให้ครอบครัวไทลื้อนั้นมีอาหารและเครื่องนุ่งห่ม
สำหรับอุปโภค บริโภคได้ อีกทั้งวิถีชีวิตของชาวไทลื้อนั้นมีความเรียบง่าย ยามว่างพวกกลุ่ม
ผู้ชายก็ทำการจักสาน ผู้หญิงก็ทอผ้าจึงมีค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารและเครื่องแต่งกายเครื่องใช้
สอยในครัวเรือนน้อยและเมื่อผู้นำชุมชนได้นำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เข้ามาเป็นแนวทางใน
การดำรงชีวิตของชาวไทลื้อศรีดอนชัยซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านมีรายได้ มีอาชีพและมีการดำเนิน
ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้การดำเนินชีวิตของชาวไทลื้อซึ่งปกตินั้นมีวิถีชีวิตที่
ใกล้ชิดธรรมชาติและมีความเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ในธรรมชาติ ยิ่งกลับมาสนใจดูแลรักษา
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมและวิถีวัฒนธรรมไทลื้อมาก
ยิ่งขึ้น”

และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อ
วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ปัจจุบันจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงทำให้ชาวไทลื้อต้องหา
รายได้เพิ่มเติมมาใช้จ่ายในครัวเรือน วิถีชีวิตจึงมีการเปลี่ยนแปลงไป ภายหลังจากชุมชนบ้านศรี
ดอนชัยเข้าร่วมในการรับนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มาเป็นแนวทางการดำรงชีวิต ทำให้สถานะ
ด้านการดำรงชีพของคนในชุมชนดีขึ้น เช่น การทอผ้าไทลื้อ จากเดิมเป็นการปักเพื่อนุ่มกัน
ในครอบครัวได้แปรเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์ในการสร้างรายได้ ซึ่งจากการทอผ้าไทลื้อทำให้

ครัวเรือนหลายครัวเรือนมีอาชีพ มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว เมื่อผู้ทอดผ้ามีรายได้มากขึ้นจะสามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายใช้สอยของครัวเรือน เช่น ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ค่าเทอม ค่าอุปกรณ์การเรียนของลูกหลานรวมถึงเก็บไว้ทำบุญด้วย วิธีชีวิตชาวไทลื้อจึงมีความสุข ลูกหลานและคนรุ่นใหม่ได้เห็นถึงคุณค่าภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตไทลื้อของชุมชน ทำให้เงินทองหมุนเวียนอยู่ในครอบครัว ชุมชน อีกทั้งยังเป็นเป็นการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชาวไทลื้อด้วย”

และยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชาวบ้านไทลื้อศรีดอนชัย ส่วนใหญ่จะทำอาชีพเกษตรกรรมตามฤดูกาล ย่อมมีปัญหารายได้ไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย ดังนั้นการเป็นชุมชนชาวไทลื้อที่อพยพมาจากสิบสองปันนาเมื่อร้อยกว่าปีก่อน อีกทั้งยังคงรักษาภาษาและแต่งกายด้วยผ้าทอไทลื้อ ยึดมั่นวัฒนธรรมประเพณีอันโดดเด่นจากสิบสองปันนา ด้วยเหตุนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมที่สืบทอดกันยาวนาน สอดคล้องกับนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของรัฐบาลที่ผลักดันให้ชุมชนนำวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทลื้อมาเป็นจุดแข็งให้กับชุมชนและการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ทำให้ชุมชนบ้านศรีดอนชัยมีรายได้มากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่กระทรวงวัฒนธรรมและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ผลักดันให้ชุมชนเป็นต้นแบบการท่องเที่ยววัฒนธรรม และที่สำคัญทุนวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนคือ ต้นทุนนำไปสู่การทำท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เสริมขึ้นมาจุนเจือปากท้อง ลดความอึดอัดขัดสน ดังนั้น จึงมั่นใจว่า “เที่ยวศรีดอนชัย เหมือนได้ไปสิบสองปันนา อย่างแน่นอน”

และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ในปัจจุบัน มีปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้แก่ปัญหาหาเสพติด การพนัน และสุรา ซึ่งก่อนนี้ในการแก้ไขปัญหาจะต้องพึ่งหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อมีนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เกิดขึ้นและทางชุมชนได้รับนโยบายดังกล่าวมาปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน โดยการนำของเจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยและผู้นำชุมชน ตลอดจนส่วนราชการรวมกันเป็นพลังบวร รวมไปถึงนโยบายดังกล่าวยังส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้ มีความประหยัดพอเพียงและนำจุดแข็งของชุมชนคือ วัฒนธรรม ประเพณีไทลื้อ มาดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้ชุมชนอีกด้วย”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริม คุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ

ชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) บ้านศรีดอนชัยเกิดจากความต้องของชุมชนในการหาแนวทางแก้ไขปัญหารายได้ของครัวเรือนไม่เพียงพอ ปัญหาการลักขโมยปัญหาการพนันในชุมชน โดยมีเทศบาลตำบลศรีดอนชัยและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายเป็นผู้สนับสนุนให้ชุมชนดำเนินการขับเคลื่อนการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนผ่านกระบวนการต่าง ๆ ของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมทั้งจาก ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำด้านศาสนา ผู้นำด้านการศึกษาและปราชญ์ชาวบ้าน รวมกันเป็นพลัง “บวร” ในการขับเคลื่อนชุมชนบ้านศรีดอนชัยไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯไปปฏิบัติ

ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติของชุมชนคุณธรรมฯบ้านศรีดอนชัยนั้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่ามีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันโดยปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ผู้วิจัยสามารถเสนอได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำพลัง “บวร” (บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน) ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ทุกรูปแบบในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยพลังบวร ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปภาวะผู้นำพลัง “บวร” ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้ดังต่อไปนี้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน “บ”

การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายนั้น ประการหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากคือ การที่ผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำอีกทั้งยังได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้สัมผัสด้วยตัวเองจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของสมาชิกในชุมชน

บ้านศรีดอนชัย ในการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูล โดยภาวะของผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยที่สำคัญ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1) มีความยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและร่วมรักษา สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่การพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างของความพอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสา อันเป็นรากฐานในการสร้างคนดี คนเก่งและคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

2) ยึดถือแนวทางขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาล คือมีคณะทำงานประกอบด้วยผู้นำ บวร 3 ฝ่าย (ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย วัดท่าข้ามศรีดอนชัย โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย) โดยมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีหน่วยงานระดับท้องถิ่น ส่วนราชการระดับอำเภอและจังหวัดร่วมเป็นเครือข่ายให้การสนับสนุน

3) มีเป้าหมายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยที่ชัดเจนและสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้แก่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยทุกคนได้รับทราบในการจัดกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีโดยเน้นการบูรณาการกับทุกภาคส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ ปลอดภัย อบายมุขและสิ่งเสพติด ประกอบสัมมาอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตบนพื้นฐานของความ “พออยู่ พอกิน” เคารพตัญญูต่อบรรพชน เคารพผู้อาวุโส ร่วมแรงร่วมใจพัฒนาชุมชนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

4) เมื่อเริ่มแรกของการเข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ สมาชิกในชุมชนยังไม่เข้าใจว่าจะมีประโยชน์อย่างไร ผู้นำชุมชนได้ใช้ความพยายามอธิบายและลงมือปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยและยังเชิญชวนผู้มีความรู้ความสามารถร่วมเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ อีกทั้งผู้นำชุมชนบ้านศรีดอนชัยยังเป็นผู้มีความเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ให้การส่งเสริมสนับสนุนจนกระทั่งสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานในชุมชนเริ่มให้ความสนใจและได้ระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ประกาศเจตนารมณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ส่งผลให้ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยประสบผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ โดยได้รับรางวัลชุมชนคุณธรรมต้นแบบ หมู่บ้านรักษาศีล 5 และได้รับรางวัล 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบ ประจำปี 2564 ของประเทศไทยจากกระทรวงวัฒนธรรมจนได้รับการยอมรับจากชุมชนอื่น ๆ

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนบ้านศรีดอนชัยนั้น จุดเริ่มต้นนั้นเกิดขึ้นโดยตัวของผู้นำชุมชนที่มองเห็นประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากนโยบายดังกล่าวและเปิดใจรับนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ทั้งนี้ผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ก่อนสมาชิกในชุมชนและให้ความรู้ตลอดจน รูปแบบแนวทางในการปฏิบัติแก่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยในการวางแผนขับเคลื่อนนโยบายตลอดจนสิ่งที่จะได้รับจากนโยบายว่าชุมชนจะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการเข้าร่วมนโยบายนี้”

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ซึ่งให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย นั้นผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญมาก เพราะต้องเป็นผู้ชักชวนให้สมาชิกในชุมชน บ้านศรีดอนชัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายตลอดจนต้องระบุแผนดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายที่ชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงที่วางแผนไว้ดำเนินการไปด้วยดี ไม่ติดขัดและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกรายหนึ่ง ซึ่งให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย คือ ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งของผู้นำชุมชนบ้านศรีดอนชัยซึ่งได้พยายามตั้งใจในการสร้างกระบวนการรับรู้ให้สมาชิกในชุมชนบ้านศรีดอนชัยจนเกิดการยอมรับ ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ตลอดจนการวางแผนการดำเนินงานและการขับเคลื่อนนโยบายอย่างต่อเนื่อง ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำพาชุมชนเกิดความสุขและสิ่งสำคัญที่สุดคือการเกิดความยั่งยืน”

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น มีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติและภาวะผู้นำที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ คือ ผู้นำชุมชนต้องมีความยึดมั่นในหลักการ 3 ประการเพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้แก่ หลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อของชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการนำมาสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

1.2 ภาวะผู้นำทางศาสนา “ว”

เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย เป็นผู้นำเชิงสัญลักษณ์ทางคุณธรรมและจริยธรรม หลายกิจกรรมเกิดขึ้นได้เนื่องจากการได้รับความร่วมมือจากเจ้าอาวาส นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยก็เช่นกัน เนื่องจากเป็นนโยบายที่ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้นำพลังบวรทั้ง 3 ที่เกี่ยวข้องกัน คือ บ้าน วัด และโรงเรียน ร่วมกันขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสู่ผลสัมฤทธิ์ของนโยบาย ดังนั้น เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยจึงเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมในอันที่จะขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ให้ประสบผลสัมฤทธิ์ในที่สุด ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1) เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ร่วมกับผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการพลัง “บวร” ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้มีจุดยืนด้านการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การอนุรักษ์วัฒนธรรม การสืบสานภูมิปัญญาไทลื้อ รู้คุณค่าวัฒนธรรมและการประกอบสัมมาชีพด้วยการพัฒนาเกษตรกรรมและประกาศเจตนารมณ์ในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยกำหนดเจตนารมณ์ร่วมกับสมาชิกในชุมชนและผู้นำพลังบวรที่จะดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยและของท้องถิ่น เพื่อให้เป็นชุมชนรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีความรัก ความสามัคคี เสียสละ รู้จักแบ่งปันซึ่งกันและกัน มีความตระหนักในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ด้วยการนำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีการสืบสานการอนุรักษ์และต่อยอดโดยให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ดีงามทั้งวิถีการดำเนินชีวิตแบบไทลื้อที่ดีงาม ศิลปะวัฒนธรรมตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นและน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง

2) เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยตลอดจนพระภิกษุในวัดทุกรูปล้วนเป็นนักพัฒนาและผู้นำทางจิตใจของคนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ทั้งยังเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการประสานประโยชน์ บริหารการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างเป็นระบบและเชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันประกาศเจตนารมณ์

ในการที่จะส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้น้อมนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ “มั่นคง” เคารพศรัทธาในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอย่าง “มั่งคั่ง” แบบพออยู่ พอกิน สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยสืบให้ดำรงอยู่ต่อไปอย่าง “ยั่งยืน” และร่วมพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้เป็นรูปธรรมอย่างดียิ่งและมีความพร้อมจะถ่ายทอดองค์ความรู้จากการพัฒนาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจ

3) เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยร่วมกับคณะทำงานพลัง “บวร” ประกาศเจตนารมณ์ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งปัญหาที่อยากแก้ คือ ปัญหาการลักขโมย ปัญหาสุรา ยาเสพติด ปัญหาการพนันและปัญหาการทะเลาะวิวาท เป้าหมายความดีที่อยากทำ คือ ต้องการให้ชุมชนปลอดอาชญากรรม ลดปัญหาการทะเลาะวิวาทและลดละเลิกการพนันและยาเสพติด ตลอดจนการสร้างกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน โดยมีการวางแผนการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ร่วมกันตลอดจนในการดำเนินงานมีการบูรณาการกับทุกภาคส่วนสามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนดไว้ 3 มิติ ประกอบด้วยมิติทางศาสนา มิติของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยสืบที่ดั่งาม คนในชุมชนมีพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนลดลง เกิดการรวมกลุ่มสร้างอาชีพเพิ่มมากขึ้น

4) เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ใช้หลักการสร้างแรงจูงใจในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ด้วยการจัดวัดท่าข้ามศรีดอนชัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม โดยเริ่มต้นจัดกิจกรรมที่การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาไทยสืบดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่หวงแหน ทำให้ทุกคนในชุมชนเห็นในคุณค่าจึงให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นอย่างดี รวมถึงการประกาศเชิดชูยกย่องผู้ทำคุณงามความดีของชุมชน อีกทั้งยังร่วมกับสมาชิกในชุมชนจัดทำวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมมากกว่าการเที่ยวชมธรรมชาติที่สวยงาม นับเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่งสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้คนอยากมาเรียนรู้และมาเที่ยวชมได้มากยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ซึ่งให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ ไทยสืบบ้านศรีดอนชัย มีพระครูสุจิตตวรคุณ เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ในฐานะประธานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรไทยสืบบ้านศรีดอนชัย เป็นศูนย์กลางผลักดันขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม อีกทั้งท่านยังเป็นผู้ที่มี การเสริมแรงพลังบวกด้วยคุณธรรม สามีคดี พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสาและกตัญญูให้แก่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งด้วยตนเอง โดยไม่รบกวนหน่วยงานหรือองค์กร ภายนอกมาสนับสนุน ตลอดจนจนถึงให้คำปรึกษาแนะนำในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชน คุณธรรมฯ ให้แก่สมาชิกชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยทุกคน ทุกหลังคาเรือน”

และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ซึ่งให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ผู้นำพลัง ‘บวร’ ในส่วนของวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ท่านได้ให้ความร่วมมือกับ ทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานท้องถิ่นคือเทศบาลตำบลศรีดอนชัยรวมถึงหน่วยงาน ราชการอื่น ๆ ตลอดจนถึงโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย โดยปรึกษาหารือในการขับเคลื่อน นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยร่วมกันเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนนโยบายชุมชน คุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยประสบผลสัมฤทธิ์ และท่านยังมีเมตตาให้การสนับสนุนการ ขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ด้วยการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ของวัดท่าข้าม ศรีดอนชัยในการจัดกิจกรรมสำคัญของชุมชนด้วย”

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำของผู้นำทางศาสนาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น ได้แสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และความมี เมตตาต่อชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยท่านได้ให้ความร่วมมือประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายชุมชน คุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยจนเกิดผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ทั้งด้านสถานที่จัดกิจกรรมและการขับเคลื่อนอื่น ๆ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

1.3 ภาวะผู้นำของผู้นำสถานศึกษา “ร”

การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายนั้น ภาวะผู้นำของผู้นำสถานศึกษาคือผู้อำนวยการโรงเรียน ชุมชนบ้านศรีดอนชัยนั้น เป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยผู้นำสถานศึกษาของชุมชน คุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นเป็นผู้นำพลังบวรที่สำคัญในการร่วมขับเคลื่อนนโยบายชุมชน คุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยร่วมกับผู้นำบวรจากชุมชน และวัดท่าข้ามศรีดอนชัย และประสาน ความสำเร็จกับสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานราชการอื่น ๆ โดยภาวะผู้นำของผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยได้แสดงออกโดยการทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการศึกษาและนำพา ครูหรือบุคลากรทางการศึกษา นักเรียนรวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มาร่วมมือกันในการขับเคลื่อน

นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยจนเกิดผลสัมฤทธิ์ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ประสบผลสัมฤทธิ์จนได้รับรางวัล 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ‘ท่องเที่ยวชุมชน ยลวิถี’ ของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปี 2564 ได้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยที่ได้ให้ความสำคัญในการเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยท่านได้ทำหน้าที่ในการประสานงานและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมกับชุมชน ตลอดถึงดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยทางผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยได้ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมสืบสานงานประเพณี วัฒนธรรมไทลื้อของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างสม่ำเสมอ”

และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ผู้นำสถานศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยนั้นเป็นกำลังสำคัญในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในโรงเรียนได้เข้าถึงพระพุทธศาสนา และร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมไทลื้อกับชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างต่อเนื่อง หลายกิจกรรมสำเร็จลงได้เพราะได้รับความร่วมมือจากผู้นำสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย”

กล่าวโดยสรุป จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าภาวะผู้นำสถานศึกษาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นอย่างยิ่ง หากผู้นำสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญแล้ว การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยคงเป็นไปได้ยากและอาจเกิดผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้ผู้นำสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมและเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จึงสรุปได้ว่าภาวะผู้นำทั้งของชุมชน เจ้าอาวาส และผู้บริหารโรงเรียนตามหลัก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีความสำคัญมาก ซึ่งลักษณะเด่นของภาวะผู้นำของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น เป็นลักษณะผู้นำทางจิตวิญญาณ มีความไว้วางใจและได้รับการยอมรับจากชุมชน มีคุณธรรม คือมีสัจจะ ซื่อตรง กล้าหาญ อ่อนน้อม มีเมตตากรุณา เอาใจใส่เห็นอกเห็นใจ และมีความอดทนอดกลั้นต่ออุปสรรคตลอดถึงมองโลกในแง่ดีและมีความสุขกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การมีส่วนร่วมนับเป็นสิ่งสำคัญอีกประการในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวจึงจะประสบผลสัมฤทธิ์ อันประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายและเจ้าหน้าที่ภาครัฐอื่น ๆ ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยร่วมกับชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา และผู้นำทางการศึกษาตลอดจนสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยรูปแบบที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารของนโยบาย การมีส่วนร่วมในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจตลอดจนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบาย เป็นต้น ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

เจ้าหน้าที่รัฐในที่นี้หมายถึงเจ้าหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายตลอดจนหมายรวมถึงเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลศรีดอนชัยและเจ้าหน้าที่ภาครัฐจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยซึ่งเป็นผู้ดำเนินนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มาสู่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยและเป็นผู้ประสานความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ โดยเริ่มจากการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานขับเคลื่อนนโยบายซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานท้องถิ่น ชุมชน วัด และโรงเรียนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยซึ่งถ้ามีคณะกรรมการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายที่มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือเป้าหมายของนโยบายอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว การขับเคลื่อนนโยบายก็จะประสบผลสัมฤทธิ์โดยง่าย เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นคนของราชการจะมีส่วนช่วยได้อย่างมากในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เพราะถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่นก็จะสามารถประสานกับหน่วยงานในพื้นที่ได้ดีและร่วมกันกำหนดกิจกรรมพร้อมทั้งขับเคลื่อนนโยบายตลอดจนกิจกรรมในการขับเคลื่อนนโยบายไปด้วยกันกับหลาย ๆ ฝ่าย

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง
ที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“เจ้าหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายเข้ามาประสานงานกับ
ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ วัดท่าข้ามศรีดอนชัยและโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย
ตลอดจนเทศบาลตำบลศรีดอนชัย เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย
ชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนบ้านศรีดอนชัยและประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดกิจกรรมการ
ขับเคลื่อนนโยบายของชุมชน ขึ้นอยู่กับว่าชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยจะสามารถทำ
กิจกรรมใดได้บ้างโดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนและสามารถทำได้
เพื่อเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันของคนในชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้นำพลัง ‘บวร’ ของ
ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยประกอบด้วย ผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เจ้าอาวาส
วัดท่าข้ามศรีดอนชัยและผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย”

และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง
ที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“เทศบาลตำบลศรีดอนชัยนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบาย
ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยมีลักษณะการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาล
เช่น การนำเสนอรูปแบบการดำเนินนโยบายที่เป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน
คุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยและแนะนำชุมชนให้แก่ที่หน่วยงานที่เป็นเครือข่ายของเทศบาล
รวมถึงผู้นำพลังบวรของชุมชนอื่นตลอดจนการแนะนำองค์กรหรือหน่วยงานที่สามารถให้การ
สนับสนุนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยแก่ผู้นำพลังบวรของชุมชน รวมทั้งเป็นสื่อกลางใน
การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับชุมชน ตลอดจนสนับสนุนการ
ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้แก่
หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจด้วย”

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่
ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลศรีดอนชัยและเจ้าหน้าที่
ภาครัฐจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอน
ชัยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มี
ความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อน
นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยส่วนหนึ่งเกิดจากการประสานงานที่ดีของเจ้าหน้าที่
กระทรวงวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลศรีดอนชัยและ
เจ้าหน้าที่ภาครัฐจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

2.2 การมีส่วนร่วมของผู้นำพลัง “บวร” ของชุมชนคุณธรรม บ้านศรีดอนชัย

นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยแล้ว ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ การมีส่วนร่วมของผู้นำพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดย “บ้าน” คือ ผู้นำชุมชน ประธานชุมชนบ้านศรีดอนชัย ประธานกลุ่มอาชีพ ประชาชนชาวบ้าน ส่วน “วัด” คือ เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยและ “โรงเรียน” คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ซึ่งผู้นำพลังบวรของชุมชนได้ขับเคลื่อนการประสานงานเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและสามารถเข้าร่วมประชุมกับคณะทำงานได้ทุกครั้ง โดยสามารถสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย นับตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนโยบายไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและรับประโยชน์จากนโยบายตลอดจนการติดตามประเมินผลนโยบาย เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ในการมีส่วนร่วมของการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น แต่ละฝ่ายต่างก็มีส่วนร่วมด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการให้สถานที่ในการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งวัดท่าข้ามศรีดอนชัยเองก็มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น กิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อหรือการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยก็มีส่วนร่วมหลายอย่าง เช่น การนำนักเรียนร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา ออกพรรษา รวมถึงกิจกรรมประเพณีไทลื้อของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ส่วนของชุมชนก็เช่นกัน ทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ก็มาช่วยงานกันในกิจกรรมที่วัดจัดทำขึ้นด้วยกันตลอด”

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยและผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ต่างก็มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยด้วยกันอย่างแข็งแกร่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทุก ๆ กิจกรรมที่จัดขึ้น ผู้นำพลังบวรทั้ง 3 ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้คอยดูแลความเรียบร้อยในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนนโยบายของชุมชนและ

เป็นกำลังใจให้กับผู้ที่มาร่วมกิจกรรมการขับเคลื่อนนโยบายตลอดถึงเป็นที่ปรึกษาในการขับเคลื่อนนโยบายแก่ชุมชนมาโดยตลอด”

และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง
ที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนบ้านศรีดอนชัยแห่งนี้เป็นชุมชนคุณธรรมฯ มีการทำกิจกรรมร่วมระหว่างชุมชน วัดท่าข้ามศรีดอนชัยและโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย โดยการร่วมมือกันของผู้นำพลังบวรทั้ง 3 ฝ่าย ซึ่งคนในชุมชนมีความสุขมากที่ได้เห็นความร่วมมือระหว่างกัน ทำให้คนในชุมชนได้นำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มาปรับใช้ในการดำรงตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงามตามวัฒนธรรมไทลื้อและตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9”

ดังได้กล่าวในส่วนของภาวะผู้นำแล้วว่า กิจกรรมการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยไม่ว่าจะกิจกรรมใดก็ตามจะประสบผลสัมฤทธิ์ได้นั้นเกิดจากความร่วมมือและความมีภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยและผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยตามหลัก”บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำพลังบวรของชุมชนนั้นนอกจากจะเป็นการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยโดยตรงแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้ดำเนินงานอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการดำเนินงานการขับเคลื่อนนโยบายและสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย และผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยสามารถแสดงออกได้หลายทาง ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม การมอบหมายและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

2.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

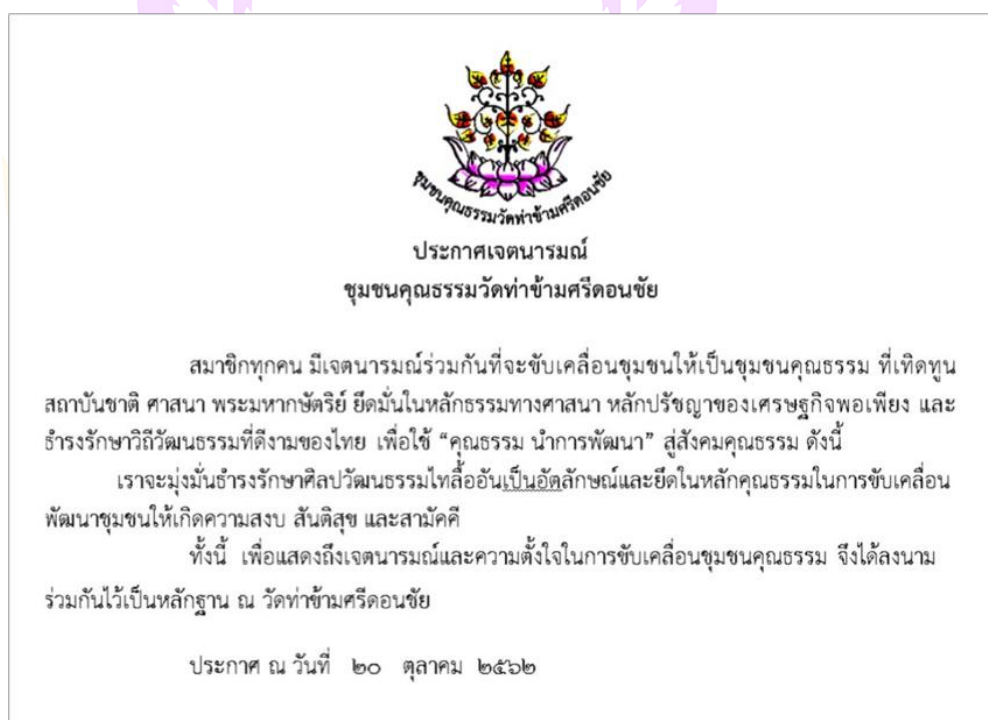
กลไกที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ดังนั้นในการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ ในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมที่สำคญคือ ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ซึ่งหากผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งก็จะง่ายในการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน ทั้งนี้ เพราะผู้นำชุมชนคือหัวใจสำคัญของชุมชนเป็นศูนย์รวมของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยและก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในที่สุด ซึ่งในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นได้ร่วมมือกันดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยตามกระบวนการ 9 ขั้นตอน และ

ยึดหลัก 3 ประการ คือ ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางศาสนา ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ดำรงวิถีวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมไทลื้อ โดยใช้ “พลังบวร” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่จะทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

2.3.1 ขั้นตอนที่ 1 สมาชิกในชุมชนบ้านศรีดอนชัยได้ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงหรือธรรมนูญร่วมกันที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม โดยได้กำหนดคำขวัญหมู่บ้าน ดังนี้

เชิญแอ่วบ้านลื้อ	แะซื้อผ้าทอ
เจ้าบ่อคูบ้าน	ตระการหนองรงค์
มั่นคงสามัคคี	ประเพณีดั้งาม
มาศรีดอนชัย	เหมือนได้ไปสิบสองปันนา

2.3.2 ขั้นตอนที่ 2 การประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงของชุมชนผู้นำชุมชนและคนในชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนร่วมกัน โดยได้ร่วมกันจัดทำทำธรรมนูญของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินชีวิตร่วมกันในชุมชน



ภาพ 11 ธรรมนูญชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2563

**ธรรมนูญ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย
อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย**

1) ราษฎรในชุมชนมีหน้าที่เข้าร่วมการประชุมประชาคมชุมชนเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยตัวแทนครัวเรือนละหนึ่งคน หากครัวเรือนใดไม่ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนกลางพัฒนาชุมชนครัวเรือนละ 50 บาทต่อครั้ง หรือถูกตัดสิทธิใดในชุมชนตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควร ยกเว้นมีเหตุจำเป็นไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ให้คณะกรรมการชุมชนพิจารณา ยกเว้นไม่ต้องจ่ายเงินสมทบ

2) ราษฎรในชุมชนมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนา สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ตามที่คณะกรรมการชุมชนร้องขออย่างน้อยตัวแทนครัวเรือน ละหนึ่งคน ครัวเรือนใดไม่ส่งตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนกลางพัฒนา ชุมชนครัวเรือนละ 100 บาท ต่อครั้งหรือถูกตัดสิทธิใด ๆ ในชุมชนตามที่คณะกรรมการชุมชน เห็นสมควร ยกเว้นมีเหตุความจำเป็นไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ให้คณะกรรมการชุมชน พิจารณายกเว้นไม่ต้องจ่ายเงินสมทบ

3) ราษฎรในชุมชนมีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินสาธารณะสมบัติส่วนรวม หากผู้ใดทำให้ทรัพย์สินสาธารณะสมบัติส่วนรวมชำรุดเสียหายหรือสูญหายต้องชดใช้ตามมูลค่า ของทรัพย์สินนั้นและต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนกลางพัฒนาชุมชนจำนวน 60,000 บาท หรือตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควร

4) ราษฎรในชุมชนมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์พระเป็นประมุข ห้ามซื้อสิทธิขายเสียงในหมู่บ้านหากผู้ใดฝ่าฝืนต้อง จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนกลางพัฒนาชุมชน จำนวน 604 บาทและให้ดำเนินการตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

5) ราษฎรในชุมชนมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับตามธรรมนูญชุมชนนี้ และต้องนำเงินสมทบเข้ากองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านตามที่กำหนดในธรรมนูญ หากผู้ใด ไม่จ่ายเงินสมทบตามที่กำหนดให้คณะกรรมการชุมชนลงมติตัดสิทธิความช่วยเหลือต่าง ๆ ในชุมชนตามที่เห็นสมควรและให้ดำเนินการตามกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง

**2.3.3 ขั้นตอนที่ 3 ร่วมกันสร้างกลยุทธิ์ในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ
บ้านศรีดอนชัย**

ผู้นำพลังบรรพทั้ง 3 (บ้าน วัด โรงเรียน) ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยร่วมกับสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ร่วมกันวางแผน สร้างกลยุทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยได้ร่วมกันประชุม

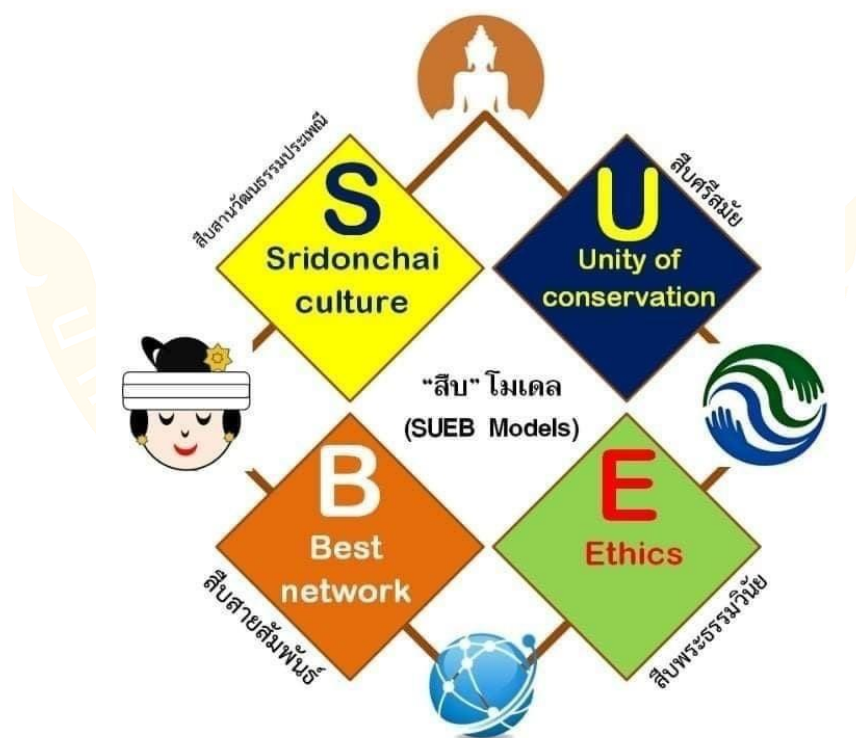
และกำหนดกลยุทธ์โดยได้ร่วมกันสร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ที่เรียกว่า SUEB MODEL หรือ “สี่ปโมเดล” มีรายละเอียดดังนี้

S Sridonchai Culture หรือสี่ปสานวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อของชุมชนมาเป็นพลังในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ชุมชนบ้านศรีดอนชัย

U Unity of Conservation หรือ สี่ปศรีสมัย การยึดถือประเพณีปฏิบัติตนในสิ่งดีและจัดการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน

E Ethics หรือ สี่ปพระธรรมวินัย การสืบสานพระพุทธศาสนาโดยการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

B Best Network หรือ สี่ปสายสัมพันธ์ โดยการสร้างความร่วมมือกันของสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานภายนอกเพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้ประสบผลสัมฤทธิ์



ภาพ 12 กลยุทธ์การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2563

2.3.4 ขั้นตอนที่ 4 สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ร่วมกันกำหนดเป้าหมายปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ โดยเข้าร่วมประชุม ทำประชาคมและเสนอปัญหาและวิธีการแก้ไข ตลอดจนร่วมกันทำข้อตกลงร่วมกันในเบื้องต้น

2.3.5 ขั้นตอนที่ 5 สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ โดยผู้นำพลังบวรและสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำตามความต้องการของคนในชุมชน ดังนี้

ตาราง 2 แผนพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมของชุมชน เกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

รายการปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ	ชื่อโครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
1. ปัญหาหลัก ขโมย	การจัดเวรยาม ในหมู่บ้าน	รักษาความสงบ เรียบร้อยใน ชุมชน	ประชาชนในชุมชน จำนวน 1,390 คน	ตลอดทั้งปี	ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน
2. ปัญหา เสพติด	การอบรมให้ ความรู้เกี่ยวกับ โทษของยาเสพ ติด	เฝ้าระวังและ ปราบปรามยา เสพติด	ประชาชนในชุมชน จำนวน 1,390 คน	พ.ค.-ก.ย.	ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน
3. ปัญหา การเล่น การพนัน/ ปัญหาดื่ม เหล้า/เสพสิ่ง มีนเมา	การงดเหล้า เข้าพรรษา	ครอบครัวใน ชุมชนมีความสุข	ประชาชนในชุมชน จำนวน 1,390 คน	ตลอดทั้งปี	ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน
4. ปัญหา ทะเลาะวิวาท	การให้ความรู้ ด้านกฎหมาย	ลดปัญหาการ ทะเลาะวิวาท	ประชาชนในชุมชน จำนวน 1,390 คน	ตลอดทั้งปี	ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน
5. การ รวมกลุ่มอาชีพ	กลุ่มสัมมาชีพ	ส่งเสริมและ สร้างอาชีพ	ประชาชนในชุมชน จำนวน 1,390 คน	ตลอดทั้งปี	ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2563

2.3.6 ขั้นตอนที่ 6 ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ การพิจารณาคัดเลือกของ 100 สุดยอดชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรต้นแบบ ทุกตัวชี้วัดอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นผลเป็นรูปธรรม โดย ได้รับรางวัล 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมฯต้นแบบ ประจำปี 2564

2.3.7 ขั้นตอนที่ 7 สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยร่วมกันการ สืบสาน เทศกาล ประเพณีและวัฒนธรรมหรือกิจกรรมสำคัญที่เป็นอัตลักษณ์ไทยของชุมชน

2.3.8 ขั้นตอนที่ 8 ผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนตามแผนพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้มีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของ ชุมชนและมีการส่งเสริมการทำความดีของชุมชนตามที่ระบุไว้ในแผนส่งเสริมคุณธรรมโดยมี ประชาชนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในการ ดำเนินการและกิจกรรมต่าง ๆ มีการประชุม / จัดเวทีประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อการ พัฒนาเป็นประจำสม่ำเสมอทุกเดือน

2.3.9 ขั้นตอนที่ 9 การบูรณาการจากหน่วยงานภายนอกจากภาครัฐและ เอกชน ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้มีการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงาน ภายนอกทั้งจากภาครัฐ และเอกชน อาทิ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย กรม ส่งเสริมวัฒนธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย ธนาคารออมสิน สำนักงานการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย สำนักงานเกษตรจังหวัด เชียงราย ที่ว่าการอำเภอเชียงของ เทศบาลตำบลศรีดอนชัย โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีดอนชัย ในการร่วมมือกันขับเคลื่อนนโยบายชุมชน คุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยจนประสบผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายมาปฏิบัติและส่งผลให้เป็น ชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบและได้รับรางวัล 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมฯ ประจำปี 2564 เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“การที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยทั้งผู้นำพลัง ‘บวร’ รวมถึงสมาชิก ในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกหลากหลายหน่วยงานใน การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย คือนิมิตหมายที่ดี

และนับเป็นความสำเร็จอย่างยิ่งของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เพราะท้ายที่สุดแล้วเป้าหมายของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ก็คือ การที่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีความสุขและปัญหาเชิงคุณธรรมของชุมชนลดลง คนในชุมชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขไม่เป็นหนี้และสามารถพึ่งตนเองได้ตลอดถึงสามารถเป็นที่ศึกษาดูงานเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้”

และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นเริ่มจากผู้นำชุมชนได้ทำความเข้าใจนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ให้กับคนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เมื่อคนในชุมชนรู้ว่าจะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากนโยบายหรือเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากนโยบายและกิจกรรมที่กำหนดขึ้นนั้น คนในชุมชนจึงได้ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนนโยบายรวมถึงกิจกรรมที่กำหนดขึ้น ซึ่งยกตัวอย่างความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เช่น ได้ร่วมกันทำธรรมนูญหรือข้อตกลงร่วมกันตามนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เพื่อขับเคลื่อนการนำนโยบายดังกล่าวของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยไปปฏิบัติจนเกิดสัมฤทธิ์ รวมถึงการดำเนินการตามกลยุทธ์ ‘สี่โมเดล’ ที่ผู้นำพลังบวรและคนในชุมชนได้ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อขับเคลื่อนชุมชนบ้านศรีดอนชัยให้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของคนในชุมชนที่ต้องการแก้ไขปัญหาและความดีที่อยากทำของคนในชุมชน”

และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ผู้นำพลังบวรและประชาชนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น ทุกคนล้วนมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของชุมชนทั้งสิ้น โดยการจัดเวทีประชาคมพร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงของชุมชนร่วมกันโดยมีพระครูสุจิตตวรคุณเจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ในฐานะประธานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรไท่ลือบ้านศรีดอนชัยเป็นศูนย์กลางในการผลักดันขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมีผู้นำและกลุ่มต่าง ๆ ได้รวมพลังกันอย่างเข้มแข็ง”

จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยไม่จะเป็นการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาส ผู้อำนวยการโรงเรียนตลอดจนสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ล้วนแต่มีความสำคัญ

และเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพราะทุกส่วนงานล้วนมีความเกี่ยวข้องกันซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งการมีส่วนร่วมจะประกอบไปด้วยร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล

3. การยึดหลักกิจกรรมดำเนินงาน 3 มิติของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

3.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

การจัดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานในการขับเคลื่อนนโยบาย ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

3.1.1 หมู่บ้านรักษาศีล 5

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนให้ยึดมั่นถือมั่นในหลักของ “ศีลห้า” ด้วยการเตือนสติอบรมสมาชิกในชุมชนให้เลื่อมใส ศรัทธาในหลักธรรมของศีลห้าประการเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ก่อให้เกิดความสงบสุขโดยใช้หลักการร่วมคิด ร่วมทำ และตระหนักในตนเองเป็นสำคัญ (ระเบิดจากข้างใน) และจัดกิจกรรมร่วมกัน ด้วยการจูงใจให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันบำเพ็ญภาวนาในหลักธรรมของศีลห้า และตระหนักในคุณของธรรมะที่มีคุณอนันต์แก่ผู้ยึดถือและปฏิบัติ โดยมีวิถีดำเนินงานด้วยการทำข้อตกลงในแต่ละครอบครัวว่าจะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักของชาวพุทธที่พึงกระทำในเบื้องต้น คือ รักษาศีล 5 โดยให้วัด ผู้นำชุมชนเปิดรับสมัครประชาชน เข้าร่วมโครงการฯ และแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงรายเพื่อขึ้นทะเบียนเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล 5” มีประชาชนและนักเรียน เข้าร่วมโครงการมากกว่าร้อยละ 80 ด้วยผลจากการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่งผลทำให้คนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีความรัก ความสามัคคี ไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชน และเป็นชุมชนปลอดจากยาเสพติดแม้ในระยะต้นจะมีอุปสรรคอยู่บ้าง เช่น ความยากลำบากในการปรับพฤติกรรมของสมาชิกในรอบของศีลห้าครบทุกข้อในระยะแรกเริ่ม แต่ด้วยความเมตตาของเจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยและความร่วมมือของคณะกรรมการพลังบวรชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ร่วมกันติดตามผลพร้อมกับให้ขวัญกำลังใจแก่สมาชิกในชุมชนจึงทำให้เกิดวิธีการขับเคลื่อนแบบค่อยเป็นค่อยไปและสามารถปฏิบัติรักษาศีล 5 ได้อย่างดี

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยแทบทุกหลังคาเรือนได้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยเป็นการนำหลักธรรมศีล 5 ของพุทธศาสนามาใช้ใน

ชีวิตประจำวัน ซึ่งเมื่อได้รับเอาหลักธรรมศีล 5 รวมถึงนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มาใช้ในชุมชนแล้ว การดื่มสุรา ยาเสพติด หรือทะเลาะเบาะแว้งลดลงเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นว่าหลักศีล 5 และนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ สามารถแก้ไขปัญหาทางด้านศีลธรรมของชุมชนได้อย่างแท้จริง”

และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“เมื่อชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มาใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนจนปัญหาเชิงคุณธรรมลดลง ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นที่ประจักษ์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยประสบผลสัมฤทธิ์และได้รับรางวัลชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบ ทำให้ชุมชนอื่น ๆ สนใจที่จะมาศึกษาดูงานที่ชุมชนมากขึ้น”

3.1.2 การสืบสานพระพุทธศาสนา

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีวัดท่าข้ามศรีดอนชัยเป็นศูนย์รวมจิตใจของสมาชิกในชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ถือศีล 5 และปฏิบัติธรรมโดยการนำของเจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยซึ่งได้ระดมความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนเข้าไปช่วยจัดกิจกรรมปลูกฝังเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการทำบุญและจัดงานตามประเพณีไทลื้อ วันสำคัญทางพุทธศาสนาจัดงานประจำปีของวัดอย่างสม่ำเสมอเพื่อมุ่งให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีความรัก สามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับชาวบ้าน โดยผู้นำศาสนาและผู้สูงอายุในชุมชน ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างชักนำคนรุ่นใหม่เข้าหาศาสนาทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน สามารถถ่ายทอด รักษา สืบสานประเพณีไทลื้ออันดีงามความเชื่อสู่คนรุ่นใหม่ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเกิดความสุขสงบ ลดปัญหาทะเลาะวิวาท การพนัน ยาเสพติด การลักขโมย สร้างความปลอดภัยให้กับชุมชน

3.1.3 กิจกรรมวัดคือศูนย์กลางของชุมชน

วัดท่าข้ามศรีดอนชัยมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มของประชาชนเข้ามาร่วมพัฒนาและใช้ประโยชน์วัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอโดยจัดให้มีคณะกรรมการชุมชนคุณธรรมฯ ร่วมกันวางแผนและกำหนดกิจกรรม “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” โดยใช้วัดท่าข้ามศรีดอนชัยเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังเชิญชวนบุคคลสถาบันการศึกษา ส่วนราชการ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้

ชีวิตประจำวันอย่างเข้มแข็ง โดยมีกิจกรรมดำเนินงานที่โดดเด่น คือ ประเพณีปลูกฝ้ายมงคล จุลกฐิน ประเพณีดำหัวผู้สูงอายุ / ป่าเวณีปีใหม่ได้อื้อ เป็นต้น

ตาราง 3 กิจกรรมที่มีวัดท่าข้ามศรีดอนชัยเป็นศูนย์กลางดำเนินงาน

ลำดับ	เดือน	ชื่อเทศกาล ประเพณีและ วัฒนธรรมสำคัญที่เป็น อัตลักษณ์ของชุมชน	วัน/เดือน/ปี	สถานที่ดำเนินการ
1	มกราคม	ประเพณีตานข้าวใหม่	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
2	กุมภาพันธ์	ประเพณีตานธรรมหลวง	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
3	มีนาคม	บวชภาคฤดูร้อน อบรม พุทธทายาท	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
4	เมษายน	ประเพณีดำหัวผู้สูงอายุ/ ป่าเวณีปีใหม่ได้อื้อ	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
5	พฤษภาคม	ประเพณีปลูกฝ้ายมงคล จุลกฐินวาระที่ 1	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
6	มิถุนายน	ประเพณีแหกนาหว่านกล้า	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
7	กรกฎาคม	ประเพณีหล่อเทียน พรรษา/แห่เทียนพรรษา	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
8	สิงหาคม	ประเพณีกล่อมฝ้าย จุล กฐินวาระที่ 2	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
9	กันยายน	ประเพณีสลากภัต/ ทำบุญอุทิศแก่บรรพบุรุษ ประเพณีทำบุญออก	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
10	ตุลาคม	พรรษา/ตักบาตรเทโว โรหณะ	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
11	พฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทง บูชา ดอกไม้ไฟ	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย
12	ธันวาคม	สวดมนต์ข้ามปีวิถีได้อื้อ	ประจำปี	วัดท่าข้ามศรีดอนชัย

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2563

วัดท่าข้ามศรีดอนชัยยังมีความโดดเด่นด้วยศิลปะด้านพุทธศิลป์แบบสิบสองปันนา ลักษณะของตัวพระอุโบสถที่มีสถาปัตยกรรมที่มีความงดงามตระการตา แต่แฝงไว้ซึ่งพุทธคติสำหรับผู้พบเห็น ถือได้ว่าเป็นจุดแข็งที่สำคัญของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้ก่อเกิดรายได้ในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยและที่สำคัญยังช่วยรักษาสืบสานศาสนาและประเพณีไทลื้อของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้คงอยู่สืบไป

กล่าวโดยสรุป การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น ส่วนหนึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนอยู่แล้วอีกทั้งคนในชุมชนมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาการใช้สถานที่ของวัดในการจัดกิจกรรมและการรักษาศิลปะ 5 หรืออื่น ๆ ล้วนแต่มีต้นทุนเดิมอยู่แล้วดังนั้นเมื่อมีการส่งเสริมสนับสนุนจึงเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมได้อย่างราบรื่นไม่ติดขัดแต่อย่างใด

3.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นฐานในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ดังต่อไปนี้

3.2.1 กิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้นำพลัง “บวร” ตลอดจนสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้ร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมไทลื้อตามรอยศาสตร์พระราชฯ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (CPOT) มีการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ ตลอดจนส่งเสริมให้ปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษทุกครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายโดยการจัดสรรพื้นที่ป่าชุมชน 1ไร่ / 1ครัวเรือน และส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาในชุมชนมาเพิ่มรายได้ในครัวเรือน สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนที่สนใจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของครัวเรือนทั้งหมด รวมถึงชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีการรวมกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม ชม ช้อป ชิม และร่วมกิจกรรมผลิต อาทิ กลุ่มผ้า

ทอผ้าไหมสี จำนวน 10 กลุ่ม กลุ่มตุ๊กตาไหมสี กลุ่มผ้าปักไหมสี กลุ่มจักสาน กลุ่มขนมพื้นบ้าน กลุ่มโสมสเดย์ไหมสี กลุ่มผักปลอดสารพิษ ในด้านสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย สีสันสวยงามและคุณภาพสินค้ามีมาตรฐาน ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค มีตราสินค้าของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างชัดเจน เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพการจัดกิจกรรมโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว อีกทั้งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงประเด็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

3.3 หลักวิธีวัฒนธรรมไหมสีของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การจัดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ยึดหลักวิธีวัฒนธรรมไหมสีของชุมชนเป็นฐานในการขับเคลื่อน ดังต่อไปนี้

3.3.1 กิจกรรมสืบสานประเพณีวิถีไหมสี

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยร่วมกันกำหนดเป้าหมายปัญหาที่อยากแก้และความดีที่อยากทำ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีความโดดเด่นในหลาย ๆ ด้านทั้งด้านทั้งภาษาที่มีคำและสำเนียงที่ไพเราะ ภาษาถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของไหมสีเพราะคนไหมสีมีภาษาและตัวอักษรเขียนใช้เองมาอย่างยาวนาน โดยภาษาไหมสีที่ยังคงสืบทอดจนถึงปัจจุบันในชุมชนศรีดอนชัยคือภาษาตระกูลไท (ไต) และมีบางคำที่คล้ายภาษาเหนือจึงอาจเป็นไปได้ที่ภาษาเหนือน่าจะมีรากมาจากภาษาไหมสีดังปรากฏในแคว้นสิบสองปันนาของจีนในปัจจุบัน นอกจากภาษาที่เป็นเอกลักษณ์แล้ว ยังมีประเพณี พิธีกรรมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นและยังรักษาไว้ได้อย่างเข้มแข็งมาจนถึงปัจจุบัน อาทิ บวชลูกแก้ว ตานธรรม ตานก๋วยสลาก ตานเข้าพรรษา ออกพรรษา อ้องขวัญควาย แสกนา เลี้ยงผีเมือง เทวดาเฮือน (เทวดาเรือน) ผีหม้อหนึ่ง เตาไฟ ผิดผีสาว สืบชาติตาลวง กินแขก ประเพณีสงกรานต์ สุมาดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ และมีเทศกาลแต่ละเดือนใน 12 เดือนมีกิจกรรม ดังนี้ เดือนเจียง (เดือนอ้าย) ปอยขึ้นพระธาตุขึ้นเรือนใหม่ กินแขก (แต่งงาน) เดือนกรรม เข้ากรรม (อยู่ปริวาสกรรม) ตานข้าวใหม่ เดือนสาม เลี้ยงผีเมือง ปีใหม่ไตสี เดือนสี่ สืบชาติตาลวง บวชตุ้ กินแขก ขึ้นเฮือนใหม่ เดือนห้า ตานหมูข้าวน้อย ตานกองทรายพันกอง เดือนหก ปอยสงกรานต์ปีใหม่เดือนหก ปอยบอกไฟสิรวด (ขอฝนพระยาถน) กินแขก ขึ้นเฮือนใหม่ เดือนเจ็ด ปอยแรกนา (ปักเส้าแรกนาในนาบูชาขวัญข้าว) เดือนแปด ปอยพระบาท (บูชาชักผ้า รอยพระพุทธรบาท) เดือนเก้า ตานเข้าพรรษา ตานข้าวหยาดน้ำ ตานธรรม อุทิศส่วนกุศลไปหาญาติพี่น้องผู้มีพระคุณ

ที่ล่องลပ်ไปแล้ว เดือนสิบ ตานหมู่ข้าวผู้เฒ่าผู้แก่ เดือนสิบเอ็ด ปอยตานธรรมมหาปาง เดือนสิบสอง ปอยออกพรรษา ตานต้นแปก (ต้นเกี๊ยะ) จิกองไหล บอกไฟดอก

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เป็นชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลัง “บวร” และเป็นชุมชนที่รู้จักกันในนามของชุมชน “วิถีวัฒนธรรมไทลื้อ” ซึ่งเป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน อาทิ วิถีชีวิต เครื่องแต่งกาย อาหาร ภาษาพูด บ้านเรือน เป็นต้น จึงเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมเยือนชุมชนอยู่เสมออีกทั้งยังเป็นชุมชนที่ได้รับรางวัลและได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ทั้งในระดับตำบล อำเภอและจังหวัด อาทิ ชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP VILLAGE) ของกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย หมู่บ้านท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย หมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นต้น ที่สำคัญชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นชุมชนที่สมาชิกในชุมชนมีนิสัยใจคอไม่ชอบความรุนแรง รักสงบ รักความสะอาด เรียบร้อย รักสวยรักงาม จิตใจเยือกเย็นสุขุม ซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นขยันอดทน มีความหมั่นเพียร อ่อนน้อมถ่อมตนอ่อนหวาน เคารพนับถือพ่อแม่ ผู้มีอาวุโส ปู่ย่า ตาทวด บรรพบุรุษ จุดเด่นกับความภาคภูมิใจของชุมชนคุณธรรมบ้านศรีดอนชัย ความรักหมู่คณะและรักชาติกำเนิด มีเอกลักษณ์ทางภาษาและมีเอกลักษณ์การแต่งกายเป็นของตนเอง ความรักสงบ รู้รักสามัคคี มีเมตตา ซื่อสัตย์ มีความสันโดษ มัคน้อย ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3.3.2 กิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ในมิติของการถ่ายทอดสืบสานวิถีวัฒนธรรมไทลื้อที่เป็นรูปธรรม ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ส่งเสริมให้สถานศึกษาในชุมชนได้บรรจุสาระด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น เช่น การทอผ้าไทลื้อ การทำตุ๊กตาไทลื้อ การประกอบอาหารแบบไทลื้อ เป็นต้น โดยได้สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในการฝึกอบรมให้แก่ความรู้แก่ผู้สนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อเพื่อการพัฒนาอาชีพของตนให้เหมาะสมกับยุคสมัยให้มากยิ่งขึ้น

3.3.3 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บวร On Tour) ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ผู้นำพลัง “บวร” ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ตลอดจนหน่วยงานราชการและสมาชิกของชุมชนในพื้นที่ ได้ตระหนักถึงการดำรงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นชนไทลื้อ จึงได้มีการอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมของชาวไทลื้อ รวมทั้งจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความจงรักภักดีทั้ง 3 สถาบัน ในวันสำคัญต่าง ๆ ของชาติ มีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและของประเทศอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บวร On Tour) ด้วยการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมไทลื้อของชุมชน ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เช่นศูนย์เรียนรู้ผ้าทอไทลื้อและพิพิธภัณฑ์ “ลื้อลายคำ” ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมเครื่องมืออุปกรณ์การทอผ้าไทลื้อโบราณประเภทต่าง ๆ มาจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โดยได้รับความร่วมมือจากคุณสุรียา วงศ์ชัย เจ้าของพิพิธภัณฑ์ตลอดจนความร่วมมือจากโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยและวัดท่าข้ามศรีดอนชัยสนับสนุนจัดให้มีการแสดงในโอกาสสำคัญและงานประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่องทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในการมาเยือนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ดังคำขวัญของชุมชนที่ว่า “มาเที่ยวศรีดอนชัย เหมือนได้ไปลิบสองปันนา”

การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ โดยยึดหลักวัฒนธรรมไทลื้อของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นฐานในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ส่งผลให้ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสามารถขับเคลื่อนนโยบายและประสบผลสัมฤทธิ์ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะว่าชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้นำจุดแข็งของชุมชนมาส่งเสริมและร่วมกันดำเนินการทำให้เกิดกิจกรรมหลากหลายขึ้นในชุมชน และยังสามารถขยายกิจกรรมเป็นชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การยึดหลักกิจกรรมดำเนินการทั้ง 3 มิติ ไม่ว่าจะเป็นการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการยึดถือวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อของชุมชนอย่างเหนียวแน่นนั้นช่วยให้ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสามารถขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีแรงผลักดันร่วมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าชุมชนมีจุดเด่นในด้านใดหรือชุมชนจะใช้หลักกิจกรรมทั้ง 3 มิติมาดำเนินการทั้งหมดก็ได้ อย่างไรก็ตาม ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ใช้หลักกิจกรรมทั้ง 3 มิติในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายเนื่องจากมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนภายใต้หลักกิจกรรมทั้ง 3 มิติคือทั้งจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวัฒนธรรมประเพณีไทลื้ออันดีงาม

4. การบริหารจัดการการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ในการบริหารการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ภายหลังจากผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถกำหนดแบ่งการบริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยออกเป็น 3 ด้านหลักคือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต / ผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมีผลการรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

4.1 ด้านปัจจัยนำเข้า

ในด้านปัจจัยนำเข้า แบ่งออกเป็นด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ด้านหลักการและวิธีการขับเคลื่อนนโยบาย และด้านการติดตามประเมินผลนโยบาย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564)

นโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) เป็นนโยบายในการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติสู่สังคมคุณธรรมที่มีความรักสามัคคี มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนของรัฐบาล โดยใช้กิจกรรมของนโยบายเป็นแนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้กลไก “บวร” ในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการกระจายข้อมูลข่าวสารของทางรัฐบาลสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง รวมถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการร่วมกันพัฒนาชุมชนและส่งเสริมให้คนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดั่งงามมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เป็นนโยบายของรัฐบาลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 ซึ่งมีมติให้ประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ซึ่งเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของไทย ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กันไป เมื่อผู้นำพลังบวรของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำมาแจ้งให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ทราบถึงรายละเอียดและเป้าหมายของนโยบาย รวมถึงผลดีที่จะได้รับจากการขับเคลื่อนนโยบาย เมื่อสมาชิกทางชุมชนได้นำนโยบายนี้มาขับเคลื่อนในชุมชนทำให้ทราบว่านโยบายนี้เป็นนโยบายที่ดีมีความชัดเจนและสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ตลอดจนผลจากการนำนโยบายนี้มาปฏิบัติโดยกระบวนการขับเคลื่อนโดยชุมชนและพลังบวร ส่งผลในทางบวกแก่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นอย่างยิ่ง”

จึงกล่าวได้ว่าการมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ที่ชัดเจนและสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงและส่งผลดีต่อชุมชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างแท้จริง

4.1.2 ด้านหลักการและวิธีขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

หลักการสำคัญ ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย คือ การขับเคลื่อนนโยบายตามหลักการสำคัญ 3 มิติ ได้แก่ ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยึดหลักวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่ดิงาม ซึ่งการนำคติธรรมคำสอนและแนวทางปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาส่งผลให้สมาชิกของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา ชุมชนมีความสุขสงบ โดยไม่มีอบายมุข ปลอดภัยจากปัญหาหลักขโมย ไม่มีปัญหาทะเลาะวิวาท ชุมชนปลอดภัยปลอดภัย ไม่มีปัญหาการพนัน เป็นต้น ทั้งนี้ สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยยังได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเสียสละ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ทิ้งกัน พึ่งพาอาศัยกันเอง ประกอบสัมมาชีพ สร้างรายได้ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีการรวมกลุ่มกันพัฒนาอาชีพ ให้การช่วยเหลือกันตลอดจนสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ร่วมกันสืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทลื้อที่ดิงาม สืบสานวัฒนธรรมที่ดิงาม ประเพณีท้องถิ่น สร้างสินค้าและบริการที่ดี เช่น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทลื้อ ไหมสเดยไทลื้อและอาหารไทลื้อ เป็นต้น

สอดคล้องคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น มีจุดเน้นไปที่สิ่งที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีความเข้มแข็งอยู่เดิมแล้วและส่งเสริมให้ชุมชนนำวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่มีอยู่เดิมมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับชุมชนโดยรวม โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาเป็นหลักและส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อของชุมชน ตลอดถึงสร้างสรรค์ให้เกิดอาชีพขึ้นในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่มีปัญหาด้านหนี้สิน ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ชุมชนเกิดความสุขสงบในที่สุด”

หลักและวิธีการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีความชัดเจนทั้งด้านการขับเคลื่อน คือ ยึดหลักการจัดกิจกรรม 3 มิติ คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักวัฒนธรรม

ประเพณีไทลื้อที่ดิงามของชุมชน รวมถึงด้านบุคลากรหรือคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 3 ส่วนคือ บ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) การที่กระบวนการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายมีความชัดเจนทั้งด้านบุคลากรหรือคณะทำงานและกิจกรรมที่กำหนดจึง ส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างรวดเร็ว

4.1.3 ด้านการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ในการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยการนำของผู้นำพลัง “บวร” ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ทั้งนี้เพื่อทบทวน ปรับปรุงแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้มีคุณภาพและสามารถบรรลุผลได้จริง ในการติดตามประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญคือการทำที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสามารถช่วยเหลือตัวเอง ด้านใดได้บ้าง ปัญหาของชุมชนได้รับการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร จากนั้นต้องขยายผลการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาหลักธรรมทางศาสนา มาเป็นหลักดำเนินชีวิตของคนในชุมชนหรือการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และการส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมไทลื้ออันดิงามของชุมชนเอง

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นจะมีคณะกรรมการจากกระทรวงวัฒนธรรมคอยติดตามประเมินผลอย่างไรก็ตาม ทางชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเองก็ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนเพื่อคอยติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อให้ทราบว่าเมื่อนานโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มาปฏิบัติแล้วเกิดผลอย่างไรต่อชุมชน”

และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เพื่อทบทวน ปรับปรุง รับทราบข้อปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนให้มีคุณภาพและบรรลุผลเป็นประจำทุกเดือน โดยผสานความร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งในส่วนของผู้นำพลัง ‘บวร’ ตลอดจนสมาชิกในชุมชนทุกคน”

การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น เป็นการคอยตรวจสอบความบกพร่องและทราบปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ซึ่งการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ซึ่งสะท้อนการบูรณาการความร่วมมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและชุมชนด้วยกันและสามารถที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่

4.1.4 ด้านกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ

บ้านศรีดอนชัย

ในด้านกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถแบ่งออกเป็นด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการและด้านการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้รับทราบนั้นทำให้การขับเคลื่อนชุมชนเป็นไปโดยง่ายยิ่งขึ้นและได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยในกิจกรรมการขับเคลื่อนชุมชนที่จัดขึ้นให้ประสบผลสัมฤทธิ์ในที่สุด จุดเริ่มต้นของเผยแพร่หรือการประชาสัมพันธ์นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ที่ดีของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีพื้นฐานอยู่ที่ชุมชนมีกิจกรรมที่น่าสนใจอย่างต่อเนื่องส่งผลทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย การเผยแพร่หรือการประชาสัมพันธ์ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีหลายช่องทาง ทั้งจากสื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ ซึ่งชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยโดยการนำของผู้นำพลังบวรได้ทำหน้าที่กระจายข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลสู่ประชาชนในชุมชนโดยได้ดำเนินการทำหน้าที่กระจายข้อมูลข่าวสารของผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ 3 ช่องทาง คือ 1) ช่องทางเสียงตามสายในหมู่บ้าน 2) การประชุม / พบปะหารือกันในชุมชน และ 3) ช่องทางแอปพลิเคชัน ไลน์ (Application Line) ซึ่งส่งผลให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยที่ได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของรัฐบาล สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยล้วนได้รับข่าวสารจากจังหวัด จากกระทรวงวัฒนธรรม จากรัฐบาลที่ถูกต้องและทันสมัย อีกทั้งผู้นำพลังบวรของชุมชนยังเผยแพร่ผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ไปสู่ชุมชนอื่น ๆ เช่น การทำแผนพับประชาสัมพันธ์ ช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (You tube) เป็นต้น ส่งผลให้ชุมชนอื่นสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวหรือเข้ามาศึกษาดูงานของชุมชน

สอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญมากในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ซึ่งผู้นำพลังบวรได้ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางทุก ๆ ช่องทาง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง เสียงตามสายและช่องทางออนไลน์อันมีผลให้สมาชิกในชุมชน ตลอดจนชุมชนและผู้สนใจ สามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างกว้างขวางและทำให้มีผู้จิตศรัทธาเข้าร่วมกิจกรรมการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยที่จัดอย่างบูรณาการได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

สอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ผู้นำพลัง ‘บวร’ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้มีการมีการติดตามรับรู้ ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ตลอดจนจนถึงเรื่องราวและข่าวสารใหม่ ๆ ของบ้านเมือง และได้กระจายข้อมูลข่าวสารการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ผ่านการประกาศเสียงตามสายภายในชุมชนหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง โดยประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางไลน์ เฟซบุ๊ก และประกาศเสียงตามสายภายในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงทุกเช้าในเวลา 07.00 น. ที่ครอบคลุมพื้นที่ 165 ครัวเรือน (ประชากร 527 คน) และมีการประชุมร่วมกันเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งคณะทำงานขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ จะจัดขึ้นทุกวันที่ 1 ของเดือน เพื่อติดตามผล ทบทวน รับฟังปัญหา ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นพร้อมร่วมกันหาทางแก้ไข สอบถาม สารทุกข์สุขดิบของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ตลอดจนสอบถามความต้องการความช่วยเหลือ ฯลฯ”

4.1.5 ด้านคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น คณะกรรมการดำเนินการเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำพลัง “บวร” คือตัวแทนของชุมชน ตัวแทนของวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ตัวแทนของหน่วยงานราชการในท้องถิ่น หรือโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยและผู้ประสานงานการขับเคลื่อนนโยบายจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ซึ่งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ

บ้านศรีดอนชัยนั้นเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เข้าใจบริบทของชุมชนทั้งมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีอุดมการณ์เดียวกัน สม่ครใจปฏิบัติงาน มีจิตอาสา เสียสละ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจนและมีผู้ช่วยที่ดีสามารถทำหน้าที่แทนกันได้จนส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยประสบผลสัมฤทธิ์

ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ให้สัมภาษณ์ไว้ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีความสำคัญและเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนชุมชนและที่สำคัญคือการทำงานที่มีอุดมการณ์ร่วมกันและมีความเสียสละเป็นอย่างมาก”

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ ชุมชนบ้านศรีดอนชัยนั้น ได้ยึดมั่นในหลักการขับเคลื่อนนโยบายด้วยพลังบวรและคุณธรรมทั้ง 3 มิติ ด้วยการระดมสรรพกำลังผู้นำในท้องถิ่น ด้วยการเลือกสรรผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ด้วยพลัง “บวร” โดยมีผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ผู้นำด้านศาสนาวัดท่าข้ามศรีดอนชัย คณะครูโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย เป็นผู้แทนหน่วยราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในชุมชน โดยเริ่มต้นด้วยการระดมความคิดเห็นจากผู้นำพลังบวรทั้ง 3 ฝ่าย ในการประกาศเจตนารมณ์หรือนโยบายของชุมชนด้วยการที่จะยึดมั่นถือมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บูรณาการด้วยวิถีชีวิต ความเชื่อและประเพณีวิถีวัฒนธรรม ไทลื้อที่ดั้งเดิมและการดำเนินชีวิตด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพัฒนาและปรับปรุงวัดท่าข้ามศรีดอนชัย และที่อยู่อาศัยของปราชญ์ชาวบ้านเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่คุณธรรมและวัฒนธรรมไทลื้อของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

คณะกรรมการชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมทั้ง 3 มิติมาการพัฒนาและสร้างแรงจูงใจสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยใช้หลักการของ “ศาสตร์พระราชา” ในการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาหลอมรวมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชน รวมถึงการร่วมมือกับทุกภาคส่วนเป็นพลัง “บวร” ที่ลงตัวและเข้มแข็ง ผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เกิดจากพลังศรัทธาของสมาชิกชุมชนที่มีต่อผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยและคณะกรรมการชุมชนที่มีทั้งความรู้ความสามารถและความตั้งใจอย่างแน่วแน่จนเกิดเป็นพลังความรัก ความสามัคคีและการแบ่งปันของคนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

4.1.6 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ซึ่งกิจกรรมเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีความหลากหลายในการจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัยรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ ดังนี้

1) กิจกรรมทางศาสนา

กิจกรรมทางศาสนา เป็นกิจกรรมที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้นำหลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น กิจกรรมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล 5 โดยให้วัด ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชนหรือวัดท่าข้ามศรีดอนชัย เปิดรับสมัครสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมโครงการฯ และแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงรายเพื่อขึ้นทะเบียนเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล 5” กิจกรรมสืบสานพระศาสนา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นตามประเพณีไทยและวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น การจัดงานประจำปีของวัดที่มุ่งให้ชุมชนมีความรัก สามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับชาวบ้านและผู้สูงอายุในชุมชน เป็นกิจกรรมร่วมใจกันดำเนินการโดยเจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยร่วมกับผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย กิจกรรมการสวดมนต์ข้ามปี และการปฏิบัติธรรมอันเป็นกิจกรรมที่ได้มีการปฏิบัติต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน ประชาชนในชุมชนได้ซึมซับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา นำมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี ละเว้นความชั่ว ลดเลืกอบายมุข มีขวัญกำลังใจที่ดีในการดำรงชีวิตด้วยวิถีไทยที่ดีงาม และกิจกรรมวัดคือศูนย์กลางของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้วัดท่าข้ามศรีดอนชัยมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2) กิจกรรมทางสังคมของชุมชนคุณธรรมฯ

บ้านศรีดอนชัย

สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานและดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยร่วมกับผู้นำพลังบวรของชุมชนและคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย โดยได้ร่วมมือร่วมใจร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ตลอดจนชุมชนมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งกิจกรรมของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เป็นกิจกรรมที่ชุมชนร่วมกันจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาและเป็นต้นแบบได้ในที่สุด เช่น ลงแขก เอามื้อ เอารวัน เอารแรง เป็นต้น ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนได้ร่วมกันต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนชุมชนตลอดจนถึงนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานเทศกาลต่างๆ ของชุมชน เช่น งานบุญจุลกลินถิ่นไทลื้อ ปีใหม่เมืองชาวไทลื้อ สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน ผู้นำชุมชน พลัง บวร ได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนในชุมชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยให้แต่ละครอบครัวดูแลทำความสะอาดจัดตกแต่งหน้าบ้านของตัวเอง รวมทั้งหน้าวัดทำขำศรีดอนชัยและรอบ ๆ ชุมชน ให้มีความสวยงาม สะอาด เรียบร้อยน่ามอง การดำเนินการดังกล่าว มีผลทำให้ภายในชุมชนมีขยะลดน้อยลง รวมทั้งวัดและรอบ ๆ ชุมชนมีความสะอาด สร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยี่ยมเยือนด้วยความร่วมมือร่วมใจความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนเอง

ผู้นำพลัง “บวร” ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้พิจารณาเห็นว่าสมาชิกในชุมชน มีอาชีพหลักด้านการเกษตรกรรม การทอผ้าไทลื้อ การผลิตตุ๊กตาไทลื้อ จึงได้ประชุมกันภายในชุมชนและขอความร่วมมือจากสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน เช่น เฮือนไทลื้อร้อยปี วัดทำขำศรีดอนชัย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยให้สมาชิกในชุมชนนำสินค้ามาวางจำหน่ายสินค้า ทำให้สมาชิกในชุมชนมีสถานที่จำหน่ายผลผลิต เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชนและทำให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้รับรู้ว่า “พลังบวร” ของชุมชน คือ บ้าน วัด โรงเรียน นั้นเป็นสิ่งที่ส่งเสริมและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และกิจกรรมการตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ กิจกรรมการขับเคลื่อนที่ประสบความสำเร็จ คือ “การรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพผ้าทอไทลื้อ” ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยวิธีการทำงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้ค้นหาศักยภาพของชุมชน เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ วัฒนธรรมและประเพณีไทลื้อที่ดึงดูดใจของชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ เกิดการกระตุ้นกลุ่มอาชีพในชุมชนให้มีบทบาทในการพัฒนาตนเองด้วยการเปิดพื้นที่ตลาดค้าขายให้กับกลุ่มต่าง ๆ ผลที่เกิดขึ้นทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น สมาชิกในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้า ส่งผลให้จำนวนหนี้สินลดลง ทั้งประกอบกับการที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้น้อมนำแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและประหยัดเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

ดังนั้น กิจกรรมที่โดดเด่นในด้านนี้ เกิดจากการที่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวที่สะอาดปลอดภัยไว้กินและจำหน่าย การนำภูมิปัญญาทอผ้าและวัฒนธรรมทอผ้ามาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและเกิดการสร้างรายได้ เช่น การผลิตผ้าทอ ไทลื้อ การทำกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชน จนเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นที่ประจักษ์ ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนจากที่อื่นเกิดความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวและศึกษาดูงาน รวมถึงกิจกรรมหมู่บ้านปลอดคอบายมุข ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยโดยเจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยร่วมกับคณะกรรมการชุมชนคุณธรรมฯ และเครือข่ายพลัง “บวร” ในพื้นที่ได้ร่วมกันหาแนวทาง กำหนดวิธีการสร้างความศรัทธาและประกาศยกย่องผู้ทำความดีเพื่อเป็นการจูงใจให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันรักษาศิล ธรรมเนียมในหลักธรรม คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา สร้างคนดีโดยสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนร่วมกิจกรรมกับทางชุมชนและกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่องและมีการดำเนินงานในทุกกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมความจงรักภักดีทั้ง 3 สถาบัน และการเรียนธรรมศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มั่งคั่งความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา รวมทั้งหลักธรรมคำสั่งสอน เพื่อให้นักเรียนถึงพร้อมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตลอดจนเกิดความรัก ความสามัคคีปรองดองการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูลและการมีจิตอาสาในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างยั่งยืน

4.1.7 การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกิจกรรมที่ชุมชนร่วมกันจัดทำขึ้น โดยอาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานของกิจกรรม เช่น ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้มีการจัดสรรที่ทำกิน (ป่าชุมชน) โดยจัดสรรที่ดินทำกิน 1 ไร่ / 1 ครัวเรือน เพื่อสนับสนุนการปลูกผักปลอดสารพิษไว้บริโภคและจำหน่ายรวมถึงการจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อสมาชิกของชุมชน กิจกรรมพัฒนาอาชีพชุมชนบนฐานความพอเพียง ชุมชนมีการปฏิบัติด้วยหลักของการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของความยั่งยืน อดทน อดออม พึ่งพาตนเอง รู้จักพอประมาณ มีเหตุผล มีสติ ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ที่ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม การประกอบอาชีพแปรรูปผลผลิต การทอผ้าไทลื้อ การจักสาน การทำตุ๊กตาไทลื้อ การทำการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงพอเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยหมู่บ้าน

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้นำอรรถศาสตร์พอเพียงมาพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมตามรอยศาสตร์พระราชาร่วมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างรายได้แก่ชุมชน อย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (CPOT) และพัฒนาชุมชนเป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industry Village (CIV)) และเป็นชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP VILLAGE) นวัตกรรมตลอดจนเป็นชุมชนท่องเที่ยวการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ที่นำรายได้มาสู่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

4.1.8 การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ด้วยการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทลื้อของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทลื้ออันดั้งเดิมของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เพื่อปลูกฝังค่านิยมและเกิดจิตสำนึกอันดั้งเดิมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแก่สมาชิกในชุมชน ทั้งผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุและเยาวชนโดยการนำเอาหลักธรรมไปแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันและส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ซึ่งสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทลื้ออันดั้งเดิม เช่น งานมหาบุญจุลกฐินถิ่นไทลื้อ ทั้ง 3 วาระ คือ งานปลูกต้นฝ้ายจ้วยยะมงคล งานกล่อมฝ้ายจ้วยยะมงคล และวาระที่สาม งานทอผ้าพันใจ งานถวายผ้ามหาบุญจุลกฐินถิ่นไทลื้อ งานผืนผ้าพลังศรัทธามหาชน งานทอผ้าห่อคัมภีร์ไบเบิลล้านนา และถวายตุงไทลื้อโบราณ งานประเพณีทำบุญปีใหม่ไทลื้อศรีดอนชัย งานประเพณีทำบุญวันลอยกระทงไทลื้อศรีดอนชัย ยี่เป็งรำลึกงานประเพณีทำบุญตานธรรมหลวง อานธรรมมหาชาติเวสสันดรชาดก งานประเพณีทำบุญตานก๋วยสลากภัตต์ไทลื้อศรีดอนชัย งานเดือนเบ็งส่องหล้า ไหว้สาประธาตุเมืองไต ปลูกต้นฝ้ายจ้วยยะมงคล ซึ่งสร้างความอึดใจในการทำบุญและสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทลื้อตลอดจนส่งผลให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีไทลื้ออันดั้งเดิมเพิ่มขึ้น มีความรัก ความกตัญญูต่อผู้มีอุปการะคุณเห็นโทษของอบายมุขและสิ่งเสพติด มีสุขภาพจิตที่เข้มแข็ง มีความคิดสร้างสรรค์และเห็นประโยชน์ของความสัมพันธ์ภายในชุมชน สามารถนำหลักธรรมประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมช่วยกันของสมาชิกในชุมชน สร้างชุมชนให้มีความสามัคคี เข้มแข็งและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมไทลื้อที่สำคัญของชุมชนได้

นอกจากนี้ ทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม ความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจในการสืบสานอนุรักษ์ เกิดการซึบซับและความรักหวงแหนในวัฒนธรรม ประเพณี วิถีถิ่นไทลื้อของชุมชน เช่น ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย ซึ่งการแต่งกายของไทลื้อชุมชนคุณธรรมฯ

บ้านศรีดอนชัยนั้นมีเอกลักษณ์ของชาวไทลื้อที่มีความพิเศษของผ้าทอไทลื้อที่บ้านศรีดอนชัย ลวดลายและสีล้วนถ่ายทอดจากจินตนาการและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เช่น แม่น้ำ สัตว์ หรือ กระทั่ง ต้นไม้ ดอกไม้ เป็นต้น มีผ้าโพกหัวทั้งผู้หญิงผู้ชาย ผู้หญิงจะมีลักษณะเป็นเสื้อแขนยาวที่ผ่าอก ป้ายเฉียงด้านหน้า เอวลอย เรียกว่า “เสื้อปัก” สวมใส่กับผ้าซิ่นที่มีลายเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทลื้อ ผู้ชายจะสวมเสื้อแขนยาว แล้วสวมทับด้วยเสื้อกั๊กที่ปักลวดลายสวยงาม รวมไปถึงความโดดเด่นในด้านของวัฒนธรรมอาหารการกิน อาหารที่นิยมรับประทานมักจะเป็นแกง ผักประกอบจากผักหรือพืชพรรณธรรมชาติทั่วไปมักจะปลูกตามชวงบ้าน ใช้พริกแกงเป็นเครื่องปรุงหลักประกอบด้วย พริก ตะไคร้ หอม กระเทียม ปลาร้า หากเป็นอาหารประเภทหน่อไม้จะใส่น้ำปลูกลงไปด้วย เช่น ยำหน่อไม้ แกงหน่อไม้ เป็นต้น อาหารของชาวไทลื้อจะไม่ค่อยมีส่วนผสมของไขมันตลอดจนความโดดเด่นด้านจารีตประเพณีวิถีไทลื้อความเป็นชุมชนไทลื้อของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยที่ยังคงอนุรักษ์สืบสานงานด้านประเพณีและส่งเสริมวัฒนธรรมไทลื้อ ทั้งการพูด การแต่งกาย อาหารและอุปนิสัยใจคอไว้อย่างเหนียวแน่นมาก นั้นเพราะเกิดจากหลักคำสอนของบรรพบุรุษและความเชื่อที่ปฏิบัติสืบกันมาจนกลายเป็นจารีตและวิถีชีวิตของคนไทลื้อแห่งบ้านศรีดอนชัยนั่นเอง อีกทั้งยังมีวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนที่ทำการทอผ้าไทลื้อด้วยก็และวิธีการทอที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์และการทอด้วยความประณีตแบบดั้งเดิมสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้การทอผ้าและยังมีสินค้าผ้าทอที่มีชื่อเสียงสามารถเป็นของฝากหรือของที่ระลึกได้ รวมถึงการแสดงต่าง ๆ ที่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นจุดแข็งที่สำคัญของหมู่บ้านศรีดอนชัย ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งทำให้ชุมชนก่อเกิดรายได้และที่สำคัญยังช่วยรักษาความเป็นชาวไทลื้อของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้คงอยู่สืบไป

4.1.9 ด้านผลผลิต / ผลสัมฤทธิ์

ด้านผลผลิต / ผลสัมฤทธิ์เป็นเป้าหมายที่สำคัญของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ซึ่งประกอบด้วยความเข้มแข็งของชุมชน โดยชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ปัญหาเชิงคุณธรรมของชุมชนลดลงอย่างเห็นได้ชัด คนในชุมชนมีความสุขและเป็นชุมชนต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้ โดยผู้วิจัยรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ ดังนี้

1) ด้านการพึ่งตนเองของชุมชน

จากการที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ทำให้ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้มีวิวัฒนาการเข้าสู่ระบบตลาดใหม่ เช่น การทอผ้าไทลื้อได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายประการทั้งรูปแบบในการทอและการคิด

ลวดลายใหม่ ๆ จากที่เคยผลิตคนเดียวหรือผลิตกันเองภายในครอบครัวเดียวเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการผลิตสินค้าและการตลาด การจัดตั้งกลุ่มอาชีพของสมาชิกในชุมชนได้จัดตั้งขึ้นเพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาและเกิดเป็นพลังในด้าน การสร้างอาชีพ และการสร้างรายได้ การที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีประเพณี รูปแบบและวัฒนธรรมในการรังสรรค์ผ้าทอไทลื้อที่สวยงามและทำรักษาแบบไว้อย่างเข้มแข็ง ส่งผลให้ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ร่วมกันอนุรักษ์สืบสาน ต่อยอด ภูมิปัญญาการทอผ้าไทลื้อ ส่งผลให้กลุ่มอาชีพ ครอบครัวตลอดจนถึงชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีรายได้เป็นของตนเองอย่างมั่นคง ในการทอผ้าไทลื้อ อาหารวิถีไทลื้อเพื่อการบริโภคของครัวเรือนเมื่อมีจำนวนมากพอจึงนำมาจำหน่ายนำมาสู่สร้างอาชีพรายได้ให้แก่ครัวเรือนตลอดถึงชุมชน ซึ่งเป็นการร่วมมือกันทำงานในระหว่างสมาชิกในชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดความร่วมมือกัน เกิดความรักความสามัคคี เกิดการส่งเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการจัดหาวัตถุดิบและวัสดุต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำผ้าทอไทลื้อตลอดจนการทำโฮมสเตย์ไทลื้อและการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนทำร่วมกันทำวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทลื้อศรีดอนชัย ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนส่งผลให้สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

สอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ในปัจจุบันนี้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีการสร้างอาชีพและรายได้หลังจากการเข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มผ้าทอไทลื้อ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว กลุ่มอาหารแปรรูป การจำหน่ายผักปลอดสารพิษ กลุ่มผลิตตุ๊กตาไทลื้อ ทำให้ดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนด้วยการใช้แนวทางการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ”

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายนี้ได้ให้สัมภาษณ์ด้วยความภาคภูมิใจที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาเชิงคุณธรรมลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหา ยาเสพติด ซึ่งเป็น ต้นตอของ ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ลดลง เมื่อปัญหา ยาเสพติดลดลงจึงทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนลดลงไปด้วย ในปัจจุบันชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นนอกจากจะได้รับรางวัล 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2564 จากนายกรัฐมนตรีแล้วยังเป็น

ชุมชนคุณธรรมฯ ที่ชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจต้องการศึกษาดูงานของชุมชนอีกด้วย

สอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย สามารถพึ่งพาตนเองได้เนื่องจาก ภายหลังจากเข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ แล้ว ชุมชนได้เกิดการรวมกลุ่มสร้างอาชีพ เช่น กลุ่มทอผ้าไหมลือศรีดอนชัย กลุ่มไหมลือโฮมสเตย์ กลุ่มลัมมาชีพผ้าทอไหมลือศรีดอนชัย กลุ่มผ้าทอไหมลือบ้านแม่ครูดอกแก้วที่มีแม่ครูดอกแก้ว ชีระโคตร ผู้ที่ได้รับการเชิดชูจากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) ให้เป็น ‘ครูช่างศิลปหัตถกรรม’ ประจำปี พ.ศ. 2557 นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีอาชีพการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ อาหารไหมลือ จักสานและการทำโฮมสเตย์ ทำให้ชุมชนมีความมั่นคง พึ่งตนเองได้”

และสอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้น เป็นชุมชนคุณธรรมฯ ที่มีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเองโดยชุมชนมี ‘เฮือนไหมลือ 100 ปี’ หรือ ‘เฮือนเอื้อยคำ’ บ้านเก่าอายุกว่า 100 ปีที่เป็นสถาปัตยกรรมแบบไหมลือที่มีการปรับผสมแบบไทยเข้าไปด้วย นอกจากนี้เป็นที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามแล้วยังมีการแสดงถึงประวัติความเป็นมาตลอดจนอัตลักษณ์วิถีไหมลือของชุมชน ซึ่งชุมชนยังสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นไหมลือไว้ได้อย่างมั่นคงและยังคงความเป็นชุมชนไหมลือแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ทำให้ชุมชนได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมายและกลายเป็นที่สนใจของชุมชนอื่น ๆ ที่เข้ามาศึกษาดูงานและเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนทำให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีอาชีพ มีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้”

และสอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสามารถพึ่งพาตนเองได้หลังจากเข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ซึ่งชุมชนมีรายได้จากที่พักโฮมสเตย์ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ซึ่งมีโฮมสเตย์ของชุมชน จำนวน 12 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวและคณะศึกษาดูงานได้ จำนวน 76 คน และแต่ละหลังรองรับได้ 8-10 คน และการทำวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไหมลือ รวมถึงการจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ผ้าทอไหมลือ

ตุ๊กตาไทลื้อ พี่ซัพปกปลอดสารพิษ ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง”

และสอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“หลังจากชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ และได้รับรางวัลหลายรางวัล ส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมามีผลทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ทางตรง คือ การสร้างรายได้ให้คนในชุมชน โดยมีการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอมาจำหน่าย และการให้บริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ของชาวบ้านที่มีความพร้อมมาก่อตั้งเป็นกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนไทลื้อศรีดอนชัยเพื่อรับรองแขกและนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาคนในชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น วิชาสหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทลื้อ การสร้างมัคคุเทศก์น้อย การอบรมให้ความรู้คนในชุมชนให้เตรียมพร้อมเป็นผู้นำเที่ยวและเป็นเจ้าบ้านที่ดี ส่วนทางอ้อมคือ คนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เกิดความรักใคร่ สามัคคี สนับสนุนกลมเกลียว ช่วยเหลือกันมากขึ้น”

จากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่านโยบายชุมชนคุณธรรมฯ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรนั้นเป็นนโยบายที่ส่งเสริมให้ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย สามารถพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

2) ด้านการลดปัญหาเชิงคุณธรรม

สภาพปัญหาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีสภาพปัญหาล้ำยากับปัญหาของชุมชนอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปสภาพปัญหาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยก่อนและหลังการเข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

2.1) ปัญหาการทะเลาะวิวาทกัน ซึ่งคนในชุมชนอาจมีการทะเลาะวิวาทกันบ้าง ซึ่งเกิดจากการกระทบกระทั่งกันหรือเป็นปัญหาที่เกิดจากความคึกคะนองของวัยรุ่น และการดื่มสุราในชุมชน อย่างไรก็ตามปัญหาเหล่านี้เมื่อชุมชนได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ แล้วก็ลดลงตามลำดับ จนในที่สุดก็หายไปจากชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

2.2) ปัญหาการพินัน ชุมชนกับการพินันเหมือนเป็นของคู่กัน อย่างไรก็ตามเมื่อชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ปัญหาการพินันก็ลดลงจากการทำธรรมนุญหมู่บ้าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

2.3) ปัญหาข้อโกง/ลักทรัพย์ ปัญหาการลักทรัพย์นับเป็นอีกปัญหาหนึ่งของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาจากปัญหาอื่น ๆ นั่นคือปัญหายาเสพติด ซึ่งหากชุมชนไหนมีปัญหายาเสพติด ชุมชนนั้นก็เกิดปัญหาลักทรัพย์และปัญหาอาชญากรรมตามมาด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามเมื่อชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ แล้ว ปัญหาข้อโกง/ลักทรัพย์ก็ลดลงตามลำดับและหายไปจากชุมชนในที่สุด รวมไปถึงการร่วมสร้างธรรมนุญหมู่บ้านศรีดอนชัยขึ้นมา มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการสอดส่องดูแลความปลอดภัยให้แก่ชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

2.4) ปัญหาอาชญากรรม ดังได้กล่าวแล้วว่า บางปัญหาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากสภาพปัญหาอื่น ๆ ร่วมด้วย เมื่อชุมชนบ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ส่งผลให้หากบางปัญหาถูกระงับไป ปัญหาอื่น ๆ ก็จะถูกยับยั้งไปด้วยเช่นกัน

2.5) ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ปัญหายาเสพติดถือว่าเป็นปัญหาหลักของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอย่างมากซึ่งด้วยสภาพภูมิศาสตร์ของชุมชนอยู่ใกล้เขตชายแดนยิ่งส่งผลให้ชุมชนมีความเสี่ยงที่จะต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติด ซึ่งปัญหายาเสพติดนั้นเป็นปัญหาต้นเหตุของปัญหาอีกหลาย ๆ ประการตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือปัญหาอาชญากรรมและปัญหาการลักขโมยของในชุมชน ซึ่งปัญหาทุกปัญหาของชุมชนจะหมดไปได้ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนให้มาจับมือกันในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งปัญหายาเสพติดนี้ก็เช่นกัน เมื่อชุมชนเข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ แล้วและคนในชุมชนเห็นปัญหาร่วมกันและร่วมกันแก้ไขปัญหา เช่นการทำธรรมนุญชุมชน ในที่สุดปัญหาก็ลดลงและหายไปจากชุมชน

2.6) ปัญหาหนี้สินนอกระบบ เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอีกประการที่สำคัญ ซึ่งหากคนในชุมชนมีอาชีพที่มั่นคงปัญหาเหล่านี้จะหมดไป อย่างไรก็ตามเมื่อชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ได้มีกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน

เกิดความพอใจเพียง พอประมาณ พออยู่ พอกิน ไม่ฟุ้งเพื่อส่งผลให้สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเป็นหนึ่งนอกระบบลดน้อยลงและไม่เป็นหนึ่งนอกระบบในที่สุด

2.7) ปัญหาตีหม้อ เสาของมีนเมา การตีหม้อของสมาชิกในชุมชนไม่ใช่ปัญหาใหญ่แต่ปัญหาที่ตามมาจากการตีหม้อของสมาชิกในชุมชน คือ ปัญหาการทะเลาะวิวาทกัน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการแตกสามัคคีของคนในชุมชน ดังนั้น การนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา การนำหลักธรรมศีล 5 มาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนลดการตีหม้อส่งผลให้ปัญหาการทะเลาะวิวาทกันในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยลดลงไปด้วย

2.8) ปัญหาขยะและการรักษาความสะอาด ปัญหาขยะเป็นเรื่องของการจัดการในชุมชน ซึ่งถ้าหากมีการบริหารจัดการที่ดีปัญหาขยะก็สามารถลดลงไปได้ ซึ่งภายหลังจากที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ แล้ว ผู้นำพลังบวรของชุมชน คณะกรรมการชุมชนและสมาชิกในชุมชนตลอดจนเทศบาลตำบลศรีดอนชัยได้มีการประชุมกันและร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ปัญหาขยะก็ลดลงตามลำดับ เช่น การใช้เครื่องจักรสานแทนวัสดุโฟม การประกอบอาหารด้วยวัสดุและวัตถุดิบจากธรรมชาติ การคัดแยกขยะ เป็นต้น

2.9) ปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ปัญหาสิ่งแวดล้อมบางเรื่องเกิดจากความไม่สนใจของคนในชุมชน เมื่อชุมชนบ้านศรีดอนชัยเข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ได้เกิดการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่สมาชิกในชุมชน ตลอดจนทำให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาศึกษาดูงาน ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความหวงแหน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงได้หมดไป

2.10) ปัญหาการแสดงที่ไม่เหมาะสมในงานบุญประเพณีเป็นปัญหาที่เกิดจากความคึกคะนองของคนรุ่นใหม่และความไม่เข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีที่ลืออันดีงาม ดังนั้น เมื่อชุมชนได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มีการให้ความรู้ความเข้าใจและการนำหลักธรรมศีล 5 มาสู่ชุมชน ตลอดจนการรณรงค์ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยแล้ว ปัญหาเหล่านี้ก็ลดลงและไม่มีในที่สุด

สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและได้รับการแก้ไขแล้วแต่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้นำพลังบวรของชุมชน สมาชิกในชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง
ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ให้ความสำคัญในการหาวิธีแก้ไข
ปัญหาโดยส่งผู้ที่ชุมชนมีความเคารพนับถือเข้าไปให้คำแนะนำ ปรีกษาและช่วยเหลือ
ในด้านต่าง ๆ โดยนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักธรรมทางศาสนาและการนำ
วิถีวัฒนธรรมไทลื้อที่ดิงามไปเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ซึ่งมีผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจอีกทั้งยัง
ได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนจึงทำให้ปัญหาลดลง”

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง
ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนคุณธรรมฯ
บ้านศรีดอนชัยที่เคยเกิดขึ้นได้ลดน้อยลงมากเพราะภายหลังที่ได้เข้าร่วมการขับเคลื่อนนโยบาย
ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้มีการตกลงทำธรรมนูญชุมชนขึ้นร่วมกันของทุกครัวเรือน
โดยมีระเบียบ ข้อบังคับและบทลงโทษซึ่งเกิดจากการบูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนที่
เกี่ยวข้องร่วมกับสมาชิกในชุมชน”

และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง
ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ทางวัดท่าข้ามศรีดอนชัยได้ให้การสนับสนุนในเรื่องของพื้นที่ในการจัด
กิจกรรมแก่ชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อเป็นสถานที่สร้างรายได้และโอกาสในเรียนรู้
ในเรื่องการป้องกันตัวและครอบครัวให้รู้เท่าทันโทษจากยาเสพติด การพนันและปัญหา
ทางด้านคุณธรรมอื่น ๆ”

และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง
ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ภายหลังชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมในการขับเคลื่อน
นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ และได้นำหลัก 3 ด้านมาเป็นฐานในการปฏิบัติ เช่นหลักธรรม หลัก
เศรษฐกิจพอเพียงและหลักวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่ดี ซึ่งส่งผลดีต่อชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรี
ดอนชัยอย่างเห็นได้ สภาพปัญหาต่างๆภายในชุมชนลดลงจนแทบจะไม่มีอีกเลยและประสบ
ผลสัมฤทธิ์จนได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย ซึ่งการจะได้มาซึ่งรางวัลนั้น
ทางชุมชนได้ปฏิบัติตามเป้าหมายและตัวชี้วัดทุกตัวชี้จนสำเร็จเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของคน
ทั่วไป”

3) ด้านความสุขของคนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

หัวใจของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ อีกประการหนึ่ง คือ ทำให้คนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้จักดำเนินชีวิตด้วยความถูกต้อง โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักเรียนรู้และน้อมนำศาสตร์พระราชาลักษณ์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสืบสานวิถีวัฒนธรรมไทลื้อที่ดั่งาม ซึ่งชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยหลังจากได้เข้าร่วมขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ แล้ว ได้ร่วมมือกันผลักดันให้ชุมชนสามารถน่านโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เกิดผลสัมฤทธิ์ลส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้ มีความสุขสงบ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมทางพุทธศาสนา วิถีวัฒนธรรมไทลื้อที่ดั่งามตลอดจนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการดำรงชีพ โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง มีการทำบัญชีครัวเรือน ควบคุมการใช้จ่าย ลดปัญหาหนี้สิน สร้างรายได้จากการทอผ้าและจำหน่าย ขายอาหาร และเกิดการรวมตัวสร้างอาชีพของสมาชิกในชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนได้หันมาใส่ใจเรื่องคุณธรรมโดยประพดิตตนดีมีศีลธรรม การอนุรักษ์สืบสานประเพณีและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีความสุข ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนลดลงทุกด้าน โดยเฉพาะไม่เป็นหนี้และไม่ฟุ้งเฟ้อจนเกินไป”

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ทำให้สามารถลดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้อย่างดีและเป็นທີ່ประจักษ์แก่บุคคลภายนอก เช่น ปัญหาหนี้สิน โดยชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยส่วนใหญ่ทำเกษตรและมีอาชีพเสริมเช่นการทอผ้าไทลื้อ การทำโฮมสเตย์ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข”

และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ที่ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เข้าวัดฟังธรรมในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คนในชุมชนปลูกผักสวนครัวไว้กินเองรวมถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น การทอผ้าไทลื้อ การสืบสานประเพณีไทลื้อไว้ได้อย่างเหนียวแน่นจนได้รับ

รางวัล 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบของประเทศไทยประจำปี พ.ศ.2564
สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้คนในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีความสุขเป็นอย่างมาก”

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าว จะเห็นว่านโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ได้ส่งเสริมให้ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีความสุขจากการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการใช้หลักธรรมรวมถึงวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อของท้องถิ่น อันดีงามในการดำเนินชีวิต ลดปัญหาเชิงคุณธรรมในชุมชนได้อย่างเป็นที่ประจักษ์

4) ด้านการเป็นชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบของชุมชนคุณธรรมฯ

บ้านศรีดอนชัย

ชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบ คือ ชุมชนคุณธรรมที่ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจนประสบความสำเร็จในเชิงประจักษ์ ซึ่งชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้บูรณาการความร่วมมือของผู้นำพลังบวร สมาชิกในชุมชนตลอดจนภาคส่วนต่าง ๆ ส่งผลให้การนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์ดีโดยในการขับเคลื่อนนโยบายนั้นได้ส่งผลทั้งในด้านกระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ส่งผลในเชิงบวก มีการทำความดีเพิ่มขึ้น ปัญหาเชิงคุณธรรมลดลงและมีแนวโน้มเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เกิดความยั่งยืน ทำให้คนในชุมชนมีความสุข มีองค์ความรู้สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นได้ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่ง ได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ภายหลังจากชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ และได้ขับเคลื่อนในการนำนโยบายไปปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นที่ประจักษ์โดยชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้รับรางวัลสุดยอดชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบที่ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และเป็น 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบประจำปี 2564 จึงเป็นที่สนใจและต้องการมาศึกษาดูงานของชุมชนที่สนใจและชุมชนใกล้เคียง”

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย นอกจากคนในชุมชนจะมีความสุขที่เกิดจากการใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ในการดำเนินชีวิตด้วย จนเกิดผลสัมฤทธิ์และได้เป็นชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบและเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาในการพึ่งพาตนเองของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย”

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าว จะเห็นว่าชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสามารถเป็นชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบได้และการที่ได้เป็น 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ประจำปี 2564 จึงเป็นที่ศึกษาดูงานของชุมชนต้นแบบอื่น ๆ ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่มีชุมชนอื่น ๆ มาศึกษาดูงาน ทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนอีกด้วย

จึงสรุปได้ว่า ความสามารถในการบริหารจัดการการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนบ้านศรีดอนชัย เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ที่นอกเหนือจากภาวะผู้นำของชุมชน เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย และผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การทำกิจกรรมตามหลักกิจกรรมดำเนินงาน 3 มิติ คือ ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยึดหลักวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อ ซึ่งการบริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นประกอบด้วยส่วนสำคัญทั้ง 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตของนโยบาย (Output) โดยแต่ละส่วนต่างมีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ไปปฏิบัติ

สำหรับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. งบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐจัดสรรให้ไม่เพียงพอและมีความล่าช้า ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย มีค่าใช้จ่ายโดยต้องใช้งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม เช่น การทำป้ายประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ซึ่งในบางครั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐได้มาน้อยไม่เพียงพอสมาชิกในชุมชนได้ลงขันออกเงิน ในการดำเนินกิจกรรมหลายครั้ง รวมถึงการอนุมัติงบประมาณของหน่วยงานราชการที่ล่าช้า เช่น การเบิกจ่ายในการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ซึ่งหากผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติงบประมาณได้ตัดสินใจจัดสรรงบประมาณให้แก่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เชื่อว่าชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยจะขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ได้สำเร็จและเป็นที่รู้จักมากกว่าในปัจจุบัน”

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“ในการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย วัตถุประสงค์บางชนิดซ้ำรูด สูญหาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้รับความเสียหายจากภัยทางธรรมชาติ หรือถูกกลุ่มผู้ไม่ประสงค์ดีเกิดความคึกคะนองทำลายป้ายประชาสัมพันธ์ ทางชุมชนได้ขอขบประมาณในการปรับปรุง ซ่อมแซม ให้กลับมาใช้งานและติดตั้งเดิมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้รับขบประมาณมาไม่เพียงพอ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์เสียหายกลับได้รับขบประมาณมาไม่เพียงพอต่อการซ่อมแซม สมาชิกในชุมชนจึงได้ร่วมกันสมทบทุนเพื่อให้เพียงพอต่อการซ่อมแซม และขบประมาณในการจัดสรรมาให้กับทางชุมชนมีความล่าช้า เต็มไปด้วยขั้นตอนและเอกสารมากมาย ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงแก้ไขในปัญหาข้อนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายของชุมชนเป็นไปอย่างราบรื่นต่อเนื่อง”

2. การไม่ได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนอย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่ง ได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยบางส่วนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ โดยเฉพาะในด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งส่งผลให้เวลาที่ประเมินผลการดำเนินงานมักจะได้ข้อมูลครบถ้วนและอาจส่งผลให้ในการกำหนดกิจกรรมครั้งต่อไปอาจไม่ตรงกับความต้องการ”

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รายหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 ว่า

“สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนนโยบายฯ ในทุก ๆ กิจกรรม แต่สมาชิกบางกลุ่มอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ โดยเฉพาะไม่ให้ความสำคัญในการประเมินผลการดำเนินโครงการของชุมชน ซึ่งกลุ่มเหล่านั้นมองว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง”

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษา “ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติและ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายฯ ไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามหลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) จำนวน 12 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน 3) ผู้นำด้านศาสนา จำนวน 1 รูป 4) ผู้นำด้านการศึกษา จำนวน 1 คน และ 5) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน ตามหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยขอสรุปผลการศึกษาผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

หมู่บ้านศรีดอนชัย ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย หมู่บ้านศรีดอนชัย เป็นหมู่บ้านที่ชนเผ่าไทลื้ออาศัยอยู่ เดิมชาวไทลื้อในหมู่บ้านศรีดอนชัยนั้นมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่แคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีนตอนใต้ ต่อมาได้ทำการอพยพข้ามแม่น้ำโขงมาอาศัยอยู่ตามแนวพหุโยธาธิระหว่างอำเภอเทิง – อำเภอเชียงของโดยพื้นที่ดังกล่าวจัดตั้งเป็นหมู่บ้านศรีดอนชัยในปัจจุบัน สาเหตุที่เรียกบ้านศรีดอนชัยเพราะที่ตั้งดังกล่าวเป็นที่ดอนและมีต้นโพธิ่มาก(ภาษาพื้นบ้านเรียกต้นโพธิ์ว่าต้นสหลี) และเพิ่มความป็นสิริมงคลด้วยคำว่า “ชัย” จึงรวมกันเป็น “บ้านศรีดอนชัย” โดยชุมชนยังคงอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีและวิถีไทลื้อดั้งเดิมไว้ ตลอดจนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เช่น การทอผ้าไทลื้อ ภาษาพูด อาหาร การจักสาน เป็นต้น

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เกิดจากความต้องของคนในชุมชนซึ่งต้องการหาแนวทางแก้ไขปัญหาปัญหาเสพติด การพนัน และสุรา การส่งเสริมให้มีรายได้ของคนในชุมชน รวมถึงปัญหาด้านคุณธรรมศีลธรรม ตลอดจนความต้องการที่จะสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมไทลื้อที่ดั่งงาม และชุมชนได้เข้าร่วมนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มาขับเคลื่อนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยได้รวมกันเป็นพลัง “บวร” ในการขับเคลื่อนชุมชนบ้านศรีดอนชัยและนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการน่านโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์นโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ

ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้นำพลัง “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง การยึดหลักกิจกรรมดำเนินงาน 3 มิติ การบริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบาย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำพลัง “บวร” (บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน) ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ปัจจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ดังนี้

ผู้นำชุมชน “บ” เป็นผู้มึจิตสาธารณะหรือจิตอาสา โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นผู้นำด้วยการทำเป็นตัวอย่างเพื่อแสดงให้สมาชิกในชุมชนได้เห็นถึงความตั้งใจ ความปรารถนาดีต่อชุมชนและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดทำขึ้น ชักชวนสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบาย

ผู้นำทางศาสนา “ว” มีลักษณะเป็นผู้นำทางศาสนาของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยแล้ว ยังมีลักษณะของผู้นำที่เด่นชัดคือ มีความเมตตาสูง ให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย ให้คำปรึกษาแนะนำกิจกรรมที่ทำ ให้การสนับสนุนชุมชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ผู้นำสถานศึกษา “ร” มีลักษณะเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ทำและการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงพระพุทธศาสนา

2. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ปัจจัยนี้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯบ้านศรีดอนชัย

เจ้าหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลศรีดอนชัยได้ประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยบรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้

2.2 การมีส่วนร่วมของผู้นำพลัง “บวร” ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ผู้นำพลังบวรของชุมชนได้สร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกในชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนโยบายไปจนถึงการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกรขับเคลื่อนนโยบายและรับประโยชน์จากนโยบายตลอดจนการติดตามประเมินผลนโยบายเป็นต้น

2.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

เป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยโดยสมาชิกในชุมชนได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างเต็มความสามารถจนสามารถทำให้ชุมชนประสบผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3. การยึดหลักกิจกรรมดำเนินงาน 3 มิติ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

3.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีการประพฤติตนดี อยู่ในศีลธรรม ได้รับการยอมรับและคำชื่นชมจากผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ดูงานและท่องเที่ยวในชุมชน

3.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมไทลื้อตามรอยศาสตร์พระราชาเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างรายได้ของชุมชน ให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (CPT) และยังเป็นชุมชนหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ : Creative Industry Village (CIV) ชุมชนเป็นชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม รวมถึงเป็นชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)

3.3 หลักวิถีวัฒนธรรมไทลื้อของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

เช่น การแต่งกายแบบไทลื้อ วัฒนธรรมการทอผ้าจากบรรพบุรุษ ภาษาการพูด อาหารและอุปนิสัยใจคอ ตลอดจนกิจกรรมกิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสู่เด็ก เยาวชน และประชาชน เพื่อให้องค์ความรู้คงอยู่คู่ชุมชนและเกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน

4. การบริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

4.1 ด้านปัจจัยนำเข้า

นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่มุ่งในการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติสู่สังคมคุณธรรมที่มีความรักสามัคคี มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน โดยใช้

กิจกรรมขับเคลื่อนต่าง ๆ เป็นแนวทางการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้กลไก “บวร” ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

4.2 ด้านกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ

บ้านศรีดอนชัยได้รับทราบ และได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ตลอดจนดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนนโยบายฯ เป็น 3 มิติ คือ มิติหลักธรรมทางศาสนา มิติหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมิติวิถีวัฒนธรรมไทลื้อ

4.3 ด้านผลผลิต / ผลสัมฤทธิ์

ด้านผลผลิตเป็นเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยความเข้มแข็งของชุมชน โดยชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ปัญหาเชิงคุณธรรมของชุมชนลดลงอย่างเห็นได้ชัด คนในชุมชนมีความสุข และเป็นชุมชนต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

1) งบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย จากภาครัฐไม่เพียงพอและมีความล่าช้า

2) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนอย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม โดยเฉพาะด้านการติดตามและประเมิน

2. อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้และได้นำประเด็นต่าง ๆ มาอภิปรายในรายละเอียดต่าง ๆ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นกลุ่มชนชาวชาติพันธุ์ไทลื้อที่ยังคงรักษาประเพณี วัฒนธรรม และอัตลักษณ์แบบดั้งเดิมตามวิถีของไทลื้อดั้งเดิม ทั้งการแต่งกาย อาหาร ภาษาพูด ซึ่งแต่เดิมนั้นมีการย้ายถิ่นมาจากแคว้นสิบสองปันนา ประเทศจีนตอนใต้และได้อพยพข้ามน้ำโขงมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานสมัชชาคุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรมจังหวัดเชียงรายของ**ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) (2563)** ที่พบว่า ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนชาวไทลื้อที่อพยพมาจากสิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ภายหลังได้ขยับขยายข้ามน้ำโขงมาตั้งถิ่นฐานบริเวณตำบลศรีดอนชัยในปัจจุบัน โดยเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนความเป็นชาวไทลื้อบ้านศรีดอนชัย อาทิ มีการใช้ภาษาไทลื้อในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีการแต่งกายด้วยผ้าทอมือไทลื้อที่มีความประณีตและสวยงามมาก อีกทั้งยังคงสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของบรรพบุรุษมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมตามรอยศาสตร์พระราชานี้เพื่อชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (บวร On Tour) ของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวรของ**สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (2563)** ที่พบว่า ไทลื้อบ้านศรีดอนชัยเดิมตั้งอาศัยที่เมืองอุเหนือ มณฑลยูนนาน แคว้นสิบสองปันนา ทางประเทศจีนตอนใต้ ภายหลังทำมาหากินขัดสนตลอดจนถูกจีนรุกรานได้อพยพข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่ที่ตำบลสถาน อำเภอเชียงของหลังจากเมื่อปี 2496 มาอพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่ตำบลศรีดอนชัยในปัจจุบัน เป็นชุมชนที่ยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทลื้อดั้งเดิม มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในชุมชนและสอดคล้องกับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของ**กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (ม.ป.ป.)** ที่แสดงประวัติของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ว่า เดิมชาวไทลื้อในหมู่บ้านศรีดอนชัยนั้นมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่แคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีนตอนใต้ ต่อมาการทำมาหากินเริ่มฝืดเคืองเพราะมีประชากรเพิ่มขึ้นแต่ทรัพยากร

ลดลง จนมาถึงปีพุทธศักราช 1428 ได้มีการอพยพจากเมืองอุเหนือไปยังดอยหลักคำที่ตั้งอยู่ในเขต จีน-ลาว ต่อมาในปีพุทธศักราช 2429 ได้อพยพข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่ที่ริมแม่น้ำโขง(อำเภอเชียงของในปัจจุบัน) ซึ่งชาวไทลื้อในชุมชนบ้านศรีดอนชัยมีเอกลักษณ์โดดเด่นหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทลื้อที่ใช้สื่อสารกัน การแต่งกายด้วยผ้าทอไทลื้อที่ทอเองมีความประณีตและสวยงาม อีกทั้งยังมีการละเล่น ความเชื่อและพิธีกรรมที่แตกต่างกับที่อื่น เช่น พิธีกำบ่อ พิธีสืบชะตา เป็นต้นและสอดคล้องกับการศึกษาของ**สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณนิกิจและคณะ (2561)** ที่ได้ศึกษา การดำรงอยู่ของผ้าทอไทลื้อในจังหวัดเชียงราย : บทวิเคราะห์เศรษฐกิจวัฒนธรรม ที่พบว่า ชาวไทลื้อชุมชนศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีถิ่นกำเนิดในสิบสองปันนามณฑลยูนนานสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมสำคัญและโดดเด่นคือ วัฒนธรรมการทอผ้าไทลื้อ โดยถ่ายทอดการทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น ลวดลายบนผืนผ้าได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาวไทลื้อ

ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเกิดจากความต้องของคนในชุมชนในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติด การดื่มสุราตลอดจนการสร้างรายได้ของสมาชิกในชุมชน รวมถึงความต้องการที่จะสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดั่งงามของชุมชนให้นักท่องเที่ยวและพัฒนาต่อยอดไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยรวมกันเป็นพลัง “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการขับเคลื่อนชุมชนไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการนโยบายนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ไปปฏิบัติสอดคล้องกับงานวิจัยของ**ราชรถ ปัญญาบุญและธวัชชัย ณ พัทลุง(2564)** ที่ได้ศึกษา กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดกาญจนบุรีรักษ์จังหวัดตรัง ที่พบว่า ชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบวัดกาญจนบุรีรักษ์เกิดจากความต้องของชุมชนในการหาแนวทางแก้ไขปัญหารายได้ของครัวเรือนไม่เพียงพอ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรังเป็นผู้สนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระศิระ จิตตสุโก (พิเชษฐสกุล)(2563)** ที่ได้ศึกษา การศึกษารูปแบบชุมชนคุณธรรมต้นแบบด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาวัดท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า กระบวนการพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดท่าขนุนด้วยพลังบวรนั้น เป็นการร่วมมือกันระหว่าง ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน วัด โรงเรียนและส่วนราชการเพื่อประชุมและวิเคราะห์ถึง

สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การดำเนินงานตามกิจกรรม 3 มิติ และการบริหารการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของชุมชน วัด และโรงเรียนของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

ผลสัมฤทธิ์ของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายคือ ภาวะผู้นำทั้งของชุมชน วัด และโรงเรียน (บวร) คุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำจากกรณีศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย มีคุณสมบัติเหมือนกันคือ มีจิตอาสา มีความเมตตา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความสุขกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งได้แสดงออกผ่านกิจกรรมที่ทำร่วมกัน โดยการให้ความเอื้อเฟื้อแก่สมาชิกชุมชน ให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ชุมชนจัดทำขึ้น มีส่วนร่วมกับสมาชิกชุมชนโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดทำขึ้น อำนวยความสะดวกให้กับชุมชนสามารถประสานงานได้ทุกระดับและได้รับการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานและมีส่วนร่วมขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ จนเกิดผลสัมฤทธิ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระกมลภพ กิตติโสภโณและคณะ(2561)** ได้ศึกษา ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง พบว่า ภาวะผู้นำของชุมชนมีคุณลักษณะบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นผู้นำ กล่าวแสดงออกกล้าแสดงความคิด กล้าตัดสินใจ และกล้ายอมรับความผิดพลาดที่ตนเองเป็นผู้กระทำพร้อมรับคำวิจารณ์ มีความเต็มใจและจริงจังในการทำงาน อุทิศตน มีความประนีประนอม มีความยุติธรรม มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนางานสิ่งใหม่ ๆ เสมอ รู้จักรับฟังให้ความสนใจในสิ่งที่คนอื่นพูด เสมอ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีเมตตาธรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ลงมือปฏิบัติร่วมกับคณะทำงานสามารถควบคุมตนเอง พึ่งพาตนเองได้ ปฏิบัติตัวตามกฎระเบียบ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างการวางตัวดี มีความรู้รอบคอบ มีสติ ซื่อสัตย์สุจริต อุดหนุน ชยัน มีความเพียรพยายาม มีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และต่องานหน้าที่และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จักรี ศรีจารุเมธีญาณและพระณัด วฑฒโน (2561)** ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน ที่พบว่า ผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาชุมชน ถ้าผู้นำมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนโดยมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืนเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษา เพื่อนำความสำเร็จจากการพัฒนาที่มาจากผู้นำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนและสอดคล้องกับแนวคิดของ **Sander Oswald (1980)** ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำประกอบด้วย การได้รับความไว้วางใจและได้รับการยอมรับจากชุมชน มีคุณธรรม มีสัจจะ ซื่อตรง กล้าหาญอ่อนน้อม มีเมตตากรุณา เอาใจใส่เห็นอกเห็นใจ และมีความอดทนอดกลั้นต่ออุปสรรคตลอดถึงมองโลกในแง่ดีและมีความสุขกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำพลังบวร และสมาชิกในชุมชน คุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำ และสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้ชี้แนะแนวทางและประสานงานนโยบาย เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายสามารถดำเนินไปด้วยดี อย่างไรก็ตามนอกจากนี้การมีส่วนร่วมของผู้นำพลังบวรของชุมชน คือผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัยและผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย มีความสำคัญไม่แพ้กัน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเช่นเดียวกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯบ้านศรีดอนชัย สามารถดำเนินการไปได้ด้วยดีและประสบผลสัมฤทธิ์ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นงนุช ศรีสุขและเบญญาตา กระจ่างแจ้ง (2565)** ที่ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนต้นแบบบ้านคลองอาราง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า 1) ชุมชนมีกลไก

คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนสามารถนำพาหมู่บ้านที่มีปัญหาไปสู่หมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง 2) การมีส่วนร่วมจากทุกหลังคาเรือนทุกกลุ่มวัยที่ชัดเจนส่งผลให้หมู่บ้านเข้มแข็ง 3) การมีกระบวนการของการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างปรากฏการณ์ชุมชนเข้มแข็งได้ด้วยความสามารถในการพึ่งตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริบุญญาภิวัฒน์(2565)** ที่ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรตามศาสตร์พระราชา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้นำ “พลังบวร” ได้ร่วมมือกับคนในชุมชนและส่วนราชการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมเพื่อแก้ปัญหาและสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน ด้วยการขับเคลื่อนชุมชนรักษาศีล 5 ด้วยพลังของบวร จนกลายเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญต่อการป้องกันการทุจริตคดโกง ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนเกิดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอาชีพในชุมชนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูใบฎีกาสุนันท์ สุวิชาโนและคณะ (2564)** ที่ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วม” ความปรองดองสามานฉันท์: พลังบวรในสังคมไทย ที่พบว่า 1) การดำเนินงานการพัฒนาชุมชนบ้านเขาเขียว บ้านไผ่รอบ บ้านศิลา โดยร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของชุมชน ร่วมใช้ความคิด ความรู้ ประสบการณ์ สถานการณ์ด้านสังคม เศรษฐกิจ ภาษา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับบ้าน วัด ส่วนราชการในพื้นที่ 2) คนในชุมชนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมตามหลัก พลังบวร ผ่านกิจกรรมป่าชุมชน การถ่ายทอดการรำไทยทรงดำให้เยาวชน งานบุญเบิกบ้าน บุญพวง ศาลหลักบ้าน และฮีตสิบสองคองสิบสี่ (วิถีชีวิตกับชุมชน) และ 3) การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตามหลักบวรร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ เทศบาลตำบลไผ่รอบ เทศบาลเมืองศิลา เป็นต้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุตธรรม ภาณีและคณะ(2563)** ที่ได้ศึกษา พลังบวร และการนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงพุทธ ที่พบว่า ความร่วมมือของพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เป็นสิ่งสำคัญในการร่วมกันพัฒนาแนวทาง การจัดการขีดความสามารถ การพัฒนาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวให้ชัดเจนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ยุทธ จีนาและรมิตา จีนา (2560)** ที่ได้ศึกษา บวรสันติสุข : รูปแบบการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรมค่านิยม 12 ประการ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้นำพลังบวรในการผลักดันสนับสนุนให้เกิดค่านิยม 12 ประการของโครงการบวรสันติสุข ด้วยการประสานความร่วมมือจากทุกองค์การเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามหน้าที่ของตนเอง

3. การดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ผ่านกิจกรรม 3 มิติ

การดำเนินนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยผ่านกิจกรรม 3 มิติ คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีประเพณีและวัฒนธรรม ไทลื้อของชุมชน ซึ่งในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นอาศัยกิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมและสามารถดำเนินงานร่วมกันได้ ทั้งนี้กิจกรรมหลักที่ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยได้ใช้ขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ นั้นประกอบด้วย กิจกรรมหมู่บ้านศีล 5 ซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสุดท้ายคือกิจกรรมตามวิถีประเพณีและวัฒนธรรมไทลื้อ ซึ่งชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีวิถีประเพณีและวัฒนธรรมไทลื้อแต่ดั้งเดิม การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนการนำวิถีประเพณีและวัฒนธรรมไทลื้อดั้งเดิมของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมาเป็นกิจกรรมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ถือเป็นเรื่องที่สำคัญและประสบผลสัมฤทธิ์อย่างยิ่งของชุมชน โดยชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยมีความสุข มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้และเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูสิริ ปุญญาภิวัฒน์ (2565)** ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรตามศาสตร์พระราชา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า รูปแบบการจัดการชุมชนคุณธรรมตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร หลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยอันดีงาม อีกทั้งมีการขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและส่งผลให้ชุมชนเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระปลัดอนุชาติ นรินโทและคณะ (2565)** ที่ได้ศึกษา พลังบวร: การสร้างจิตสำนึกแห่งความปรองดองสามานฉันท์ในสังคมไทย พบว่า 1) แนวคิดทางพระพุทธศาสนา 2) ค่านิยมท้องถิ่น 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การเรียนรู้ของบุคคล 5) ผู้นำครอบครัว 6) โครงการในพื้นที่ดำเนินการ ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามหลักบวร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**ธวัชชัย สารอักษร (2563)** ที่ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนวัดกาฬสินธุ์ (บ้านน้ำดำ) ตำบลประสงค์ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ชุมชนวัดกาฬสินธุ์ (บ้านน้ำดำ) ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยนำกระบวนการของพลังขับเคลื่อนจากพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) มาเป็นแนวดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกภายในชุมชนปฏิบัติตามหลัก 3 มิติ คือ มิติที่ 1 น้อมนำหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือไปประพฤติปฏิบัติ มิติที่ 2 น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ตามวิถีประเพณีและวัฒนธรรมความเป็นไทยและมิติที่ 3 สมาชิกในชุมชนทุกคนมีจิตอาสาและความเอื้ออาทรและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูพิสัย ปริยัติกิจและสมชาย เบ็ญจวรรณ (2564)** ที่ได้ศึกษาจิตอาสาพลังบวร : ชุมชนคุณธรรมกระบวนการในการขับเคลื่อนด้วยพลังบวรรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืนภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งพบว่า ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ให้สำเร็จจะต้องมียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1: ยุทธศาสตร์การสร้างค่านิยมและจิตสำนึกทางคุณธรรมจริยธรรม ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่ตนเคารพนับถือ ส่งเสริมให้คนในชุมชนรักชาติ 5” ยุทธศาสตร์ที่ 2: การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแนวทางการดำเนินงาน ยุทธศาสตร์ที่ 3: ต่อยอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชนนำมาสู่การสร้างรายได้แก่สมาชิกในชุมชน

4. การบริหารจัดการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การบริหารจัดการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบคือด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต/ผลสัมฤทธิ์ ซึ่งพบว่าด้านปัจจัยนำเข้านั้น นโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มีความชัดเจนในด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ตลอดจนถึงแนวทางการขับเคลื่อนและการติดตามประเมินผลนโยบาย ส่วนในด้านกระบวนการนั้นมีการประชาสัมพันธ์เนื้อหารายละเอียดของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ให้แก่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยนั้นมีการประชาสัมพันธ์และแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน ในด้านผลผลิต/ผลสัมฤทธิ์ของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยสามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาเชิงคุณธรรมของชุมชนลดลง สมาชิกในชุมชนมีความสุขและชุมชนสามารถเป็นที่ศึกษาดูงานของชุมชนอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นางนุช ศรีสุขและเบญญาดา กระจ่างแจ้ง (2565)** ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชน

เข้มแข็งตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนต้นแบบบ้านคลอง อาราง จังหวัดสระแก้ว พบว่า 1) ชุมชนมีกลไกคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนสามารถนำพาหมู่บ้านที่มีปัญหาไปสู่หมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง 2) การมีส่วนร่วมจากทุกหลังคาเรือนทุกกลุ่มวัยที่ชัดเจน 3) การมีกระบวนการที่ชุมชนที่สามารถสร้างปรากฏการณ์ชุมชนเข้มแข็งได้ด้วยความสามารถในการพึ่งตนเอง 4) ชุมชนต้นแบบบ้านคลองอารางมีผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นชัดเจนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด และ 5) การมีบทเรียนที่สามารถขยายผลไปยังชุมชนอื่นได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าชุมชนต้นแบบบ้านคลองอารางสามารถขยายบทเรียนทั้งในชุมชนและยังเป็นที่เรียนรู้สำหรับชุมชนต่าง ๆ ได้และสอดคล้องกับ**กระทรวงวัฒนธรรม (2559)** ได้กำหนดนโยบายชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร เป็นนโยบายอันสำคัญซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการให้ชุมชนได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักศาสนาของแต่ละศาสนาเป็นหลักในการยึดถือปฏิบัติ เรียนรู้ สืบสาน ต่อยอด ทุนทางด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งขับเคลื่อน เหนียวหนา สร้างรายได้ เกิดความสมัครสมาน สามัคคีแก่เกิดค่านิยมอันดีงามในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพของทุก ๆ องค์การในชาติได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระอธิการโสภณ ปิยะมโฆ, ละเอียด จงกลณีและพระฮอนดำ วาทสทุโท (2564)** ได้ศึกษา พลังบวร : พลังหลักของชุมชนคุณธรรม พบว่า กระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาโดยใช้คุณธรรมนำการพัฒนาโดยมุ่งเน้นคนให้เป็นคนดี สร้างสังคมที่ดี มีความรัก สามัคคีและองค์การที่มีคุณธรรม รักษา สืบสาน ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ**เอกสิทธิ์ คล้ายแดง (2560)** ได้ศึกษา การนำนโยบายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) มาใช้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรณีศึกษา : ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ด้านมาตรฐานของนโยบายฯ สามารถน่านโยบายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) มาใช้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้อย่างแท้จริงซึ่งนโยบายฯ ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและส่งผลดีต่อชุมชนในหลาย ๆ ด้านมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ**สมบัติ อารางธัญวงศ์(2555)** ได้ศึกษานโยบายสาธารณะ: แนวความคิดการวิเคราะห์ และกระบวนการ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

มีดังนี้ 1) แหล่งที่มาของนโยบายมีความชอบธรรมถูกต้องตามหลักกฎหมาย อาจกระทำในรูปของการประกาศแถลงการณ์หรือมติคณะรัฐมนตรีที่มีต่อการแก้ไขปัญหาสาธารณะ อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐบาลที่เป็นผลผลิตของระบบการเมืองนี้จะต้องมีความถูกต้องชอบธรรมและสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมจึงจะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ความชัดเจนของนโยบาย ตลอดจนวัตถุประสงค์และมาตรการในการปฏิบัติ ซึ่งมีบทบาทสำคัญเพื่อส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติ ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระอธิการโสภณ ปิยธมฺโม, เอกราช โขมิตพิमानเวชและพระมหาพิสิฐ วิสิฐรูปญโญ (2565)** ที่ได้ศึกษาพลังบวร ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย ที่พบว่า การดำเนินงานโครงการชุมชนคุณธรรมพลังบวรเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนและสังคมเกิดความเข้มแข็ง สร้างภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคมทั่วประเทศเพื่อร่วมสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน ส่งเสริมให้วัดเปิดพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาบำเพ็ญคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระณัฐฐธนชัย จันตาผลและคณะ (2563)** ที่ได้ศึกษาการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร ของวัดจำปา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เป้าประสงค์ที่สำคัญในการผลักดันให้ชุมชนวัดจำปาเกิดคุณธรรมขึ้นในชุมชนด้วยพลังบวรนั้น มุ่งเน้นไปยังสมาชิกภายในชุมชนให้เกิดความรัก สามัคคีมีคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตตลอดจนการรักษา ต่อยอดศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงามไว้ โดยพลังบวรของชุมชนวัดจำปานั้น เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดการพัฒนาโดยบูรณาการความร่วมมือในการที่จะแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นในชุมชนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ**หทัยชนก คะตะสมบุรณ์(2560)** ที่ได้ศึกษา องค์ความรู้ของชุมชนในการจัดการตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านเนินกลาง หมู่ 2 ตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ชุมชนได้นำวิถีธรรมชาติและวิถีชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชนโดยปรับเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมการลดรายจ่ายของครัวเรือน กิจกรรมเพิ่มโดยประยุกต์ใช้องค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**ราชรถ ปัญญาบุญและธวัชชัย ณ พัทลุง (2564)** ได้ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดกาญจนบุรีรักรัษฎ์จังหวัดตรัง พบว่า ชุมชน

คุณธรรมต้นแบบวัดกาญจนปริวรรค์ เกิดจากการกระบวนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหากันในชุมชนของทุกภาคส่วนอย่างเข้มแข็ง ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรัง และองค์กรท้องถิ่น มีกระบวนการขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้การเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดตรัง ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนโครงการชุมชนคุณธรรม ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ 1.ประชาชนมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจ 2.ร่วมวางแผนและดำเนินการ 3. ร่วมประเมินผล และ 4.มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากผลลัพธ์ของการดำเนินการชุมชนได้ทำการขยายผลกิจกรรมใน 3 มิติ ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมที่ดีงามและเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนอื่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ของชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเขียงของ จังหวัดเชียงราย

1. งบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐจัดสรรให้ไม่เพียงพอและมีความล่าช้า ส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ประสบกับปัญหาในการดำเนินกิจกรรมในการขับเคลื่อนนโยบายฯ ส่งผลให้บางกิจกรรมเกิดความไม่ต่อเนื่องและความสมบูรณ์ของกิจกรรมที่จัดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เอกสิทธิ์ คล้ายแดง (2560)** ได้ศึกษาการนำนโยบายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) มาใช้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรณีศึกษา : ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ปัจจุบันงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐยังไม่เพียงพอส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายฯ ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันาคปรกเกิดความไม่ต่อเนื่องและประสบปัญหาในการบริหารจัดการและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธเนศพล อินทร์จันทร์(2562)** ที่ได้ศึกษา การบริหารจัดการการเงินและงบประมาณของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ที่พบว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร นับว่าเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการ ถ้าเกิดปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ **แสน บานแย้ม (2562)** ได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของนโยบายกระจายอำนาจเกี่ยวกับบริการสาธารณะท้องถิ่น:กรณีศึกษา 4 พื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการที่พบว่า การที่รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรให้ไม่ครอบคลุมพอเพียงต่อความต้องการ และความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงกับประชาชนในท้องถิ่นที่จะได้รับบริการสาธารณะล่าช้าตามไปด้วยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พัฒน์นรี อัฐวงศ์ และฐิตารีย์ วงศ์สูง(2559)** ที่ได้ศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตภาคเหนือ พบว่า ปัญหาจากการขาดงบประมาณเนื่องจากได้รับจากเงินอุดหนุนที่จำกัดส่งผลทำให้มหาวิทยาลัยขาดสภาพคล่องในการบริหารจัดการงบประมาณ รวมไปถึงการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยการจัดกิจกรรม โครงการบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

2. การไม่ได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนอย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่งผลให้ในการดำเนินกิจกรรมในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ได้ผลลัพธ์ในการประเมินการขับเคลื่อนนโยบายไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และเมื่อดำเนินกิจกรรมใหม่อาจไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อุทัยวรรณ ลิ้มชยาพร (2551)** ที่ได้ศึกษา การบริหารจัดการการท่องเที่ยวศึกษาเฉพาะกรณีบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญเพราะท้ายที่สุดชุมชนจะสามารถบริหารจัดการชุมชนได้อย่างมีคุณภาพโดยการพัฒนาของชุมชนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุพิชญา บุญคำและวิจิตรา ศรีสอน(2559)** ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญจึงไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประเมินผล ดังนั้น การสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความรักและหวงแหนชุมชนเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนไปโดยปริยาย อีกทั้งใช้มาตรการทางกฎหมายร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนนโยบายและในการจัดสรรงบประมาณต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

1.2 กระทรวงวัฒนธรรมควรนำผลการศึกษากลับมาเป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชนคุณธรรมอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 เทศบาลตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ควรจัดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของผู้นำพลังบวรและสมาชิกของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ให้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

2.2 เทศบาลตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่สมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เกี่ยวกับกับการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ ครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบอื่น ๆ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร หรือศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบและชุมชนทั่วไปเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ต่อไป

4. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าภาครัฐควรจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับชุมชน เช่น การอบรมการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน ตลอดจน ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยเพื่อให้ผู้สนใจต่อการสืบค้นข้อมูลมากขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

กลไกในการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยให้เข้มแข็ง และประสบผลสัมฤทธิ์ เกิดขึ้นด้วยพลังบวรที่เข้มแข็งของชุมชน มีผู้นำบวรทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนาตัดสินใจ และการให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่งดงาม รวมถึงการนำหลักศาสนาและน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานในการขับเคลื่อนชุมชนตลอดจนความร่วมมืออันแข็งแกร่งของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย ที่ได้ร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน ด้วยความรัก ความสามัคคี การกำหนดธรรมนูญของชุมชนในการอยู่ร่วมกัน สร้างกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยร่วมกัน ซึ่งด้วยความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่ต่างมีบทบาทสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยจนเกิดผลสัมฤทธิ์ ให้เป็นชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบระดับประเทศ ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนสังคมสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข บนพื้นฐานของความพอเพียง ยึดมั่นในศาสนาและ ศีลธรรมอันดีตลอดจนนำภูมิปัญญา วิถีวัฒนธรรมประเพณีไทลื้ออันดีงาม มาเป็นฐานในการ ขับเคลื่อนชุมชนผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการศึกษาได้ **LUE MODEL** หรือ **“ลือโมเดล”** โดยได้ประยุกต์จากแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ หรือ SECI Model ของ Nonaka & Takeuchi (1995) ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับการศึกษาในครั้งนี้ได้อย่างลงตัว

แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ หรือ SECI Model นั้น ให้ความสำคัญกับลักษณะความรู้ สองแบบคือ ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) และความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ตามวิธีของ SECI นี้ การเปลี่ยนกลับขององค์ความรู้คือเปลี่ยนจากความรู้ฝังลึกไปเป็นความรู้ ชัดแจ้งและกลับไปสู่ลักษณะของความรู้ฝังลึกอีกครั้ง เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอน เพื่อยกระดับความรู้ให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นวัฏจักร เริ่มจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Socialization) การสกัดความรู้ออกจากตัวคน (Externalization) การรวบรวมความรู้

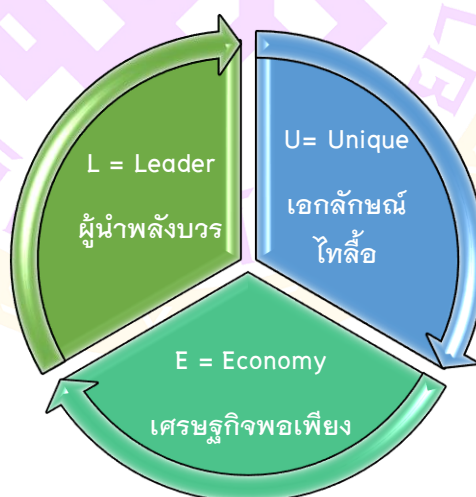
(Combination) และการผนึกฝังความรู้ (Internalization) และวนกลับมาเริ่มต้นทำซ้ำที่กระบวนการแรก ดังนี้

Socialization: ชุมชนรับรู้ได้ว่ามีบางอย่างร่วมกัน คือ ความต้องการแก้ไขปัญหาของชุมชนและต้องการสืบทอดวัฒนธรรมไทลื้อของชุมชนและรับนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ มาปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชน

Externalization: ชุมชนนำเอาประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ของผู้นำพลังบวรและปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนสมาชิกและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ออกมาให้คนอื่นรับรู้ได้ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความเข้มแข็งรวมไปถึงความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนบริบทของนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ ของผู้นำพลังบวรและปราชญ์ชาวบ้าน

Combination: ชุมชนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าขององค์ความรู้ที่ได้รับและนำองค์ความรู้ที่ได้นั้นมาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและลงมือปฏิบัติ ขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ โดยอาศัยองค์ความรู้เป็นฐานในการขับเคลื่อนให้ผู้อื่นและชุมชนอื่น ๆ ได้รับรู้

Internalization: ชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัตินั้นและนำเอาบทเรียนที่ได้มาทบทวน แก้ไข สร้างเป็นองค์ความรู้และประสานความร่วมมือกันเพื่อขับเคลื่อนชุมชนอย่างยั่งยืน



ภาพ 13 LUE MODEL

ที่มา: พัฒนาจากแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ (SECI Model) ของ Nonaka & Takeuchi (1995)

จากภาพ 13 ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายดังนี้

L = Leader ความแข็งแกร่งของผู้นำพลัง บวร ชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

U = Unique เอกลักษณะวัฒนธรรมไทลื้อ ของชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

E = Economy เศรษฐกิจพอเพียง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวันของสมาชิกในชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย

การประยุกต์ใช้ความรู้ของการจัดการองค์ความรู้ที่กล่าวมา โดยอยู่บนพื้นฐาน
การขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างยั่งยืน จะให้ประโยชน์ในการรักษา
และคงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของทรัพยากรชุมชน ทั้งทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณธรรม
ศีลธรรม ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในชุมชนตลอดจนการดำเนินชีวิตด้วยความสุข
บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ รวมถึง
เกิดภูมิคุ้มกันผลกระทบด้านลบต่อวัฒนธรรมในสถานการณ์อันมีปัจจัยเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นทุกขณะ
ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อให้คนรุ่นหลังได้
เรียนรู้และเป็นกำลังในการอนุรักษ์ทรัพยากรสืบสาน ต่อยอด วัฒนธรรมไทลื้อ ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการ
ขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัยอย่างยั่งยืนตลอดไป

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). **ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดวาปีสุภทวาราส**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2565, จาก <https://stin.ac.th/wp-content/uploads/จริยธรรม/2.แผนแม่บท/สรุปสาระแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม.pdf>
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). **กระบวนการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ประจำปี 2561**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **วช.ยกย่องชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เชียงรายสุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ “เที่ยวชุมชน ยลวิถี” เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด สร้างรายได้สู่ชุมชน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2565, จาก <https://prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/42868>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ม.ป.ป.). **แหล่งท่องเที่ยวชุมชนไทยลือศรีดอนชัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/attraction/81762>.
- กฤษฎีกา. (2560). **แนวทางในการบริหารจัดการหนี้สินโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการ กองบัญชาการกองทัพไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2565, จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc/pr/ndc_2559-2560/PDF/wpa_8057/ALL.pdf
- ข่าวทำเนียบรัฐบาล. (2564). **วช.ยกย่องชุมชนคุณธรรมฯ บ้านศรีดอนชัย เชียงรายสุดยอดชุมชนคุณธรรมฯ ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.nmpc.go.th/contentebook/getpdf?name=NdpJuDti5d5f70bfea3c7.pdf>
- คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2559). **ชุมชนต้นแบบ “เที่ยวชุมชน ยลวิถี”**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/45971>
- คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2559). **สรุปสาระสำคัญของ (ร่าง) แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ. ศ. 2559–2564)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม

2565, จาก <https://www.nmpc.go.th/article/view?id=21>

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณัด วฑุฒโน. (2561). **ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน**. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ .มจร. 6 (ฉบับพิเศษ).

จารุวงศ์ เรื่องสุวรรณ, บุญทัน ดอกไธสง, โอภาส รันบุรี และสะอาด บรรเจิดฤทธิ. (2556). **ผลสัมฤทธิ์การนำนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวไปปฏิบัติในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2565, จาก <http://www.project.rmutt.ac.th/index.php/business/article/view/31>

จุมพล หมิมพานิช. (2552). **การวิเคราะห์นโยบาย : ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 4**. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ณัฐฐา วินิจนัยภาค. (2555). **นโยบายสาธารณะและการจัดการเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2543). **แนวคิดของการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2547). **การบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management)**. กรุงเทพมหานคร: รวมบทความ วิชาการ 100 ปี รัฐประศาสนศาสตร์ไทย ภาควิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพาวิดี เมฆสุวรรณค์.(2543).**การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์**.กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.

เทศบาลตำบลศรีดอนชัย. (2563). **สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2565, จาก <http://www.tambonsridonchai.go.th/main.php?type=1>

ธงชัย สารอักษร. (2563). **แนวทางการพัฒนาชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ชุมชนวัดกาฬสินธุ์ (บ้านน้ำดำ) ตำบล ประสงค์ อำเภอกำแพง จังหวัด สุราษฎร์ธานี**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2565, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ratthapirak/article/view/242387/167824>

ธเนศพล อินทร์จันทร์.(2562).**การบริหารจัดการการเงินและงบประมาณของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2566, จาก <https://so04.tcithaijo.org/index.php/yri/article/download/232337/158691>.

- นงนุช ศรีสุข และเบญญาดา กระจ่างแจ้ง. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนต้นแบบบ้านคลอง อาราง จังหวัดสระแก้ว. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 16(1), 97-105.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- ประพันธ์ สร้อยเพชร. (2547). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสงค์ ศิริโกคา. (2552). ผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของสถานีตำรวจภูธรภาค 2. EAU Heritage Journal Social Science and Humanities, 2(2), 55-62.
- พรรคดี จินา. (2557). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2565, จาก <http://www.lertchaimaster.com/forum/index.php?topic=1036.0>
- พระกมลภพ กิตติโสภโณ, พระครูสุนทร มหาเจติยานุรักษ์ และตระกูล ชำนาญ. (2561). ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง บ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://so02.tci-thajjo.org/index.php/JBS/article/view/133096/153218>
- พระครูใบฎีกาสุนทร สุวิชาโน, พระครูวิโชติ ลิกขกิจ, พระครูอุทัย กิจจารักษ์, สุภาวงศ์ พิมพ์คล้ายธานี และปริญญา นิกรกุล. (2564). “การมีส่วนร่วม” ความปรองดองสมานฉันท์: พลังบวรในสังคม ไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2565, จาก <https://so06.tci-thajjo.org/index.php/jra/article/view/247365/169811>
- พระครูพิสัย ปริยัติกิจอดุลคุณโณ และสมชาย เบ็ญจวรรณ. (2564). จิตอาสาพลังบวร: ชุมชนคุณธรรม กระบวนการในการขับเคลื่อนด้วยพลังบวร รูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสาร วิจัย ธรรม ศึกษา, 4(2), 115-125.

- พระครูสิริ ปุณฺญาภิวํฒน. (2565). การพัฒนารูปแบบ การจัดการชุมชนคุณธรรม ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ตามศาสตร์พระราชา อำเภอ นครชัยศรี จังหวัด นครปฐม. วารสาร ม.จร พุทธ ปัญญาปริทรรศน์, 7(4), 120–132.
- พระครูสุตธรรม ภาณี และประจิดร มหาหิง.(2563). พลังบวร และการนำหลักธรรมมาใช้ ใน การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิง พุทธ. Journal of Buddhist Education and Research, 6(2), 383–396.
- พระนัฏฐ์ชนชัย จันดาผล, พระพรสวรรค์ ใจตรง, พระกัญจน์ แสงรุ่งและพระจรัญ สุวใจ. (2563). การศึกษา การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ด้วยพลังบวร ของวัดจำปา อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2565, จาก <https://so06.tcithaijo.org/index.php/mcjou/article/download/240318/164247/831245>
- พระปลัดอนุชาติ นรินโท, พระครูพิจิตร วรเวท, พระครูพิสุทธิ ปัญญาภิวํฒน, พระครูวศิน วรกิจและนพวรรณ ไชยชนะ. (2565). พลัง บวร: การ สร้าง จิตสำนึก แห่ง ความปรองดอง สมานฉันท์ ใน สังคม ไทย. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(1), 27–40.
- พระวิมลธยา ลูติสัมปันโน. (2560). ความร่วมมือของ บ้าน วัดและโรงเรียน ในการพัฒนา สังคม อำเภอ วิหารแดง จังหวัด สระบุรี. Journal of MCU Social Development (JMSD), 2(3), 86–102.
- พระศิระ จิตตสุโข (พิเชษฐสกุล). (2563). การศึกษารูปแบบชุมชนคุณธรรมต้นแบบด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาวัดท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://e-thesis.mcu.ac.th/storage/vErxilQpCxcwSeeg3MoKNCZzx1EoTpJ9Cr5cEajHB.pdf>
- พระอธิการโสภณ ปิยธมฺโม, ละเอียด จงกลนี้และพระฮอนด้า วาทสทุโท.(2564). พลังบวร พลังหลักของชุมชนคุณธรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2565, จาก <https://so05.tcithaijo.org/index.php/PPJ/article/view/248662/170348>
- พระอธิการโสภณ ปิยธมฺโม, เอกราช ไชยิตพิมานเวชและพระมหาพิสิฐ วิสิฐรูปญโญ.(2565). พลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2565, จาก <https://so06.tcithaijo.org/index.php/JSSP/article/download/258662/174328>

พีระ พรนวม. (2544). **ศรัทธาต่อหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัฒน์นรี อัฐวงศ์และฐิตาจารย์ วงศ์สูง.(2559). **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตภาคเหนือ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2566, จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/download/76615/61556/>.

ไพฑูริย์ โพธิสว่าง, พระสัจญา เคนาภูมิ, สมาน งามสนิท และอรสา โกศลนันทกุล. (2551). **ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัด ชายแดน ลุ่มน้ำโขง.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรมและพรรณทิพย์ เพชรมาก. (2551). **การบริหารสังคม ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

มยุรี อนุมานราชชน.(2556). **นโยบายสาธารณะ.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: แอดทีฟ พรินท์.

ยุรธร จีนา และรมิตา จีนา. (2560). **บรรณานุกรม : รูปแบบการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด. โรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรมค่านิยม 12 ประการ จังหวัดเชียงใหม่.** สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2565, จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/download/116645/94775/326543>

ราชกิจจานุเบกษา. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.** สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2565, จาก <https://ratchakitcha2.soc.go.th/pdfdownload/?id=2095434>

ราชรถ ปัญญาบุญและธวัชชัย ณ พัทลุง.(2564). **กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**
กรณีศึกษา : ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวัดกาญจนปริรัักษ์จังหวัดตรัง.
สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก

https://fund.pkru.ac.th/storage/download/62542a95857aba0001620e04?sector=files2022&bucket=publish_paper&ver=0&sk=ee6b06c2afbf017260f1181956b76b2

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). **นโยบายสาธารณะ.** กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

- วรเดช จันทรศร. (2554). **ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- วินิจฉัย ผาเจริญ, สุริยจรัส เตชะตันมีนสกุล, สถาพร แสงสุโพธิ์, นนท์ นำประทานสุข. (2565). **บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566, จาก <https://so09.tci-thajjo.org/index.php/JPP/article/view/547/360>
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2547). **การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2565, จาก <http://isc.ru.ac.th/data/ED0003477.doc>.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2563). **สมัชชาคุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรมจังหวัด เชียงราย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2565, จาก <https://moralcenter.or.th/images/AS.สมัชชาคุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรมจังหวัด เชียงราย.pdf>
- ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ). (2561). **“การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมโดยพลัง บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) สู่สังคมคุณธรรมที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน”** สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.dra.go.th/site.2560/about.Thai-29-224-0-0.0.html>
- สมเดช สีแสง. (2542). **คู่มือปฏิบัติราชการและเตรียมสอบผู้บริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4**. นครสวรรค์: โรงพิมพ์ริมปิงการพิมพ์.
- สมบัติ ชำรงฉัญวงศ์. (2555). **นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และ กระบวนการ. (พิมพ์ครั้งที่ 25)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สัญญา เคนาภูมิ และและบุรฉัตร จันทรแดง. (2562). **ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบาย สาธารณะไปสู่การปฏิบัติ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566, <https://so03.tci-thajjo.org/index.php/JLGISRRU/article/download/215982/150184/690095>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2565, จาก <http://www.raiporjai.com>
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ (สำนักงาน กปร.). (ม.ป.ป.). **รายละเอียดองค์ความรู้พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง**.

- สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2565, จาก <http://km.rdpb.go.th/Knowledge/View/74>
สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.(2559). **ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.nmpc.go.th/contentebook/getpdf?name=NdpJuDti5d5f70bfea3c7.pdf>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. (2563). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมตามรอยศาสตร์พระราชานำเพื่อชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (บวร On Tour) ของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2565, จาก <https://anyflip.com/voqhu/tlom/basic>.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่. (2564). **นายกรัฐมนตรี มอบรางวัลเชิดชูเกียรติ 10 สุดยอดชุมชนต้นแบบ เทียบชุมชน ยลวิถี ใช้พลังบวร นำทุนทางวัฒนธรรมต่อยอดท่องเที่ยวชุมชน เสริมเศรษฐกิจฐานราก**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2565, จาก https://www.m-culture.go.th/phrae/ewt_news.php?nid=1626&filename=index
- สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี. (2560). **Thailand 4.0 ขับเคลื่อนอนาคตสู่ความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2565, จาก <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spmthaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/0000368.PDF>
- สุทัศน์ ประทุมแก้ว, พระครูปริยัติ คณานุรักษ์ศรีสมงาม, พระวีระพงษ์ โคษา และจักรกฤษ ทองมี. (2564). **พลัง บวร ใน การ ขับเคลื่อน ชุมชน คุณธรรม เชิง พุทธ ใน สังคม ไทย**. *Academic MCU Buriram Journal*, 6(2), 346–359.
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. (2550). **แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: ออกแบบสบายใจ.
- สุพิชญา บุญคำ และและวิจิตรา ศรีสอน. (2559). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2566, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/researchjournal-lru/article/view/100784/78314>

- สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ, บุญสม เกษะประดิษฐ์, แอ. และกนกรัตน์ ยศไกร. (2561). การ ดำรง อยุ่
ของ ผ้า ทอ ไท ลื้อ ใน จังหวัด เชียงราย: บท วิเคราะห์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม.
สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก [https://so04.tci-
thaijo.org/index.php/social_crru/article/download/157266/113984/429785](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru/article/download/157266/113984/429785).
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงคือรากฐานของประเทศ. กรุงเทพมหานคร:
ด้านสหวิชาการพิมพ์.
- แสน บานแย้ม. (2562). ผลสัมฤทธิ์ของนโยบายกระจายอำนาจเกี่ยวกับบริการสาธารณะ
ท้องถิ่น:กรณีศึกษา 4 พื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม
2566, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/244000/165370>
- หทัยชนก คะตะสมบุรณ์. (2560). องค์ความรู้ของชุมชนในการจัดการตนเองตามแนวทาง
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านเนินกลาง หมู่ 2 ตำบล
เนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์.
สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566, จาก
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/download/245624/166160/854458>
- อภิชัย พันธเสน และละละคณะ. (2549). พุทธเศรษฐศาสตร์: ฉบับนิสิต นักศึกษาและ
ประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผล
ระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริยา พรหมสุภา.(2560). “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน องค์การแห่งการเรียนรู้ในชุมชน: ชุมชน
โป่งคำ จังหวัดน่านและชุมชนแจ่มหลวง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- อลงกต แพนสนิท. (2557). การนำนโยบายไปปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการส่วน
ภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา.(วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต).กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อุทัยวรรณ ลิ้มปชยาพร. (2551). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวศึกษาเฉพาะกรณีบึง
บอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ . พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- เอกสิทธิ์ คล้ายแดง. (2560). **การนำนโยบายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบรร
(บ้าน-วัด-โรงเรียน) มาใช้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
กรณีศึกษา : ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร.** สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2565, จาก https://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2560_1561118048_6014830011.pdf
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2558). **การวิเคราะห์และนำเสนอผลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ.**
สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2566, จาก
<http://edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/DataAnalysis.pdf>
- Bardach, E. (1977). **The implementation game: What happens after a bill becomes a law.** Cambridge, Mass: Mit Press.
- Burns, J. M. (1978). Transformational leadership theory. **Leadership.**
- Canadian International Development Agency. (1999). **CIDA's Policy on Gender Equality:**
Hull, Quebec: Canadian International Development Agency.
- Cohen, J. M. U., & Norman Thomas. (1977). **Rural development participation: concepts and measures for project design, implementation and evaluation.** New York: Cornell University Press.
- Elmore, R. F. (1978). **Organizational models of social program implementation.** **Public policy**, 26(2), 185–228.
- Hjern, B. (1982). “ **Implementation Structures: A New Unit for administrative Analysis**”. **Organization Studies**. 2 : 211.
- Moustakas, C. (1994). **Phenomenological research methods:** Sage publications.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). **The knowledge creating company: How Japanese Companies create the dynamics of innovation.** New York: Oxford University Press.
- Pressman, J. L. & Wildavsky, A. (1973). **Implementation** (Berkeley, University of California Press). **Implementation Science.**
- Sabatier, P. & Mazmanian, D. (1980). **The implementation of public policy:**

A framework of analysis. *Policy studies journal*, 8(4), 538–560.

Sanders, J. O. (1980). **Spiritual Leadership [Liderazgo espiritual]**: Chicago, IL: Moody Press.

UN. (1981). **Yearbook of International Trade Statistics, 1980**: United Nations, Department of Economic and Social Affairs New York.

Van Horn, C. E. & Van Meter, D. S. (1977). **The implementation of intergovernmental policy**. California: sage publications, Inc.

Williams, E. (1976). **Electoral Participation in a Low Stimulus Election**: Rural development.

Williams, W. (1971). **Social policy research and analysis: The experience in the federal social agencies**. New York: American Elsevier Publishing Company.





ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ
 ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศรีดอนชัย

ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง:

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้มีบทบาทสำคัญ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วม
 รับผิดชอบโดยตรงในฐานะที่ท่านเหล่านี้เป็นผู้สร้างความเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ
 ในการขับเคลื่อนนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลัง
 บวร ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ไปปฏิบัติของ
 ชุมชนคุณธรรมบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายจนเกิด
 ผลสัมฤทธิ์ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำด้านศาสนา ผู้นำด้านการศึกษาและ
 ประชาชนชาวบ้าน ตามหลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) รวมจำนวน 12 รูป/คน เพื่อนำไปเป็น
 ข้อมูลในการศึกษาการเก็บข้อมูลทั้งหมดจะเป็นความลับ จำนวน 1 ปี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลไว้
 ในระบบคอมพิวเตอร์ของผู้วิจัยที่มี PASSWORD

ข้อมูลผู้สัมภาษณ์

ชื่อ - สกุล ว่าที่ร้อยตรีรัฐณรงค์ ใจกันทา

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

เวลา.....สถานที่สัมภาษณ์.....

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่งตามหลัก บวร ของชุมชน.....

อายุ.....ระดับการศึกษา.....

ประสบการณ์ด้านการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมบ้านศรีดอนชัย.....ปี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ว่าที่ร้อยตรีรัฐณรงค์ ใจกันทา
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2561 รป.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	120 หมู่ที่ 11 ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย 57170
ผลงานตีพิมพ์	รัฐณรงค์ ใจกันทา (ผู้บรรยาย). (30 เมษายน 2566). ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายชุมชนคุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559–2564) ไปปฏิบัติ:กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีดอนชัย ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 9 (หน้า 72–87). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา

